Մասիս

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

33ՐԴ. ՏԱՐԻԹԻ 22 (1622) ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 15, 2013
VOLUME 33, NO. 22 (1622) SATURDAY, JUNE 15, 2013

Պաշտօնաթերթ՝
Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան
Արեւմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

Ս.Դ.Հ.Կ. Կ'ՈՂՋՈՒՆԷ ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Իրենց նահատակութենէն ճիշդ 98 տարիներ ետք, Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան կախաղան բարձրացած ղեկավարներու՝ Քսաններու ոգին վերստին պիտի վերադառնայ Սուլթան Պայազիտ հրապարակ եւ Պոլիս, ուր յառաջիկայ օրերուն տեղի կ'ունենան Քսաններու յիշատակին նուիրուած աննախադէպ երկու միջոցառումներ, ներկայութեամբ Թուրք, հայ եւ օտար մտաւորականներու, քաղաքական գործիչներու, աքթիւիստներու եւ լրատուամիջոցներու:

Ոգեկոչման հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, երեկոյեան Պոլսոյ կեդրոնական հատուածի «Ճեզայիր» սրահին մէջ: Ձեռնարկի ընթացքին խօսքեր կ'արտասանեն հեղինակաւոր իրաւապաշտպան Ռակըփ Զարաքօղլուն, Մասիս Քիւրքչիւկիլը եւ Մուսթաֆա Քահիան: Կ'արտասանուի նաեւ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան ողջոյնի ուղերձը: Իսկ Շաբաթ, 15 Յունիս 2013-ի յետմիջօրէին, Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտ հրապարակին վրայ տեղի կ'ունենայ խորհրդանշական հաւաք: Կ'ակընկալուի, որ քսան երիտասարդներ ներկայացնեն Հնչակեան Քսան անմահներու կախաղան բարձրանալու տեսարանը:

Այս առթիւ, կազմակերպիչ յանձնախումբը Պոլսոյ մէջ նաեւ հրապարակած է յատուկ ափիշներ:

Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութենէն փոխանցուեցաւ, թէ ձեռնարկներու ծրագրաւորումն ու գործադրութիւնը նախաձեռնութիւնն են Թուրքիոյ մէջ գործող խումբ մը դեմոկրատական, ազատախոհ եւ մարդկային իրաւանց պաշտպան կազմակերպութիւններու եւ մտաւորականներու: Այս խմբակցութիւնները եւ մտաւորականները, անցնող երեք տարիներու ընթացքին Պոլսոյ մէջ կազմակերպեցին Հայոց Ցեղասպանութեան ոգեկոչման միջոցառումներ, ճնշումներու եւ հալածանքներու պայմաններուն տակ:

Այս իրողութենէն ելլելով, Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութիւնը շրջանէ մը ի վեր յարաբերութեան մէջ մտած էր նշեալ խմբաւորումներուն հետ: Քսաններու յիշատակը ոգեկոչող միջոցառումներու կազմակերպիչ մարմինը «մամլոյ եւ հանրային կարծիքին» ուղղուած յայտարարութիւն մը տարածած է, որուն մէջ մասնաւորապէս կ'ըսուի. «Թուրք ընկերվարականները եւ լուսաւորեալ դեմոկրատականները պահանջատիրութեան եւ դատի ճշմարտութեան մասին շատ սահմանափակ իմացութիւն ունին: Մինչդեռ անոնք, այս հողերուն վրայ լարուած կախաղաններու փայտերուն վրայ,

Շար.ը էջ 18

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՈՐՈՇԵՑ՝ ՉՔՆՆԱՐԿԵԼ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐՈՒ ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Յունիս 10-ին, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Գերագոյն դատարան յայտարարեց, թէ պիտի չքննէ իններորդ շրջանային դատարանի որոշումը, որով չեղեալ նկատուած էր Հայոց ցեղասպանութեան ժառանգորդներու փոխհատուցման իրաւունքի մասին Քալիֆորնիոյ օրէնքը:

Գերագոյն Դատարանի այս քայլով, ստորին ատեանի որոշումը կը մնայ ի զօրու:

2000-ին Քալիֆորնիոյ նահանգային խորհրդարանը օրէնք հաստատած էր, Ցեղասպանութեան զոհերու իրաւայաջորդներուն առիթ տալով մինչեւ 2013 թուականի աւարտը դատ բանալու ապահովագրական ընկերութիւններու դէմ:

2012-ի փետրուարին Դաշնակցային Դատարանը 11-0 միաձայն որոշում կայացուց առ այն, որ փոխհատուցման մասին Քալիֆորնիոյ օրէնքը հակասահմանադրական է եւ մուտք կը գործէ արտաքին քաղաքական բնագաւառէն ներս, որ միայն Դաշնակցային Կառավարութեան իրաւասութեան մէջ կ'ինայ:

Նոյն տարուայ Յունիսին, խումբ մը հայեր, փաստաբան Իգոր Տիմոֆէէւի միջոցաւ դիմած էին Գերագոյն Դատարան՝ որոշումը վերանայելու խնդրանքով:

Քալիֆորնիոյ Ընդհանուր Դատախազ Քամալա Հէրրիս դիմած էր Գերագոյն Դատարանին, որ վերանայի որոշումը: Միւս կողմէ սակայն, նախագահ Օպամայի վարչակազմը հակառակ խնդրանքով դիմած էր նոյն դատարանին:

Գոնկրէսական Ատամ Շիֆ, յայտարարութեամբ մը եկաւ իր յուսախաբութիւնը յայտնելու Գերագոյն Դատարանի որոշումին կապակցութեամբ: Ան յայտնեց որ, Ներկայացուցիչներու Տունէն ներս պիտի ներկայացնէ նոր օրինագիծ մը, որպէսզի առիթ տրուի նահանգներուն՝ պաշտպանելու բոլոր ցեղասպանութիւններու զոհերու իրաւունքները:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՊՍԱԿՈՒԵՑԱՒ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Սուրիահայութեան Օժանդակութեան Համագաղութային Մարմնի այս տարուան համերգը եւս պսակուեցաւ փայլուն յաջողութեամբ: Նախորդը՝ տեղի ունեցած էր ինը ամիսներ առաջ, արժանանալով մեծ ընդունելութեան:

Արդարեւ, Հոլիվուտի շքեղ «Տոլպի» սրահը ժամադրավայրը դարձած էր Հարաւային Գալիֆորնիոյ հայ գաղութին: Ան՝ Կիրակի Յունիսի 9, 2013, եկած էր զօրակցելու Սուրիոյ հայութեան, որ այս օրերուն կը դիմագրաւէ բազում դժուարութիւններ: Շուրջ 3000 հոգինոց բազմութիւնը եկած էր որպէս «Գիտակի՛ց, կարեկից եւ յանձնառու»: Եկած էր մաղթելու յոյս, լո՛յս եւ խաղաղութիւն մեր սուրիահայ ազգակիցներուն:

Այս առթիւ գործադրուեցաւ բացառիկ ճոխ համերգ մը, մասնակցութեամբ Գէորգեան պարի ուսումնարանի 300 պարողներու եւ հիւր արուեստագէտներ Արմէնճիգի, Ռազմիկ Մանսուրեանի, Յարութ Փամպուքճեանի, Յովհաննէս Շահպազեանի, Ռուբէն Յարութիւնեանի, Անտրէի, Վաչէ Աւեանի, Արամ Աւագեանի երաժշտանոցի խմբակին: Այս առթիւ ելոյթներ ունեցան նաեւ յատկապէս Երեւանէն ժամանած շնորհալի երգչուհիներ Լէյլա Սարիբեկեանն ու Սիլվա Յակոբեանը, որոնց ինքնուրոյն կատարումներն արժանացան բարձր գնահատականի:

Շուրջ երեք ժամ տեւող սոյն բարձրորակ համերգին տիրապետող մասը մեր գողտրիկ ու գունագեղ ազգային պարերու գեղեցիկ ու ներդաշնակ իրագործումն էր: Այս բոլորի դափնեպսակը հանդիսացաւ «Ցեղասպանութիւն» խորագրով գեղարուեստական համադրումը (խօսք՝ Յովհաննէս Շիրազի «Հայոց Տանդէականը», ամփոփեց՝ Նունէ Աւետիսեան, մենակատարներ Սոնա եւ Նունէ Գէորգեաններ):

Յաջող իրագործում մըն էր, որուն մէջ առկայ էին խօսքը, երաժշտութիւնն ու պարը: Սոյն յիշատակելի համերգի եզրափակիչ մասը շատ մեծ տպաւորութիւն ձգեց հանդիսականներու վրայ: Տարբեր հասակի եւ տարիքի 300 պարողներ եւ պարուհիներ, իրենց համաչափ քայլերով, ըսել կ'ուզէին սուրիահայութեան «Մենք հոս ենք եւ ձեզի հետ ենք սիրելի ազգակիցներ...»:

Գնահատելի ձեռնարկ մըն էր, որուն համար կը շնորհաւորենք Սուրիահայութեան Օժանդակութեան Գործադիր Մարմինն ու անոր նուիրեալ ատենապետ՝ Զաւէն Խանճեանն ու իր գործակիցները: Առանձնապէս շնորհաւորելի են նաեւ Գէորգեան պարի ուսումնարանի տնօրէններ Վարդան եւ Սիրանուշ Գէորգեանն ու պարուսոյց Սոնա Գէորգեանը:

Վարձքը կատար այս մեծածաւալ գործին սատար հանդիսացող բոլոր արուեստագէտներուն եւ մասնակից համագաղութային մարմնի տասը կազմակերպութիւններուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍՈՒ

ԵՐԲ ՊԱՏՌՈՒՄ ԵՆ ԵՐԿՐԻ ԽԻՂՃԸ, ՄՆԱՑԱԾԸ ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ՀԱՐՑ Է ԴԱՌՆՈՒՄ

ՄԱՐԻՆԱ ԲԱՂԴԱԳԻՒԼԵԱՆ

Այն, ինչ կատարւում է մեր շուրջը, պարոդիա է: Գուցէ պարոդիայի պարոդիան մի պատմութեան, թէ ինչպէս այլ սերում ունեցողների եւ տարօրինակ մուտացիայի ենթարկուած մի խումբ ներխուժեց քաղաք եւ իր պատկերով ու նմանութեամբ փչացրեց երկիրն ու այնտեղ ապրող մարդկանց:

Այնուհետեւ որոշուեց, որ միայն բոլորը փչացնելը բաւարար չէ. Դատարկել է պէտք տարածքը: Որոշման պահից ցայս ժամը Մայր Հայաստանում իշխանութիւնները շարունակում են դուրս հրաւիրել տեղաբնակներին՝ գնացէք, աղքատներ, դուք գլխացաւանք էք... Սկզբում՝ տեղացիներին արտահանում էին ուր պատահի: Յետոյ՝ ուղղութիւն վերցուեց դէպի Հիւսիսային Արջի տունդրաները: Հիմա արդէն՝ կարեւոր չէ, թէ որտեղ եւ ինչ ուղղութեամբ: Կարեւորն այն է, որ արտագաղթը շարունակւում է: Ուղղութիւնն է անյայտ:

Փաստացի, Հայաստանը դատարկւում է եւ երկրի բնակչութիւնն արդէն ռեսուրս չունի անել այն, ինչից այնպէս վախենում էր վարչապետը:

Քաղաք ներխուժածները հասկացել են, որ միայն երկիրը հնարաւորինս դատարկելուց եւ բոլոր մտածողներին անկիւն քշելուց, իսկ մնացեալներին գործակալական կառոյցներում մաշելուց յետոյ է հնարաւոր վերջնականապէս փոշիացնել պետութիւնը: Որովհետեւ երբ պատռում ես երկրի խիղճը, մնացած ամէն ինչը ընդամէնը տեխնիկայի հարց է դառնում: Պատահական չէ, որ արժէքային համակարգ ունեցող ցանկացած մարդ, ցանկացած մասնագէտ վաղուց չի կարողանում իր մասնագիտութեամբ աշխատել եւ օգտակար լինել երկրին:

Համակարգը լափում է եւ դեռ շարունակում է լափել իր լաւագոյն որդիներին:

Եւ հիմա արդէն հանգիստ կարելի է սեղմել օղակը: Հիմա արդէն նախկինի պէս բուռն չեն դիմադրում պետական համակարգի տապալումների, երկրի ու քաղաքացիների գլխին խաղացուող բոլոր օլիններ դէմ:

Գործեր կան, որոնք արդիւնք չունեն. դրանցը միայն հետեւանքն է: Այն, ինչ արդէն քանի տարի է իրականացւում է Հայաստանում, միմիայն հետեւանքներ է ունենալու. օրինակ, շուտով մեզ հետ կը պատահի պարոդիայի պարոդիան Ռաբլէի «Գարգանտյուան եւ Պանտագրյուելը» գործի յայտնի հատուածի, երբ Պանուրգը ծով է գցում մի ոչխար, իսկ մնացած բոլոր ոչխարները հետեւում են նրան:

Այս ժամանակ արդէն չի գործելու «հացի ախպեր» կամ «գործակալ քոյր» կապը: Մեղքը յիմարացնում ու կուլ է տալիս նաեւ իրեն ծնողին:

«ՀԱՅԵԼԻ»

ՀԱՆՐՈՒԹԻՒՆՆ ԱՌԵԼ Է «ԱՐԵԱՆ ՀԱՄԸ»

ՀԱՅԿ ԱՐԱՄԵԱՆ

Հայաստանում վերջին շրջանում առկայ են երեւոյթներ, որոնք ոչ վաղ անցեալում դժուար էր պատկերացնել: Հանրութիւնն առաջին անգամ սկսել է ինքնուրոյն պայքարել իր իրաւունքների համար, այլեւս յոյս չդնելով ոչ ոքի վրայ: Մարդիկ ճանապարհներ են փակում, ձորը գլորում խողովակներ, եւ ստիպում իշխանութեանը զիջումների գնալ: Իսկ վերջին շրջանում, քաղաքացիական նախաձեռնութիւնները ակտիւ գործունէութիւն են ծաւալում՝ բացայայտելու գազի սակագնի շուրջ ստեղծուած իրավիճակը:

Այս երեւոյթներին նպաստել են իշխանութեան յանցաւոր գործունէութիւնն ու բացայայտ ցինիզմը, քաղաքական դասի եւ յատկապէս ընդդիմութեան դեգրադացիան, սոցիալական անարդարութիւններն ու թշուառութիւնը, եւ որքան էլ տարօրինակ է՝ արտագաղթը:

Հայաստանի իշխանութիւնն այդպէս էլ չփոխեց տնտեսական արատաւոր կառուցուածքն ու յարաբերութիւնները, աւելի ամրապնդեց այն, որը հանգեցրեց անարդարութիւնների ու թշուառութեան խորացմանը: Հայկական

Հենց այս փոփոխութիւններն են, որ նեարդայնացնում են քաղաքական դասին՝ նրա շարքերում ներկայում նկատելի է շփոթուածութեան եւ ոչ ադեկուատութեան հերթական ժամանակաշրջանը

քաղաքական դասի ընդդիմադիր ու «այլընտրանքային» սեգմենտն ապացուցեց, որ նոյնպէս հակուած չէ փոխել համակարգը եւ պայքարում է ընդամէնը քուոտաների ու կերակրատաշտի համար: Իսկ արտագաղթի մեծ ալիքն էլ ցոյց տուեց, որ այս պայմաններում մնում է կամ փախչել, կամ պայքարել սեփական իրաւունքների համար: Եւ որքան մեծանում է արտագաղթի ալիքը, այնքան հանրութեան պայքարը ձեռք է բերում աւելի ագրեսիւ բնոյթ:

Հարց է առաջանում, թէ ինչի է հանգեցնելու այս ամէնը: Շատերը համոզուած են, որ հանրութեան աւելի ու աւելի մեծ շերտերի մօտ տեղի են ունենում գիտակցական մեծ փոփոխութիւններ: Հենց այս փոփոխութիւններն են, որ նեարդայնացնում են քաղաքական դասին՝ նրա շարքերում ներկայում նկատելի է շփոթուածութեան եւ ոչ ադեկուատութեան հերթական ժամանակաշրջանը: Օրինակ, արմաւիրցիների ակցիաներին իշխանութիւնն արձագանքեց սեփական գրպանից փող հաւաքելով: «Այլընտրանքի»՝ ԲՀԿ-ի «ինքնապատասխանիչը» կրկնում է «մենք ժողովրդի կողքին ենք» արտայայտութիւնը: Իսկ Կոնգրեսն էլ ասում է, որ «առանց կուսակցութիւնների ոչինչ չի ստացուի»:

Կը ստացուի, այն էլ ինչպէս: Մարդիկ հասկացել են, որ հենց կուսակցութիւնների հետ էր, որ ոչինչ չէր ստացւում: Եւ այս գիտակցութիւնն այլեւս հնարաւոր չէ հետ շրջել եւ մարդկանց ուղեղները նախկինի պէս կրկին լուանալ դեմագոգիայով եւ առասպելաբանութեամբ:

Հայաստանում վերջին շրջանում նկատուող երեւոյթները բաւական բարդ են եւ հանգեցրել են պետական-քաղաքական համակարգի խոր ճգնաժամի: Քաղաքական դասի անհամարժէքութիւնը ներքին ու արտաքին երեւոյթներին աւելի է խորացնում այդ ճգնաժամը: Հին համակարգը քայքայւում է, եւ դժուար է կանխատեսել, թէ ինչ է լինելու այս ամէնի հետեւանքը. արդեօք ծնուելու է նոր համակարգ, թէ քայքայումը շարունակուելու է մինչեւ վերջ:

Ամէն դէպքում, պէտք է արձանագրել, որ հանրութեան գիտակցութեան փոփոխութիւնը շանս է բոլորի համար, ովքեր ընդունակ են համարժէք լինել ստեղծուած իրավիճակին ու խորքային երեւոյթներին: Խօսքը վերաբերում է նաեւ հանրութեան կազմակերպման նոր ձեւերին, այդ թւում՝ քաղաքական կառոյցներին, որոնք կատարելու են իրենց իսկական գործառոյթները, ի տարբերութիւն ներկայիս քաղաքական դասի:

Մինչ այժմ, հանրութիւնը մեռնում էր ներկայիս յանցաւոր, բարդոյթաւորուած եւ իր թիկունքում գործարքների գնացող քաղաքական դասի համար, լինելով դրա դեմագոգիայի ու առասպելաբանութեան ազդեցութեան տակ: Ներկայում հանրութիւնը՝ ովքեր մնալու են հայրենիքում, ողջունելու է նրանց, ովքեր մահուան կը գնան յանուն իրեն: Իսկ միւսներին ուղարկելու է քաղաքական աղբանոցը:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ԿԵՆՏՐՈՆԱՆԱԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

ԱՐԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

«Ռուսաստանին մեղադրում են, որ նա մեկուսանում է եւ լռում այն փաստերի մասին, որոնք ներդաշնակ չեն իրաւունքի եւ արդարութեան հետ: Ասում են՝ իբր Ռուսաստանը բարկանում է: Ռուսաստանը չի բարկանում, Ռուսաստանը կենտրոնանում է»: Այս տողերը Ռուսաստանի արտգործնախարար Ալեքսանդր Գորչակովի ուղերձից են, որը նա յղել է իր երկրի դեսպաններին 1856 թուականի Օգոստոսին՝ այն բանից յետոյ, երբ իր հայրենիքը ծանր պարտութիւն է կրել Ղրիմի պատերազմում:

Անձնական, հասարակական, քաղաքական կեանքում, միջպետական յարաբերութիւններում լինում են պահեր, երբ դու ուժգին հարուած ես ստանում քթիդ, որից յետոյ բարկանալը, սրտնեղելը, կեանքից խռովելը, իհարկէ, նորմալ մարդկային ռեակցիա է, բայց որքան կարճ տեւի այդ պահը, այնքան լաւ: Կարելի է օրերով, տարիներով եւ նոյնիսկ տասնամեակներով «դարդ անել»՝ դե, ինչ արած, բախտներս չի բերում, էս երկիրը երբեք երկիր չի դառնայ, «եորղան-դոշակը» գրկած հազարաւոր փախստականներ եւ այլն: Իհարկէ, պահանջարկն է առաջարկ ստեղծում. կան հազարաւոր մարդիկ, որոնց այդ դարդոտուած մուղամները դուր են գալիս, եւ սեփական անձի, խմբի, ազգի նկատմամբ խղճահարութիւնը նրանց համար հաճոյքի պերմանենտ աղբիւր է: Բայց, կրկնեմ, շատ ցանկալի է, որ այդ ժամանակաշրջանը հնարաւորինս կարճ տեւի: Ինչպէս, օրինակ, եղաւ մեր ֆուտբոլիստների դէպքում: Մալթայի թոյլ հաւաքականին տանը պարտուելուց յետոյ նրանք մի քանի օր «կենտրոնացան», վերլուծեցին վատ խաղի պատճառները եւ հիւրընկալուելիս ջախջախեցին շատ աւելի հզօր Դանիայի թիմին: Կարելի էր, չէ՞, յուսահատուել եւ ընդհանրապէս խաղադաշտ դուրս չգալ կամ դուրս գալ ու վազել յղի կանանց նման: Դա կը լինէր այն, ինչ երբեմն անում են մեր քաղաքական ուժերը եւ մեր քաղաքացիները: Բայց հայ ֆուտբոլիստները պրոֆեսիոնալներ են եւ մէկ (մի քանի) անգամ քթին հարուած ստանալով՝ չեն սկսում նունուալ: Նոյնը՝ քաղաքականութեան մէջ: Հիմա, յամենայնդէպս՝ մինչեւ Սեպտեմբեր «յարաբերական անդորրի» եւ, հետեւաբար, կենտրոնանալու ժամանակն է: Անցած ընտրական ցիկլը ոչ միայն ընդդիմութեան, այլեւ (համաձայնուենք Ռաֆֆի Յովհաննիսեանի հետ) հասարակութեան, ժողովրդի պարտութիւնն է:

Այս 2-3 ամիսը քաղաքական ուժերը կարող են օգտագործել՝ կատարուածը իմաստաւորելու, վերլուծելու, հետեւութիւններ անելու համար: Յաւոք, առայժմ նման միտումներ չեն նկատւում՝ կուսակցութիւնները շարունակում են կրկնել իրենց դատարկ բանաձեւերը: Վերլուծում են, ճիշդ կամ սխալ դատողութիւններ ու եզրայանգումներ են անում այն գործիչները եւ մեկնաբանները, որոնք ազատ են կուսակցական կապանքներից: Գուցէ իրաւացի՞ են «Նախախորհրդարանի» տղաները, որոնք պնդում են, թէ կուսակցական համակարգը փոքր-ինչ հնացել է:

«ԱՌԱՒՕՏ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly

Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E:Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA $50.00, $80.00 (First Class)
Canada $125.00 (Air Mail)
Overseas $225.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆ.- «ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ ԱՆԲԱՐԵԿԱՐԳ ԲԱԿ ՉԻ ԼԻՆԻ»

Տարօն Մարգարեան երդումի կու տայ՝ որպէս Երեւանի քաղաքապետ

Առաջիկայ չորս տարիների ընթացքում Երեւանում չի լինելու անբարեկարգ բակ, Երեւանի քաղաքապետարանում համոզմունք յայտնեց նախագահ Սերժ Սարգսեանը՝ ելոյթ ունենալով Տարօն Մարգարեանի երդմնակալութեան արարողութեան ժամանակ:

Սերժ Սարգսեանը գովեստի շռայլ խօսքեր յղեց քաղաքապետի պաշտօնը երկրորդ անգամ ստանձնող Մարգարեանի հասցէին՝ նշելով, որ եթէ նա եւ նրա թիմակիցները շարունակեն վայելել երեւանցիների վստահութիւնը, ապա մայրաքաղաքում շատ բան կարող են անել:

«Փառք ու պատիւ Երեւանի քաղաքապետին եւ աւագանուն, որ կարողացան տքնաջան աշխատանքի շնորհիւ նորից շահել երեւանցիների վստահութիւնը եւ նրանց օգնութեամբ եւ օժանդակութեամբ արդէն հարիւրաւոր բակեր վերադարձուել են իրենց օրինական տէրերին՝ բնակիչներին եւ առաջին հերթին երեխաներին: Ես ուզղակի համոզուած եմ, որ ապագայ չորս տարիների ընթացքում Երեւանում չի լինելու անբարեկարգ բակ», - ասաց նախագահը:

«Եւ ես շնորհակալ եմ բոլոր երեւանցիներին, որ վստահեցին Տարօն Մարգարեանին եւ նրա գլխաւորած ցուցակին տուեցին իրենց ձայների գերակշիռ մասը: Վստահեցին, որովհետեւ նախորդ երկու տարիների ընթացքում Տարօն Մարգարեանն իրեն դրսեւորեց որպէս համեստ, ազնիւ, մարդամօտ եւ Երեւանի պրոբլեմներով մտահոգ քաղաքապետ», - ասաց նա:

Տարօն Մարգարեանը, ստանձնելով քաղաքապետի պաշտօնը, երդուեց պահպանել Հայաստանի սահմանադրութիւնը, ազնուօրէն կատարել Երեւանի քաղաքապետի լիազօրութիւնները, գործել ի բարօրութիւն Երեւանի բնակիչների:

Տարօն Մարգարեանի երդմնակալութեան արարողութեանը մասնակցում էր Երեւանի աւագանու 65 անդամներից 59-ը, ներառեալ «Բարգաւաճ Հայաստանը» ողջ կազմով: Բացակայում էր միայն «Բարեւ, Երեւան» դաշինքը: Արարողութեանը ներկայ էր քաղաքական ողջ վերնախաւը՝ վարչապետը, արտգործնախարարը, պաշտպանութեան նախարարը, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը: «Քրիստոնէական սիրով ու ոգով» Մարգարեանին վերընտրութեան կապակցութեամբ ողջունեց նաեւ արքեպիսկոպոս Նաւասարդ Կճոյեանը: Նա յիշեցրեց, որ երկու տարի առաջ, երբ Տարօն Մարգարեանն առաջին անգամ ստանձնում էր քաղաքապետի պաշտօնը, նախագահ Սերժ Սարգսեանը նրան յորդորել էր՝ «Տարօն, յուսախաբ չանես»:

«Ահաւասիկ, մէկ ու կէս տարի անց մենք կարող ենք վստահօրէն արձանագրել, որ մշակը իր վարձքին արժանի է», - ընդգծեց արքեպիսկոպոս Կճոյեանը:

ԱՐՄԷՆ ԴՈՒԼԵԱՆԻՆ ԱԶԱՏԵԼ ԵՆ «ՇԱՆԹ» ՀԵՌՈՒՍՏԱԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ՝

Հաղորդավար Արմէն Դուլեան

Լրագրող, հեռուստահաղորդավար Արմէն Դուլեանին աշխատանքից ազատել են իր ֆեյսբուքեան գրառման պատճառով: Այս մասին NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրոյցում ասաց Արմէն Դուլեանը: Նրա խօսքով՝ Յունիսի 10-ին, հեռուստատեսութեան ղեկավարութիւնը տեղեկացրել է, որ ինքն այլեւս աշխատանքի չգայ, քանի որ նրան աշխատանքից ազատելու որոշում է կայացուել:

Աշխատանքից ազատելու պատճառն էլ ֆեյսբուքեան գրառումն է: Գրառման մէջ նա անդրադարձել է այն փաստին, որ Ռուսաստանում Հանրային հեռուստատեսութեամբ, որը նոր է ստեղծուել, թոյլ չեն տուել հումորի ժանրում անդրադառնալ Պուտինի ապահարզանի թեմային: «Ես զուգահեռներ էի անցկացրել եւ կարծիք յայտնել, որ Հայաստանում նոյն իրավիճակն է եւ այն չինովնիկները, հեռուստապատասխանատուները, որոնք զբաղւում են այդ հարցով մօտաորապէս նոյն նեղմիտ, սահմանափակ մտածողութիւնն ունեն, ինչոր Ռուսաստանում: Այսինքն՝ պէտք չէ զարմանալ: Զգիտես ինչու հեռուստատեսութեան ղեկավարութիւնը, որը ինձ համար շշմեցուցիչ էր, դա իր վրայ էր վերցրել, որը պարզապէս տարօրինակ էր: Մինչեւ հիմա շոկի մէջ եմ: Ինչպէս կարող է հեռուստատեսութեան ղեկավարութիւնը կարծել, որ ես որպէս աշխատող, փող ստացող մի ընկերութիւնից, կարող եմ նման վիրաւորական բան ասել հեռուստատեսութեան ղեկավարութեան մասին: Խօսքը նրա մասին էր, որ իշխանական մարմինները վերահսկում են բոլոր հեռուստատեսութիւնները ինչպէս մեզ մօտ, այնպէս էլ՝ Ռուսաստանում: Հարցին, թէ փորձե՞լ է բացատրել, որ իրեն սխալ են հասկացել, նա պատասխանեց. «Դե ինձ զանգել էր լրատուական ծառայութեան ղեկավարը, որին ես փորձեցի բացատրել, որ բոլորովին «Շանթի» տնօրէնին նկատի չեմ ունեցել եւ դա լրիւ աբսուրդ է, թէ ինչպէս կարելի է, որ մարդն աշխատի, փող ստանայ մի տեղից եւ հրապարակայնօրէն սկսի քննադատել, վիրաւորական խօսքեր ասել նոյն ընկերութեան մասին:

Դիտարկմանը, թէ նշանակում է, որ «Շանթի» ղեկավարութիւնը ուշի-ուշով հետեւո՞ւմ է իր աշխատակիցների ֆեյսբուքեան, բոլոր գրառումներին, Դուլեանն արձագանքեց. «Դե դա իրենց պէտք է ասէք, ես նման բան չեմ կարող ասել: Ես չեմ կարծում, որ ես այնքան կարեւոր մարդ եմ, որպէսզի իմ բոլոր ֆեյսբուքեան գրառումներին հեռուստատեսութեան ղեկավարը հետեւի: Դժուար թէ»:

«Շանթ» հեռուստաընկերութեան լրատուական ծառայութեան ղեկավար Աղաս Յունանեանը ասել է որ, Դուլեանն աշխատանքից ազատուել է հեռուստաընկերութեան հանդէպ անյարգալից վերաբերմունքի պատճառով:

ՍՏԵՓԱՆ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ.- «ԽՕՍՔԻ ԵՒ ԳՈՐՇԻ ԱՆՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՂՈՒՑ ԴԱՐՁԵԼ Է ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹ»

ԱԺ «Հայ ազգային կոնգրէս» խմբակցութեան պատգամաւոր Ստեփան Դեմիրճեանն Հայաստանի Ազգային Ժողովի յայտարարութիւնների ժամին անդրադարձաւ Սերժ Սարգսեանի՝ Ազգային անվտանգութեան խորհրդի վերջին նիստում արած կանխատեսումներին՝ տարածաշրջանային զարգացումների մասին, ըստ որոնց, կանխատեսւում էր, որ տարածաշրջանի պատկերը 3-4 տարուայ ընթացքում կտրուկ փոխուելու է, եւ մենք պէտք է դրան պատրաստ լինենք: «Ինչպէս ասում են՝ ապագան կանխատեսելու լաւագոյն ձեւը այդ ապագան ստեղծելն է: Բայց ակնյայտ է, որ կեղծուող ընտրութիւններով, կոռումպացուած կառավարման համակարգով, իշխանական պատուէրները կատարող դատաւորներով, մոնոպոլիզացուած տնտեսութեամբ, աղքատութեան եւ գործազրկութեան այսօրուայ բարձր մակարդակով մարդկանց մէջ վաղուայ օրուայ նկատմամբ վստահութիւն չես առաջացնի»,-նշեց նա:

Ստեփան Դեմիրճեանը նշեց, որ հենց հեռանկարի, երկրի ապագային նկատմամբ հաւատի բացակայութիւնն է ստիպում մարդկանց լքել իրենց հայրենիքը: «Այդ հաւատը վերականգնելու համար իշխանութիւնները նախ եւ առաջ պէտք է ազնիւ լինեն ժողովրդի նկատմամբ: Սակայն խօսքի եւ գործի անհամապատասխանութիւնը գործող վարչախմբի համար վաղուց ի վեր դարձել է սովորական երեւոյթ: Իշխանութիւնները խոստանում էին Յուլիսի 1-ից աշխատավարձերի բարձրացում եւ հաւաստիացնում էին, որ գազը չի թանկանայ: Սակայն տեղի ունեցաւ ճիշդ հակառակը»,-նշեց նա եւ շարունակեց թուարկել:

«Կամ ինչ արժի վարչախմբի ազատ, արդար ընտրութիւնների մասին յայտարարութիւնները, կոռուպցիայի դէմ պայքարի, իշխանութեան եւ բիզնեսի տարանջատման, օլիգոպոլիաների դէմ պայքարի մասին: Ո՞վ չգիտի, որ շատ բարձրատիճան պաշտօնեաներն իշխանութիւնը դարձրել են բիզնես, կամ առ այսօր ո՞վ է պատասխան տուել իրեն վստահուած ոլորտում առկայ ձախողումների ու չարաշահումների համար»,-նշեց նա:

ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԸ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻՑ ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆՈՒԱԾ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ԵՆ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ

Մօտ երկու հարիւր փաստաբաններ երկօրեայ գործադուլ են սկսել՝ իրենց բողոքի ձայնը բարձրացնելով Հայաստանի վճռաբեկ դատարանի դէմ: Փաստաբանները պնդում են, որ Վճռաբեկը կամայական եւ անկանխատեսելի որոշումներ է կայացնում:

Փաստաբանները պարզաբանում են, որ բազմաթիւ բողոքներ, որոնք ուղարկւում են Վճռաբեկ դատարան, ոչ միայն չեն ընդունւում, այլեւ շատ յաճախ դատարանը չի պատճառաբանում, թէ ինչու տուեալ բողոքը վարոյթ չընդունուեց: Նրանք պահանջում են պատճառաբանուած որոշումներ կայացնել, այլ ոչ թէ շաբլոնային արտայայտութիւններով առանց պատճառաբանութիւնների պատասխան նամակներ ուղարկել: Փաստաբանները կարծում են, որ նման կամայական, անկանխատեսելի վարքագծի հետեւանքով շատ քաղաքացիներ կորցրել են վստահութիւնը արդարադատութեան համակարգի նկատմամբ:

Բողոքող փաստաբաններն քննարկում էին անցկացնում իրենց յուզող խնդրի շուրջ: Նրանք նշում են, որ Վճռաբեկ դատարանը անցած մէկ տարուայ ընթացքում, փաստօրէն, չփոխեց իր որդեգրած դիրքորոշումը: Նախորդ տարի Յունիսի 11-ին փաստաբանները եւս գործադուլ էին անցկացրել նոյն պահանջով: Սպասելով մէկ տարի՝ այսօր արդէն յայտարարում են, որ իրենց պահանջները չեն բաւարարուել: Փաստաբանների պալատի անդամ, փաստաբան Լիպարիտ Սիմոնեանն իր խօսքում նշեց, որ ճգնաժամն այս պարագայում աւելի է խորացել:

«Դատական համակարգում շարունակւում են կիրառել երկակի ստանդարտներ, դատական ատեանների կողմից կայացուող դատական ակտերը յաճախ հակասում են մէկը միւսին, իսկ դրանց դէմ ներկայացուած վճռաբեկ բողոքները կրկին առանց պատճառաբանութեամբ, կամ շաբլոնային ոչինչ չասող պատճառաբանութեամբ վերադարձւում են», - ասաց Սիմոնեան՝ յաւելելով, որ նոյնանման հանգամանքների առկայութեամբ տարբեր գործերով ընդունւում են միմեանց հակասող դատական ակտեր, ինչը խարխլում է իրաւական պետութեան հիմքում առկայ իրաւական որոշակիութեան սկզբունքը:

ԼՈՒՐԵՐ

ԻՐԱՆԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՕԳՆԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ՝ ՇՐՋԱՓԱԿՈՒՄԸ ԿՐՃԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ոչ ոք, յատկապէս դիւանագէտը, իրաւունք չունի միջամտելու այլ պետութիւնների միջեւ յարաբերութիւններին: Այդ մասին յայտարարել է Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան դեսպան Մոհամմադ Ռեիսին Յունիսի 11-ին հայ լրագրողների հետ հանդիպմանը՝ մեկնաբանելով Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանի յայտարարութիւնը:

«ԱՄՆ-ը ձգտում է իրանոֆոբիա ստեղծել: Բայց տարածաշրջանում լաւ գիտեն Իրանի բարեսրտութիւնը»,- ասել է դեսպանը՝ յաւելելով, որ Հայաստանին դա լաւ յայտնի է, նաեւ այն, որ բարեկամը ճանաչւում է դժբախտութեան պահին:

Հայաստանի հետ յարաբերութիւնների համատեքստում դեսպանը յիշեցրել է, որ իրանական կողմը պատրաստ է շարունակել համագործակցութիւնը երկու կարեւոր ուղղութիւններով՝ երկաթուղու եւ ՀԷԿ-ի կառուցման ուղղութիւններով: «Մենք բազմիցս ասել ենք, որ Իրանը պատրաստ է սկսել իր հատուածի շինարարութիւնը, երբ Հայաստանը սկսի ճանապարհի շինարարութիւնն իր հատուածում»,- նկատել է դեսպանը: Դիւանագէտի կարծիքով, երկաթուղու շինարարութեան դէպքում ամէն տարի Իրանից 5 հազար զբօսաշրջիկներ կ՝այցելեն Հայաստան: «Իրանի համար այդ երկաթուղու շինարարութիւնն օգտակար է, բայց անհրաժեշտութիւն չէ: Սակայն մենք պատրաստ ենք օգնել Հայաստանին կրճատել սահմանների շրջափակումը»,- ասել է դեսպանը: Ինչ վերաբերում է ՀԷԿ-ին, այդ նպատակով իրանական կողմը 500 մլն դոլար է յատկացրել, իսկ պատժամիջոցների պարագայում այդ գումարը փոքր չէ:

ՌԱԶՄԱՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ՚ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՆ ՆԱԵՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

Եթէ նախկինում աղջիկները ռազմական մասնագիտութիւնների գծով կրթութիւն ստանալու հնարաւորութիւն չունէին, ապա 2013-2014 ուսումնական տարում ռազմաուսումնական հաստատութիւններ կարող են ընդունուել 18 տարին լրացած, ֆիզիկապէս կոփուած աղջիկները, «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում նշեց Հայաստանի պաշտպանութեան նախարարութեան մամուլի խօսնակ Արծրուն Յովհաննիսեանը՝ յաւելելով, որ կան մասնագիտութիւններ, որոնք աղջիկների կողմից աւելի արդիւնաւէտ են իրականացւում:

«Այս տարի որոշուեց Վազգէն Սարգսեանի անուան ռազմական ինստիտուտում եւ Արմենակ Խամփերանցի անուան ռազմական աւիացիոն ինստիտուտում որոշակի մասնագիտութիւնների գծով թոյլ տալ ընդունելութիւն: Դրանք են՝ կապը, հակաօդային պաշտպանութիւնը, օդուժը, հետախուզութիւնը եւ այլն: Իհարկէ, ոչ բոլոր մարտական ստորաբաժանումներում կարող են աղջիկները ծառայել, բայց այդ սահմանափակումները, հաւատացէք, շատ փոքր են լինելու», - նշեց Յովհաննիսեանը:

Դիմորդները պէտք է ունենան միասնական քննութիւնների վկայական «Մաթեմատիկա» եւ «Ֆիզիկա» առարկաներից: Աղջիկների ու տղաների ուսումնական ընթացքը կազմակերպուելու է առանձին: Իգական սեռի ներկայացուցիչները սովորելու են այն օրակարգով, ինչ օրակարգով կազմակերպւում է ոչ ռազմական ուսումնական հաստատութիւններում ամենօրեայ ուսուցումը:

«Նրանք երեկոյեան ազատ են լինելու, չնայած լինելու են համապատասխան դաշտային ելքեր, չնայած լինելու են ինչ-որ ծառայողական իրավիճակներ իրենց համար, բայց հիմնականում ազատ են

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԴԱՆԻԱ՝ 4-0 «ՎՍՏԱՀ ԷԻՆՔ, ՈՐ ՅԱՂԹԵԼՈՒ ԵՆՔ»

Հայաստանի հաւաքականը կը մրցի Դանիայի հետ

Յունիս 12-ի վաղ առաւօտեան Կոպենհագենից Երեւան վերադարձան ֆուտբոլի Հայաստանի ազգային հաւաքականի ֆուտբոլիստները:

Նրանց դիմաւորելու համար օդանաւակայան էին եկել հաւաքականի երկրպագուները, ովքեր ծափողջոյններով դիմաւորեցին մարզիկներին:

Ֆուտբոլիստները հրաժարուեցին հարցերին պատասխանել, քանի որ շատ յոգնած էին: «Ազատութիւն» ռադիոկայանի մի քանի հարցերի պատասխանեց միայն հաւաքականի կիսապաշտպան Դաւիթ Մանոյեանը:

Նրա խօսքով՝ Մալթայից պատահական պարտութիւն կրելուց յետոյ իրենց շատ էին քննադատում, եւ Դանիայի հետ խաղով իրենք ապացուցէին, որ կարող են բարձրակարգ ֆուտբոլ ցուցադրել: Յաղթանակը, ի հարկէ, շատ է փոխել նաեւ թիմի տրամադրութիւնը. - «Ուղղակի ուրախանում էինք, գիտակցում էինք նաեւ՝ ինչ կարեւոր յաղթանակ է»:

Այն հարցին՝ խաղից առաջ մտածո՞ւմ էր ինչ-որ մէկը, որ նման հաշիւ կը լինի, Դաւիթ Մանոյեանը պատասխանեց. - «Սուտ կը լինի ասել, որ հենց 4:0 էինք պատկերացնում, բայց բոլորս վստահ էինք, որ յաղթելու ենք, ու անգամ վստահ էինք, որ մեծ հաշուով, բայց 4:0՝ չէինք մտածում»:

Ֆուտբոլային հանդիպումից յետոյ կայացած մամլոյ ասուլիսում Դանիայի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Մորտէն Օլսենը ասել է, որ թէեւ Հայաստանը հիանալի խաղ ցուցադրեց, բայց արդէն կորցրել է խմբում երկրորդ տեղը զբաղեցնելու հնարաւորութիւնը: Նա նաեւ անկեղծացել է, որ Հայաստան- Մալթա խաղից յետոյ շատերը Դանիայում մտածում էին, թէ Հայաստանի հետ հեշտ է լինելու, բայց ինքը լրիւ այլ կարծիքի էր: «Ես գտնում եմ, որ Հայաստանը շատ լաւ թիմ ունի», - ասել է Օլսենը:

Դանիա - Հայաստան խաղում խոշոր հաշուով յաղթանակը ոգեւորութեան ալիք էր բարձրացրել երկրպագուների շրջանում: Կէսգիշերին Հանրապետութեան հրապարակում ֆուտբոլասէրները տօնում էին հաւաքականի յաղթանակը:

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ.-«ԱՐՏԱԳԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՂԱՒՈՐ Է ՆԱԵՒ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ»

Հայաստանը միակ երկիրը չէ, որտեղից կայ արտագաղթ: Այդ մասին Յունիսի 12-ին, ՀՀ Ազգային ժողովում յայտարարեց ՀՀ վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը՝ պատասխանելով ՀԱԿ խմբակցութեան ղեկավար Լեւոն Զուրաբեանի այն հարցին, թէ ինչպէ՞ս է, որ արտագաղթ կայ, եթէ տնտեսական աճը 7%-ից աւելի է:

«Յոյց տուէք անցումային մէկ այլ երկիր, որտեղ չկայ արտագաղթ... Յոյց տուէք այդպիսի երկիր: Ամբողջ խնդիրն այն է, թէ ինչ քայլեր ենք իրականացնում արտագաղթը կանխելու համար: Բայց չի կարելի ձեռքերը լուանալ, դուք էլ ունէք ձեր պատասխանատուութեան բաժինը, որովհետեւ քաղաքացիներն այլընտրանք չեն տեսնում, չկայ լուրջ ընդդիմադիր ուժ, որի հետ ժողովուրդը կը կապի յոյսեր»,- ասաց Տ. Սարգսեանը:

Պատասխանելով ընդդիմադրութեան մեղադրանքներին կապուած վարչապետի օֆշորային հաշիւին նա ասաց.- «Ոեւէ մէկի համար դժուարութիւն չի՝ օֆշորային գօտում ստեղծել ձեռնարկութիւն Նիկոլ Փաշինեանի անունով՝ չունենալով նրա թոյլտուութիւնը: Դա օֆշորային գօտու առանձնայատկութիւնն է»:

Տ.Սարգսեանի ներկայացմամբ՝ Հայաստանում փողերի լուացման դէմ պայքարի հայեցակարգը ներդրուել է իր անմիջական մասնացութեամբ, եւ ինքը պատկերացում ունի փողերի լուացման սխեմաների մասին:

«Իմ անունով ստեղծել են ձեռնարկութիւն, նպատակ ունենալով ստեղծել մի սխեմա, որով ինձ պէտք է փոխհատուցեն... Աւելի անհեթեթ սխեմա մշակել այդ ոլորտից շատ թէ քիչ ծանօթ մարդու մտքով անգամ չէր կարող անցնել... Ես օֆշորում որեւէ ձեռնարկութիւն չեմ գրանցել եւ ոեւէ մէկին չեմ լիազօրել գրանցել»,- ասաց Տ. Սարգսեանը:

Ըստ Տ. Սարգսեանի՝ այս ողջ պատմութիւնն իրեն վարկաբեկելու փորձ է: «Հանգիստ եմ վերաբերում այդ փորձերին, սա ոչ առաջինն է, ոչ էլ վերջինն է: Երբ ԿԲ նախագահ էի՝ ինձ մեղադրում էին, որ բանկերը մնանկացնում եմ, որ դառնամ փայատեր: Յետոյ մեղադրում էին, որ Միջերկրծովեան ափին առանձնատուն ունեմ... յետոյ ասում են, որ Նաիրիտ գործարանի սեփականատէրն եմ»,- նշեց Տ. Սարգսեանը:

«ԱԴՐԲԵՋԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ ԳԱԶ ԿԸ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐԻ ՂԱՐԱԲԱՂԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒՄԻՑ ՅԵՏՈՅ ՄԻԱՅՆ»

Ադրբեջանական Ռազմավարական հետազօտութիւնների կենտրոնի արտաքին քաղաքական վերլուծութեան բաժնի ղեկավար Ռովշան Իբրահիմովը, մեկնաբանելով Ադրբեջանի պետական նաւթային ընկերութեան (SOCAR) նախագահ Ռովնագ Աբդուլաեւի այն յայտարարութիւնը, թէ «եթէ Հայաստանը գազ մատակարարելու հարցով դիմի իրենց, իրենք կարող են օգնել», նշել է, որ այդ առաջարկն իր մէջ որոշ նախապայմաններ է պարունակում:

«Ադրբեջանը մշտապէս յայտարարել է, որ եթէ ղարաբաղեան հարցը կարգաւորուի Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականութեան շրջանակում, ապա իրենք պատրաստ կը լինեն համագործակցել Հայաստանի հետ եւ լուրջ ներդրումներ կատարել Լեռնային Ղարաբաղում: SOCAR-ի նախագահի յայտարարութիւնը պարզապէս յստակ օրինակ էր, թէ Ադրբեջանը ինչ ոլորտում եւ ինչպէս կը կարողայ համագործակցել Հայաստանի հետ եւ ինչ կարող է այս պահին առաջարկել այդ երկրին»,-ադրբեջանական 1news.az կայքի հետ զրոյցում ասել է ադրբեջանցի վերլուծաբանը:

Իբրահիմովը եւս մէկ անգամ ընդգծել է, որ Ադրբեջանը Հայաստանի հետ կարող է համագործակցել միմիայն ղարաբաղեան խնդրի կարգաւորումից յետոյ: «Ադրբեջանական կողմի համար խնդրի կարգաւորման միակ ընդունելի տարբերակը Լեռնային Ղարաբաղին Ադրբեջանի կազմում ինքնավարութեան կարգավիճակ շնորհելն է: Պատմութեան մէջ կան օրինակներ երբ հակամարտութիւնները լուծւում են պետութեան կազմում ինքնորոշման իրաւունքի իրացմամբ»,- ընդգծել է նա:

massispost.com

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐՈՂ. ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ ՄԱՐԴԻԿ ՎՃՌԱԿԱՆ ԵՆ ԵՒ ԿԱՆԳ ՉԵՆ ԱՌՆԵԼՈՒ

ՍԻՐԱՆՈՇՇ ՊԱՊԵԱՆ

Ի պաշտպանութիւն Գեզի պուրակի՝ Ստամբուլի Թաքսիմի հրապարակում շարունակւում են ցոյցերը: Կատարուող իրադարձութիւնների շուրջ «Լրագիր»-ը զրուցել ենք այս օրերին Հայաստան այցելած թուրք ֆոտոլրագրող Ումուդ Վեդաթի հետ:

- Ումուդ, Թուրքիայում Գեզի պուրակում առեւտրի կենտրոն կառուցելու խնդրի շուրջ հազարաւոր քաղաքացիներ են դուրս եկել փողոց, արդեօք արաբական գարնան շո՞ւնչ է նկատւում, թէ՞ քաղաքացիական գիտակցութեան զարթօնք է:

- Եթէ համեմատենք Թուրքիայում տեղի ունեցող զարգացումներն արաբական գարնան հետ, ապա արաբական գարունից այն տարբերւում է մի քանի բաղադրիչներով: Նախեւառաջ այստեղ չկայ տնտեսական խնդիր, քանի որ Թուրքիան տնտեսապէս հաւասարակշռուած զարգացում է ապրում: Պարզապէս հանրութիւնը հարիւր տարուայ մէջ առաջին անգամ հասկացաւ, որ ուզում է դէմ գնալ բռնապետութեանը. իննուսուն տարի շարունակ հանրութիւնը քեմալական բռնապետութեան դէմ էր պայքարում, տասը տարի շարունակ փորձում էր դիմակայել իսլամական բռնապետութեանը, իսկ հիմա հասարակութիւնը ոտքի է կանգնել ու դէմ է առհասարակ բռնապետութեանը, ցանկանում է ներգրաւուել ժողովրդավարութեան մէջ, դառնալ ժողովրդավար երկիր: Ցաջորդ տարբերութիւնը արաբական գարնան համեմատութեամբ այն է, որ զինուած ուժերը ներգրաւուած չեն:

- Թուրքական մամուլն այս օրերին Գեզի հրապարակի համար պայքարի հետեւում փորձեց արեւմտեան ուժերի »ականջները« տեսնել: Դուք ի՞նչ տպաւորութիւն ունէք:

- Սա հին փաստարկ է: Անշուշտ, Արեւմուտքը կամ Միացեալ Նահանգներն ինչ-որ ձեւով ներգրաւուած են, քանի որ ընդհանրապէս աշխարհի համակարգն իրենք են կարգաւորում, բայց իրենք չեն կարող այս ամբողջ խնդրի հիմնական պատճառը լինել:

- Մաշտոցի պուրակը, որի հարեւանութեամբ նստած ենք, մէկ տարի առաջ ազատագրուեց կրպակներից, հանրային տարածքի պաշտպանութեան համար հազարաւոր մարդիկ դուրս եկան եւ յաղթեցին օլիգարխիային: Կարող ենք ասել, որ հենց այս գիտակցութեամբ է թուրք

Հայաստան այցելող թուրք ֆոտոլրագրող Ումուդ Վեդաթ

հանրութիւնը դուրս եկել հրապարակ:

- Անշուշտ, հենց այդ նոյն քաղաքացիական գիտակցութիւնն է Թուրքիայում, մարդիկ վճռական են եւ կանգ չեն առնելու:

- Էրդողանը յայտարարեց, որ այգու շինարարութիւնը շարունակուելու է, հնարաւո՞ր է համընդհանուր ցասում սկսուի Թուրքիայում: Օրերս նաեւ երեսունչորս բլոգերի բռնեցին՝ Ֆեյսբուքի եւ Թուիթերի միջոցով ցոյցեր կազմակերպելու կասկածանքով:

- Իրականում սկզբում փորձում էին հարցը քաղաքականացնել, յատկապէս երբ այդ օրերին Էրդողանը բացակայում էր երկրից, բայց յետոյ հասկացան, որ սա ուղղակի քաղաքականացնել հնարաւոր չէ, հասարակութեան բոլոր շերտերի ներկայացուցիչները մէկ խնդրի շուրջ են հաւաքուել եւ մէկ հովանոցի տակ են գտնւում, եւ մի կողմ թողած բոլոր քաղաքական խնդիրները՝ միեւնոյն խնդրի լուծման համար են պայքարում: Ցիշո՞ւմ էք, ցոյցերի չորրորդ օրը Էրդողանը յայտարարեց, որ ցոյցերին չորս-հինգ հոգի CAPULCU (անօթեւան) են մասնակցում, եւ մարդիկ այդ անունը սոցցանցերում սկսեցին իրենց անուան փոխարէն գրել, եւ պարզուեց, որ հարիւր-հազարաւոր մարդիկ են միացած պայքարին՝ արուեստագէտներ աշխարհի տարբեր ծայրերից:

-Արդէն երեք տարի է՝ Թուրքիայում նման »պայքարիկներ« կան, եւ եթէ նախկինում խանութի, հինգ աստղանի հիւրանոցի տէրերը փակում էին իրենց շինութիւնները, որ ցուցարարներ չմտնէին, այս անգամ հակառակը տեղի ունեցաւ. Նրանք բացել են խանութները, փակում էին դռները ոստիկանութեան առաջ, այսինքն՝ բոլորն են ներգրաւուած:

- Պետական ապարատը հնարաւո՞ր է ճեղքուածք տա:

Արդէն իսկ կառավարութեան մէջ ինչ-որ ճեղքեր են առաջանում, որոշ մարդիկ լաւ ոստիկանի դեր են խաղում, որոշ մարդիկ վատ ոստիկանի դեր են խաղում, նկատւում է այդ ճեղքերն ամենուր: Հիմա ցուցարարները մի փոքր դադար են վերցրել, քանի որ պայթուցիկները վերջացել են, նոր պայթուցիկներ կը ներմուծեն Ֆրանսիայից, կը ներմուծեն, որ նորից սկսեն յարձակումը: Այս պայքարի գնահատականը շատ նման է «Գրաւիր Ուոլ-Սթրիթը» պայքարին, երբ մարդիկ ֆեյսբուք սոցիալական ցանցի միջոցով ցոյց էին տալիս՝ ինչ է կատարւում, եւ այն, ինչ մեդիան չի ցուցադրում, մարդիկ ֆեյսբուքի միջոցով են անում:

- Քաղաքացիական հասարակութիւնը ձեւաւորւում է թէ Թուրքիայում, թե Հայաստանում: Կնճիռը հնարաւո՞ր է որ հենց այս հասարակութիւնները լուծեն:

-Շատ լաւ կը լինի, որ գան այդ գիտակցութեանը: Առհասարակ, եթէ խնդիրը թողնեն երկու հասարակութիւններին, այդ ժամանակ խնդիրը շատ աւելի արագ կը լուծուի:

- Գիտեմ, որ այստեղ ազգայնականութիւնն էք ուսումնասիրում՝ համեմատելով Թուրքիայի ազգայնականութեան հետ: Ի՞նչ առանձնայատկութիւններ էք առանձնացրել:

- Այս մէկ շաբաթուայ ընթացքում հարիւրաւոր մարդկանց հետ եմ հաղորդակցուել: Թուրքիայում մարդիկ ունեն կորցրած պատմութիւն, այսինքն՝ շատ մարդիկ իսկապէս չգիտեն՝ ինչ բան է ցեղասպանութիւնը, եւ եթէ իրենք չէին սպաննի որեւէ մեկին նրա համար, որ նա հայ է, ապա ինչո՞ւ իրենց պապը դա պէտք է անի: Հարիւր տարի շարունակ կառավարութիւնը փորձել է այն թաքցնել: Իսկ Հայաստանում չգիտեն, որ Թուրքերը չգիտեն ճշմարտութիւնը: Ես ուզում եմ լուծել խնդիրը, դու ուզում ես լուծել խնդիրը, եւ մենք միասին պէտք է հաղորդակցուենք, հասկանանք? որտեղ է խնդիրը:

Այստեղ փորձում էի հանդիպել հայ ազգայնականների հետ: Թուրքիայում ազգայնականութիւնը փոքրամասնութիւնների հետ է դիտարկւում, իսկ այստեղ ազգայնականութիւնը չի կարող փոքրամասնութիւնների հետ դիտարկուել, քանի որ այստեղ փոքրամասնութիւններ գրեթէ չկան: Իմ խնդիրն էր պարզել՝ հայ ազգայնականներն ինչին են դէմ, միայն Թուրքիայի՞, թէ՞ ...ու հասկացել եմ, որ ոչ միայն Թուրքիայի, բայց դա իմ վաւերագրական ֆիլմի թեման է, այն վերաբերում է ասիմիլացիայի խնդիրներին: Ազգայնականների հետ հանդիպեցի, ներողութիւն խնդրեցի: Էմոցիոնալ տեսանկիւնից խնդիրը հնարաւոր է լուծուի, փոխադարձ հաղորդակցում է պէտք հարցի լուծման համար: Ապացուցուած է, որ մէկ վաւերագրական ֆիլմով չես կարող ստիպել, որ Թուրքերն ընդունեն ցեղասպանութիւնը, որովհետեւ հարիւրաւոր ֆիլմեր կան նկարահանուած, հազարաւոր գրքեր, բայց կարեւոր է Թուրքերը հասկանան վիշտը. երբ հասկանան, այդ ժամանակ կը հասկանան այն խնդիրները, որոնք կապուած են դրա հետ: Թուրքերը չեն հասկանում, որ ցեղասպանութեան պատճառով իրենք էլ են շատ բան կորցրել, որովհետեւ օրերս գորգերի թանգարան գնացի, որտեղ հայկական գորգեր տեսայ, որ Անատոլիայում հայկական մշակոյթը կորսուել է ցեղասպանութեան ընթացքում, որ եթէ երկու մշակոյթները միաւորուէին, ապա կը ղեկավարէին աշխարհը:

- Մի պահ պատկերացնենք, եթէ վաղը Թուրքիան ընդունի հայոց ցեղասպանութիւնը, ի՞նչ կը լինի հետ երկու հասարակութիւնների կեանքում դրանից յետոյ:

- Ցստակ է, որ երկու հասարակութիւններն էլ խաղաղութեան կարիք ունեն. երբ լինի խաղաղութիւն, հարցը ինքնին կը լուծուի:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
Enclosed a check for (one year)
*** $50,00 * $100,00 (first class) for USA**
$ 100,00 (Air Mail) for Canada.
$ 250,00 (Air Mail) Overseas.
Name: ----------
Address: ----------
City: --------- State:--------- Zip Code:------
Country: ----------
Tel :---------- Fax : ----------

ՀԱՅՑ. ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ ԿԱՋՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

Հովանաւորութեամբ
Գերշն. Տ. ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ
ԱՅՆԹԱՊԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻ
Հանդիսութիւն

Բազմավաստակ Կրթական Մշակ
Տիար ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ

Կիրակի, Յունիս 16, 2013

Սրբոց Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարին մէջ
յընթացս Ս. Պատարագի պիտի ընթերցուի

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԸ

Պատարագի աւարտին
Պաշտօնական Հանդիսութիւն ժամը 1:00-ին
Օրուան Բանախօս՝
Տոքթ. Սիմոն Սիմոնեան

Առաջնորդարանի ՋՕՐԱՅԵԱՆ Թանգարանի
Սիրալիր Հրաւէր բոլորին

3325 N. Glenoaks, Blvd., Burbank, CA 91504

ՀԱՅՐԵՆԱԼՔՈՒՄ

ԱԻԵՏԻՍՈՒԱԶՄԻԿ

Խորհրդային Հայաստանի կազմութենէն ետք, տարբեր հանգրուաններու եւ յատկապէս 1945-47 թուականներուն սփիւռքէն դէպի Հայաստան հոսքը կը բնութագրուէր երկու բառերով՝ ներգաղթ կամ հայրենադարձութիւն:

Վերջերս կը լսէի հին հարցազրոյց մը Լիբանանէն հայրենադարձուած հանգուցեալ արուեստագէտ Տիգրան Լեւոնեանի հետ. երբ հարց տրուեցաւ արտագաղթի նկատմամբ իր կեցուածքին շուրջ, ան պատասխանեց՝ «միանշանակ վատ», նմանութեան եզրեր տեսնելով հիւանդ մօր մը լքող որդիին եւ հայրենիքը լքող եւ արտասահման փոխադրուող մարդոց միջեւ. ան ընդգծեց, որ անոնք ոչ թէ կ՚երթան, այլ կը լքեն հայրենիքը... երեւոյթին մէջ ներդնելով զգացականութեան, երախտամոռութեան եւ դատապարտելի անտարբերութեան երանգներ:

Իրօք, ներգաղթին որպէս հականիշ կը գործածենք արտագաղթ բառը. իսկ հայրենադարձութեան որպէս հականիշ ինչո՞ւ չգործածենք հայրենալքում բառը, որ ըստ իս աւելի հնչեղ եւ դիպուկ արտայայտչաձեւ է՝ ողջ իրականութիւնը պարզող:

Արդարեւ, արտագաղթը կ՚ըլլայ երկրէ մը այլ երկիր. օրինակ՝ ես իմ ծննդավայրէս՝ Լիբանանէն արտագաղթեցի նոր բնակավայր մը՝ Կիպրոս: Լիբանանահայեր արտագաղթեցին ԱՄՆ: Պարզ է, ներգաղթը հակառակ ուղղութեամբ կ՚ընթանայ: Մինչդեռ՝ Հայկը, Արմէնը, Արսէնճիքը Հայաստանը հայրենալքելով հաստատուեցան ԱՄՆ, Սպանիա կամ Հոլանտա: Տարբերութիւնը երկու եզրերուն միջեւ խորքային է եւ բովանդակային: Ուստի, պիտի առաջարկէի մեր յօդուածագիրներուն, facebook-եան գրառողներուն, մտաւորականներուն եւ մամլոյ աշխատակիցներուն յետայսու չգրեն Հայաստանէն հայոց արտագաղթ, այլ՝ հայրենալքում... ինչպէս անցեալին՝ հայրենադարձութիւն:

Այս օրերուն շատ կը խօսուի եւ կը գրուի հայրենալքումի մասին, որ հասած է վտանգաւոր չափանիշներու՝ սպառնալով նոյնիսկ Հայաստանի ազգային անվտանգութեան: Վերջերս, վիճակագրութիւն մը կը նշէր, որ Հայաստանի բնակչութեան 40 առ հարիւրը պատրաստ է հայրենալքելու՝ եթէ հնարաւորութիւն ընձեռնուի: Կը կարծեմ, որ սա ազգային աղէտ է, Մեծ Եղեռնը կրկնօրինակող. «Հայաստանը առանց հայու» լոզունգը իրողութիւն դարձնող:

Այս օրերուն, երբ խօսք ըլլայ Հայաստանէն անզսպելի արտահոսքի մասին, մեղադրական սլաքները ընդհանրապէս կ՚ուղղուին Հայաստանի իշխանութիւններու հասցէին: Շատեր այս երեւոյթին պատասխանատուութիւնը կը բեռցնեն Հայաստանի վարիչներու ուսերուն: Յօդուածագիր մը կը նշաւակէ զոյգ Սարգսեանները (Սերժ եւ Տիգրան), որպէս Հայաստանի դատարկումին մեղսակիցներ եւ պատասխանատուներ:

Բայց արդեօ՞ք միայն զոյգ Սարգսեանները տեղադրել ամբաստանեալի աթոռներուն:

Յիշենք մօտիկ անցեալը. խորհրդային օրերուն երբ Հայաստան կ՚ուսանէինք, ժողովուրդին կարեւոր տոկոսը կը ձգտէր ճեղքելով «երկաթէ վարագոյր»ը՝ հաստատուիլ մանաւանդ ԱՄՆ: Արեւմտեան քարոզչական մեքենան եւ ԱՆՁԱ կազմակերպութիւնը, ինչպիսի՜ սոր ոգիով կը գայթակղեցնէին մեր հայրենակիցները՝ լքելու Խ. Հայաստանը: Ի մասնաւորի հայրենադարձներ, կարօտով կը յիշէին արտերկրի օրերը եւ զանազան միջոցներով կը փորձէին լքել Խ. Հայաստանը: Այդ օրերուն, ի հարկէ Սարգսեանները չկային: Այդ օրերուն կային գաղափարախօսական հակադրութիւններ՝ Յուրտ Պատերազմի ազդեցութեամբ եւ ԱՄՆ իր արբանեակներով ոգի ի բռին խարդաւանքներ կը հիւսէր Խորհրդային Միութեան դէմ, ապա ինչպէ՞ս բացատրել յետ-խորհրդային արտահոսքին երեւոյթը: Եթէ անցեալին, սփիւռքահայ ուսանողներ յարմարագոյն փեսացուներ էին հայրենալքումի տրամադիր հարանցներու համար, ապա Խ. Միութեան տարբաղադրումէն եւ չքացումէն ետք, այդ հանգամանքն ալ փոխուեցաւ, քանի հայրենալքումը եղաւ գրեթէ հնարաւոր համարեա բոլորին համար, որոնք կը ցանկան հաստատուիլ արտասահման: Կիպրոս հաստատուած հայրենալքողներուն մեծ մասը կղզի ժամանած է 1992-1994 թուականներուն, այսինքն՝ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի օրերուն: Ռոպէր Քոչարեանի նախագահութեան օրերուն եւս ընթացքը նոյնն էր: Սարգսեաններու ժամանակահատուածը տրամաբանական եւ յուսահատ շարունակումն է հայրենալքումի գործընթացին: Հետեւաբար, հայրենալքումը այսօրուան հարց չէ, այլ՝ խորհրդային օրերէն ձիւնագնդակի նման ծաւալող ախտ մը՝ դեռեւս դարմանի կարօտ:

Իսկութեան մէջ այս հարցը ունի շատ աւելի խոր արմատներ, քան այսօրուան ընկերային-տնտեսական պայմանները կամ Հայաստանի մէջ օրէնքի եւ իրաւունքի չգոյութեան յաճախ առաջ քաշուող փաստարկները:

Սփիւռքահայ ամենաբեղուն գրչի տէր պատմա բանը Արշակ Ալպոյաճեանն է ա նտարակոյս. ան նախ Պոլսոյ եւ ապա Գահիրէի մէջ արտադրած է բազմաթիւ պատմագիտական լուրջ եւ փորեղ հատորներ. կատարած է բազմահատորեայ ուսումնասիրութիւններ. անոնց շարքին է «Պատմութիւն Հայ Գաղթականութեան. Հայերու Յրուումը Աշխարհի Զանազան Մասերը» բազմահատորեակը: 1941-ին հրատարակուած Ա. Հատորը կը նշէ. «Քրիստոսէ Առաջ Զ. Դարէն Մինչեւ ԺԱ. Դար Քրիստոսի»: Այսինքն՝ հայերը հայրենալքումը սկսած են Մեծն Տիգրանի օրերէն շատ առաջ...:

Արդէն սկսած եմ կասկածիլ հայ մարդուն իր հողին հանդէպ ունեցած կառչածութեան, սիրոյն կամ հայրենասիրութեան վրայ: Երբ ակնարկ մը նետենք մեր պատմութեան երկայնքին՝ կը տեսնենք յարատեւ հոսք մը դէպի արտերկիր, օտար ու հեռաւոր ափեր: Պատմաբան Ա. Ալպոյաճեան կը գրէ. «Հնօրեայ պատկերն է ան մշտանորոգ եւ ամէն օր այլազան երանգներով ճոխացած, այնպէս որ մարդ կը տարուի մտածել թէ անիկա ճակատագրական է այս ազգին համար: Արդարեւ, հնագոյն ժամանակներէ սկսեալ բազմաթիւ հայեր, գունդագունդ լքած են իրենց երկիրը եւ հեռացած՝ անկէ, այլուր փնտռելու համար հանգիստ ու անդորր կեանք մը, ինչ որ չէին կրցած գտնել դժբախտաբար իրենց հայրենիքին մէջ, որ շատ քիչ ունեցած է անդորրութեան, խաղաղութեան եւ բարգաւաճութեան երջանիկ ժամանակամիջոցներ, իր պատմութիւնը շղթայուած շարք մը ըլլալով ներքին ու արտաքին պատերազմներու, բարբարոս ցեղերու խուժումին, սրածութեանց, կոտորածներու, եւ այս կարգի շարք մը դժբախտութիւններու, որոնցմէ խոյս տալու համար իր բնակիչներէն շատեր նախընտրած են հեռանալ իրենց հայրենիքէն եւ ցրուած՝ մօտաւոր կամ հեռաւոր երկիրներ, առժամեայ կամ մնայուն բնակութիւն հաստատելու առաջադրութեամբ եւ գրեթէ երկրագունդին բոլոր մասերուն մէջ տարածուած»:

Հետաքրքիր է նկատել, որ միշտ ալ պատճառաբանութիւն մը կայ հայրենալքումը չքմեղող: Մեծ Եղեռնէն առաջ օսմանցիին պարտադրած հարկերն ու ճնշիչ տուրքերն էին, քիւրտին արտօնուած ասպատակութիւններն ու պարսիկին հալածանքները. աւելի ուշ՝ պատրուակ դարձան խորհրդային կարգերը, ապա՝ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի, Ռոպէր Քոչարեանի, Սերժ եւ Տիգրան Սարգսեաններուն անունները: Հայաստանի խորհրդարանական եւ ապա նախագահական ընտրութիւններէն ետք, անոնք որոնք դժգոհ մնացին անոնց արդիւնքներէն, այսինքն՝ չտեսան իրենց նախընտրած թեկնածուին յաջողութիւնը, որպէս բողոքի արտայայտութիւն հրապարակաւ յայտարարեցին թէ՝ յուսախաբ իրավիճակէն «ուզում եմ գնալ Հայաստանից»: Մի գուցէ շատեր երթան Թուրքիա, որպէս Հայաստանէն աւելի տանելի պայմաններով երկիր, ինչպէս որ արդէն շատեր համոզուած են ու հաստատուած:

Ո՞ւր մնացին հայրենասիրական մեր ճառերը՝ երբ իւրաքանչիւր փոքր պատրուակի՝ կը լքենք հայրենիքը:

Քանինե՞ր կը մտածեն՝ փոխանակ սփիւռքի մէջ հայրենաբաղձ ապրելու՝ ըլլան հայրենադարձ:

OFFICE SPACE FOR RENT

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով Հետաքրքրուողներէն
հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

6300 Wilshire Blvd. Suite 1900
Los Angeles, CA 90048

- Life Insurance
- Health Insurance
- Group & Individual
- Long Term Care
- Disability

805 East Broadway
Glendale, CA 91205

- Estate Planning
- Will & Living Trust
- Full Annual Review
- Mortgage Protection
- College Planning

300 N. Lake Ave. Suite 500
Pasadena, CA 91101

- Workman's Compensation
- Employee Benefits
- Annuity
- IRA
- 401K & 403B

A.B.A. INSURANCE SERVICES

NEW YORK LIFE, Anthem, BlueShield, Aetna, Health Net, CIGNA, KAISER PERMANENTE

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Անհրաժեշտ է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

ԴՐՍԵՒՈՐԵԼ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ-ՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱՃՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԷՆ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Պատմութեան քառուղիներում հայոց պարտութիւնների եւ կորուստների գլխաւոր պատճառներից է՝ բացակայութիւնը նման մտածողութեան: Առնուազն վերջին 150 տարիների ընթացքում, երբ պարտութիւնները եւ կորուստները եղան ճակատագրական:

Ազգային-պետական մտածելակերպ եւ գործելակերպ կարելի է դրսեւորել նոյնիսկ զրկուած լինելով ազգային պետականութիւնից: Դրա ապացոյցը՝ հայոց ազգի յաւերժականութիւնը հազարամեակների ընթացքում, երբ հայերը պետականութիւն ունեցել են միայն հարիւրամեակների ընթացքում:

Պետականութեան բացակայութեան պայմաններում այդ մտածելակերպը դրսեւորում եւ գործելակերպը կիրառում էր ազգի վերնախաւը՝ Հայոց եկեղեցու իմաստուն եւ նուիրեալ հովիւների ղեկավարութեամբ: Դրա ապացոյցը՝ հայոց քաղաքակրթութեան յարատեւումը եւ զարգացումը Օսմանեան եւ Ռուսական կայսրութիւններում, արտերկրի գաղթօճախներում՝ Կալկաթա, Վենետիկ, Ամստերդամ: Մշոյ Սուրբ Կարապետ, Սանասարեան, Կեդրոնական վարժարաններ, հեղինակաւոր եւ ազդեցիկ ամիրաներ, փաշաներ, կարող եւ կայացած հողագործներ, արհեստաւորներ եւ գործատէրեր, ... Սիմանթօ, Վարուժան, Պարոնեան, Կոմիտաս, Զուխաջեան, Մաղաքիա Օրմանեան, Զոհրապ, Նորատունկեան .... Օսմանեան Կայսրութիւնում մինչեւ 1914 թ:

Էջմիածին, Շուշի, Նոր Նախիջեւան, հայկական Թիֆլիս եւ Պաքու, Լազարեան ճեմարան, Լորիս Մելիքով, Թումանեան, Այվազովսկի, Լէօ, պիվիլեգով, Ամիրով, Պապաջանեան, Խաթիսով, Ղուկասով .... Ռուսական կայսրութիւնում:

Ազգային անվտանգութիւնը եւ յարատեւութեան հեռանկարը տագնապալի դարձան, երբ եկեղեցու դերը թուլացաւ, բայց մարտահրաւէրներին համապատասխան՝ քաղաքական-հասարակական ուժերը չառաջացան, բացի կը վազի-յեղափոխական, անպատասխանատու եւ արկածախնդիր, իրար հանդէպ թշնամի կազմակերպութիւններից: Առաջադէմ պահպանողական, ազնուական, իրատես, հեռատես, հաշուենկատ ուժերը, օրմանեանականները պարտուեցին: Նոյնիսկ Խրիմեան Հայրիկը եւ Ներսէս Աշտարակեցին տեղի տուեցին անհաշուենկատ շտապողականութեանը եւ «երկաթի շերեփի» դերի անհաշուարկ նշանակութեանը:

Լէոն, Թումանեանը եւ միւսները չկարողացան արգելք կանգնել Ցարին նամակ գրելուն եւ յետոյ «կամաւորական ջոկատներ» կազմակերպելուն:

Հետեւանքը՝ այն, ինչ մնաց, ինչ յաջողուեց փրկել, ինչ կայ այսօր Հայոց աշխարհից եւ հայութիւնից:

1915-ը եւ 1921-ը կոտրեցին հայոց ողնաշարը, եթէ չասենք՝ աւելին:

Մեծ եղեռնը եւ 1920-21-ի պարտութիւնները եւ կորուստները անխուսափելի չէին: Միայն «հայի սեւ բախտը», հարեւանների վայրագութիւնը, բարեկամների դաւաճանութիւնը չէր պատճառը, որ չյաջողուեց ժողովրդի անվտանգութիւնը ապահովել: Ամէն գնով:

«Եթէները» ի վիճակի չէն վերադարձնելու անվերադարձ կորուստները: Սակայն, պատմութիւնից դասեր քաղելով, դրանց մէջ մեր մեղքի բաժինը գիտակցելով եւ ընդունելով, համապատասխան մտածելակերպ եւ գործելակերպ կիրառելով միայն, կարելի կը լինի խուսափել նոր պարտութիւններից, կորուստներից եւ ազգովին լծուել, աշխատել պահել մնացածը, վերադարձնել վերադարձնելիքը:

Պատմութիւնից դասեր չքաղելով՝ նորագոյն «շարժումը» կարող էր հանգեցնել նոր Եղեռնի: Այս անգամ, հազուադէպ հայոց պատմութեան ընթացքում, ճակատագիրը ժպտաց, ԳԿՁՊ -ն միայն փրկեց հիմնովին կործանումից, «Կոլցո» օպերացիայի լրիւ իրականացումից, Արցախի հայաթափումից:

ԽՍՀՄ-ը պարտուեց ազատ աշխարհին Սառը պատերազմում: Խորհրդային բանակը լքեց Անդրկովկասը՝ միակ գրաւականը բոլշեւիկների եւ քեմալականների կողմից ստեղծուած Ատրպէյճանի տարածքների անձեռնմխելիութեան: Հայութիւնը, յանպատրաստից, առանց արտերկրի հայութեան համապատասխան լիարժէք մասնակցութեան, մնացած ուժերի դերագոյն լարումով ազատագրեց Արցախը եւ յարակից հայկական տարածքները: Նոյնիսկ Մեծ եղեռնից յետոյ պատմութիւնը հայերին շանս էր տուել վերականգնել եւ զարգացնել, հզօրացնել հայոց պետականութիւնը: Կոստանդնուպոլսի դատարանը 1919- ին ընդունեց եւ դատապարտեց Թուրքիոյ կառավարութեան կողմից հայերի նկատմամբ ծրագրուած եւ իրագործուած ցեղասպանութեան փաստը: Սեւրի դաշնագրով դէ-իւրէ հայերին էր յանձնւում բաւարար տարածք, ելքով դէպի ծով, իր պատմական հայրենիքում վերականգնելու հարիւրամեակների ընթացքում կորցուած պետականութիւնը:

Այս դէպքում նոյնպէս առկայ էին օբիեկտիւ խոչընդոտներ եւ դժուարութիւններ հայերի իրաւունքները եւ շահերը պաշտպանելու գործում: ԱՄՆ Կոնգրէսը մերժեց մանդատ ընդունել Հայաստանի նկատմամբ, Կարմիր Կրեմլը օգնեց Քեմալին հրաժարուել Սեւրից, աւելին՝ երկուստեք յարձակուեցին նորանկախ ՀՀ -ի վրայ, իրար մէջ բաժան-բաժան արին Հայաստանը, նրան զրպարտելով իմպերիալիզմի մէջ:

Արեւմուտքը՝ ԱՆՏԱՆՏ-ը, ԱՄՆ-ը դրսեւորեցին դատապարտելի անհեռատեսութիւն, անսկզբունքայնութիւն՝ ոչ միայն ուրանալով իրենց վրայ վերցրած խոստումները եւ պարտաւորութիւնները, որ տուել էին հայերին մինչեւ պատերազմը, նրա ժամանակ եւ յետոյ: Նրանք նաեւ, որ ամենացաւալին ու աններելին է, յանցագործ կերպով ձեռք չմեկնեցին Նոր Ռուսաստանին, նրա ճիգերին՝ վերափոխել միապետութիւնը Ֆեդերատիւ Դեմոկրատական Հանրապետութեան, թողնելով նրան անօգնական՝ ի դէմս գերմանական գենշտաբի եւ Երրորդ ինտերնացիոնալի գործակալների՝ բոլշեւիկների կողմից իրագործուած հակայեղափոխական յեղաշրջմանը: Իր սաղմում չոչնչացնելով դարի աղէտը, լենինեան-ստալինեան աւտորիտար-տոտալիտար կոմունիզմը՝ մարդկութեանը մատնելով տասնամեակներ տեւած, անհամար, անհաշիւնիւթական, բարոյական վնասներ բերած Սառը պատերազմի գիրկը:

Նոր համաշխարհային համակարգի՝ աւելի արդար, աւելի մարդկային, կայուն, հեռանկարային ձեւաւորումը, որին ձեռնամուխ են մարդկութեան առաջատար ուժերը, որոնք տեսնում, գիտակցում են մարդկութեանը սպառնող մարտահրաւէրները, անհնարին է առանց համարժէք վերագնահատման այն մտածելակերպի եւ գործելակերպի, որոնք հանգեցրին Առաջին եւ Երկրորդ համաշխարհային եւ Սառը պատերազմին եւ դրանց հետեւանքներին:

Հակամարտ ճամբարների եւ տարածաշրջանային ազդեցութեան ոլորտների բաժանման ժամանակը անցնում է: Կայունութիւնը, ապահովութիւնը եւ զարգացումը ապահովւում են փոխշահաւէտ համագործակցութեամբ՝ ընդհանուր արժէքների եւ նպատակների համակարգում:

«Նիւրենբերգը» թերի մնաց, ոչ բոլոր յանցագործները մերկացուեցին եւ դատուեցին, ոչ բոլոր զոհերը արժանացան հատուցման:

Գորբաչովեան Գերագոյն Խորհուրդը դատապարտեց Ստալին-Հիտլեր պակտը՝ թէկուզ եւ նորից թերի: Գերուած եւ տուժած ժողովուրդները ազատուեցին, արդարութիւնը մասամբ յաղթանակեց:

Հայերը դեռ սպասում են Լենին-Աթաթուրք պակտի, ՌԿԿ (բ) Կովբիւրոյի տխրահռչակ որոշումի դատապարտմանը եւ այդ յանցագործութիւնների հետեւանքով նրանց հասցուած վնասների հատուցմանը, արդարութեան վերականգնմանը:

Նոր Ռուսաստանի վերադարձը դէպի քաղաքակիրթ աշխարհը, իր հազարամեայ ազգային արժէքներին, պատմականօրէն անաւարտ մնացած իր ազատագրական առաքելութեանը, նրա լիարժէք դեմոկրատացումը՝ յոյս են առաջացնում, որ Կրեմլը ի վերջոյ իր կառուցողական դերը կունենայ միջազգային յարաբերութիւններում, առաջին հերթին յետխորհրդային հակամարտութիւնների արդար կարգաւորման գործում:

Այդ հակամարտութիւնները արդիւնքն են նախկին տոտալիտար ռեժիմի յանցագործութիւնների: «Ղարաբաղեան կոնֆլիկտը» առաջացել է ոչ թե 1988 թթ., այլ 1920թ., երբ Կարմիր բանակի առաջին յարձակումը՝ ՀՀ-ը բռնի խորհրդայնացման նպատակով, հանդիպեց հայերի ուժեղ դիմադրութեանը, բոլշեւիկները առաջարկեցին զինադադար կնքել՝ պայմանով, որ այսպես կոչուած վիճելի տարածքները՝ Ղարաբաղը, Նախիջեւանը եւ Զանգեզուրը գրաւուում են Խորհրդային Ռուսաստանի բանակի կողմից, որոնց պատկանելութիւնը պէտք է որոշուեր ՀՀ եւ Խորհրդային Ռուսաստանի հետ կնքուելիք պայմանագրով: Պայմանագիրը, որը պատրաստ էր 1920թ. հոկտեմբերի 28-ին, չկնքուեց, ՀՀ -ն բռնի խորհրդայնացուեց, զրկուեց ինքնիշխանութիւնից, նրա տարածքները մասնատուեցին եւ գրաւուեցին:

ԽՍՀՄ-ի փլուզումը հնարաւորութիւն ընձեռեց վերականգնել ՀՀ -ի անկախութիւնը եւ տէր կանգնել կորցրած իրաւունքներին, պաշտպանել ոտնահարուած շահերը: Սակայն իշխանութեան եկած ՀՀՇ-ի անփորձ ղեկավարներն Առաջին Հանրապետութեան անկախութեան վերականգնման եւ այդ պետութեան իրաւայաջորդականութիւնը ապահովելու փոխարէն, ԽՀ-ն անկախ պետութիւն հռչակեցին՝ մնալով իրաւազրկուած ԽՀ-ի իրաւայաջորդը: Աւելին, նրանք հրաժարուեցին «Անկախութեան հռչակագրի» որոշումից՝ ՀՀ-ի եւ Արցախի միացման մասին, ընդունելով նոր Սահմանադրութիւն, անհեռատեսօրէն թողնելով Արցախին «ինքնորոշման» թոյլ եւ խոցելի կարգավիճակին, որ նոյնպէս հետեւանք է ազգային-պետական քաղաքական մտածողութեան բացակայութեան:

Նման մտածելակերպի եւ գործելակերպի բացակայութեան հետեւանք է, որ Բիշկեքում կնքուեց ոչ թե պայմանագիր պատերազմը աւարտելու մասին, որ սանձարձակել էր Ատրպէյճանը եւ որի հետեւանքով հայերը ազատագրեցին իրենց տարածքները, որ գրաւուած էին 1920թ. Կարմիր բանակի կողմից եւ անօրէն

Շար.ը էջ 17

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՄԵՆ. Տ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայ Երուսաղէմի 97րդ գահակալ՝ Ամենապատիւ Տ. Նուրհան Պատրիարք Հայրը 4 Յունիսին, 2013, Երեքշաբթի երեկոյեան, Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարի մէջ կատարուած հանդիսութեամբ ստացաւ Պատրիարքական ասան եւ բարձրացաւ Սրբոց Յակոբեանց Առաքելոց Սուրբ Աթոռը: Հանդիսութեանց յանուն Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռոյ մասնակցեցան Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ՝ Բարձր. Տ. Արամ Արքեպս. Աթէշեան, Միջեկեղեցական եւ Միջկրօնական յարաբերութեանց վարիչ՝ Գերշ. Տ. Սահակ Եպս. Մաշալեան եւ Հրատարակութեանց եւ Տեղեկատուական բաժնի վարիչ՝ Բրշ. Վաղարշակ Սրկ. Սերովբեան:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՅՑ ԱՄԵՆ. Տ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Պատուիրակութիւնը, 4 Յունիս 2013, Երեքշաբթի առաւօտ, ժամը 10.00-ին այցելեց Սրբոց Յակոբեանց Մայրավանք եւ իր առաջամեայ պաշտօնարանին մէջ ընդունուեցաւ Ամեն.Տ.Նուրհան Պատրիարքի կողմէ: Մտերմիկ զրոյցի ընթացքին Նորին Ամենապատուութիւնը իր ուրախութիւնը յայտնեց Պոլսոյ Աթոռի այսպիսի պատուիրակութեամբ մը մասնակցութեան համար: Արամ Սրբազան անգամ մը եւս շնորհաւորեց նորընտիր Պատրիարք Սրբազան Հայրը եւ իր ուրախութիւնը յայտնեց որ այս ուրախ առթիւ Երուսաղէմ կը գտնուէր բաժնելու համար Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան ուրախութիւնը:

ՀԻՒՐԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Գահակալութեան հանդիսութեան մասնակցելու նպատակաւ ժամանած էին բացի Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռոյ պատուիրակութենէ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ Կիպրոսի Գերշ. Տ. Վարուժան Արքեպիսկոպոսը, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Արեւելեան Թեմէն Գերշ. Տ. Խաժակ Արքեպիսկոպոսը եւ Ուաշինկթըն Տի. Սիէն Գերշ. Տ. Վիգէն Արքեպիսկոպոսը: Հասան նաեւ Ամենայն Հայոց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ Գերշ. Տ. Նաթան Արքեպիսկոպոս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանութեան անդամներէն՝ Թեհրանի Գերշ. Տ. Սեպուհ Արք. Սարգսեան, Լոնտոնի Գերշ. Տ. Վահան Եպիսկոպոսը:

ՈՒԽՏԻ ԱՅՑ ՍՈՒՐԲ ԳԵՐԵԶՄԱՆ

Արամ Սրբազան եւ ընկերակիցները Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր այցելելէ յետոյ, ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Նաթան Արքեպս. Յովհաննիսեանի այցելեցին Սուրբ Յարութեան Տաճարը: Բարձր. Տ. Արամ, Գերշ. Տ. Նաթան եւ Գերշ. Տ. Սահակ Սրբազաններն ու Բրշ. Վաղարշակ Սրկ. Տեսչարանին մէջ տեղւոյն միաբաններուն հետ զրուցելէ յետոյ, մտան Տէր Յիսուս Քրիստոսի Սուրբ Գերեզմանը ուր կատարեցին իրենց ուխտի աղօթքը: Անոնք այցելեցին նաեւ Գիւտ Խաչի վայրը, Յովսէփ Արեմաթացիի գերեզմանը, զանազան սրբավայրեր, ապա վերադարձան Սրբոց Յակոբեանց Մայրավանք եւ միաբանական սեղանատան մէջ ճաշեցին:

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Նոյն օրը, 4 Յունիս 2013, Երեքշաբթի, ժամը 4:00ին Պատրիարքարանէն սկսաւ Ասայի տուչութեան եւ գահակալութեան հանդիսութիւնը: Հոգեւորականներու երկար թափօր մը Ամեն. Տ. Նուրհան Պատրիարք Հայրը շարականներու երգակցութեամբ, խունկ ու մոմով Մ. Յակոբեանց Մայր Տաճար առաջնորդուեց, ուր Երուսաղէմի բոլոր եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, միջկրօնական եւ պետական ներկայացուցիչներ, արտասահմանէն ժամանած հիւրեր եւ Երուսաղէմի ժողովուրդը կը սպասէին: Այստեղ՝ Սուրբ Յակոբ Գլխադրի մատրան մէջ կատարուեցաւ կարճ Աղօթասացութիւն, ապա փոքր ատեանի մէջ կատարուեցաւ սաղմոսասացութիւն:

Ամենայն Հայոց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ Գերշ. Տ. Նաթան Արքեպիսկոպոս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ Կիպրոսի Գերշ. Տ. Վարուժան Արքեպիսկոպոսը, Սուրբ Երուսաղէմի Լուսարարապետ՝ Գերշ. Տ. Սեւան Արքեպիսկոպոս, Պոլսոյ Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ՝ Արամ Սրբազան, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Արեւելեան Թեմի Գերշ. Տ. Խաժակ Արքեպիսկոպոս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանութեան անդամներէն՝ Թեհրանի Գերշ. Տ. Սեպուհ Արք., Ուաշինկթընի Գերշ. Տ. Վիգէն Արք., Լոնտոնի Գերշ. Տ. Վահան Եպս. միասնաբար բեմ առաջնորդեցին Սրբազան Պատրիարք Հայրը:

Յանուն Հայ Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան՝ ուղերձ մը կարդաց Լուսարարապետ՝ Գերշ. Տ. Սեւան Արքեպիսկոպոս եւ անգամ մը եւս յայտնելով իր ուրախութիւնը Նորին Ամենապատուութեան ընտրութեան առթիւ, ըսաւ որ սոյն ընտրութիւնը կոչ մըն է, արժանի ժառանգորդը դառնալու նախահայրերու, բազմելով նուիրական սոյն Սուրբ Աթոռին վրայ, ծառայութեամբ եւ հաւատքի անխախտ նուիրումով առաւել եւս պայծառացնելու համար զայն:

Սրբազան Հայրը ուղերձէն յետոյ, Նուրհան Պատրիարք Հօր յանձնեց Պատրիարքական պատմական Ասան:

Ապա Ամեն. Տ. Նուրհան Պատրիարք Հայրը ծունկի գալով կարդաց իր ուխտը, ըստ հետեւեալին. «Խոստանամ եւ ուխտեմ առաջի Աստուծոյ եւ Սրբոյ Սեղանոյս, խղճի մտօք եւ հաւատարմութեամբ առնել գործադրութիւն կարգաց, կանոնաց եւ աւանդութեանց Միաբանութեան Առաքելական Աթոռոյս Սրբոց Յակոբեանց, այլեւ հաւատարմութեամբ եւ աչալրջութեամբ հսկել պահպանութեան Հայկական իրաւանց ի Սուրբ Տեղիս: Ուխտեմ լինել հաւատարիմ կանոնաց եւ աւանդութեանց Հայաստանեայց Առաքելական եւ Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ ճանաչել զհոգեւոր իշխանութիւն Սրբազնագոյն Կաթուղիկոսին Ամենայն Հայոց, որ ի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին: Ընկալցի Տէր զուխտս մեր, այց արասցէ եւ օգնեսցէ մեզ

Շար.ը էջ 19

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ ՇԷՐԻՖ ԼԻ ՊԱՔԱՅԻ

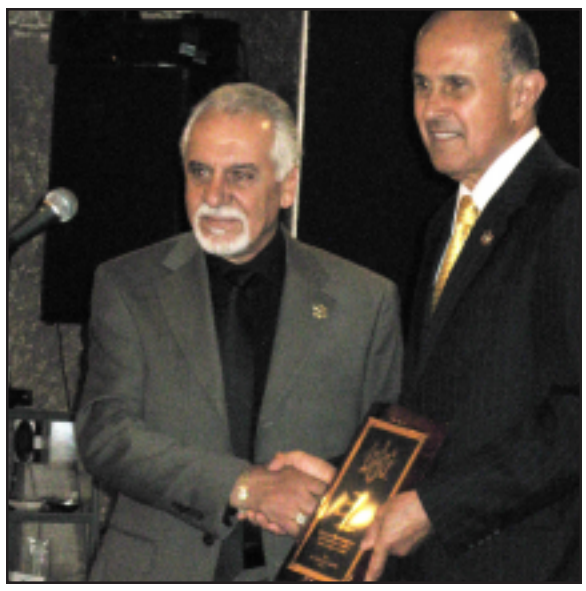

ՍԴՀԿ-ի ներկայացուցիչ ընկ. Թադէոս Քէօրօղլեան եւ Շէրիֆ Լի Պաքա

Լոս Անճելոսի գաւառի Շէրիֆ Լի Պաքայի բարեկամները Յունիսի 9ին, 2013, Պըրպէնքի «Ամպրոզիա» ճաշարանին մէջ, պաշտօնական ճաշկերոյթով մը պատուեցին զինք: Այդ օրը կը զուգադիպէր նաեւ Շէրիֆի ծննդեան տարեդարձին: Այս առթիւ ելոյթներ ունեցան տարբեր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, որոնք բարձր գնահատեցին Լի Պաքայի ճիգերը շրջանի անվտանգութեան եւ բնակչութեան անդորրութեան ու խաղաղ գոյակեցութեան պահպանման շուրջ: Իր հերթին դրուատալից խօսքերով հանդէս եկաւ ՍԴՀԿ-ի արտաքին յարաբերութեանց դիւանի ներկայացուցիչ ընկ. Թադէոս Քէօրօղլեան, շեշտելով Լի Պաքայի օգտակար ծառայութիւնը շրջանիս հայութեան եւ յատուկ յուշատախտակով մը պատուեց զինք:

Երեկոյթի վերջաւորութեան շնորհակալական ելոյթով հանդէս եկաւ Շէրիֆ Լի Պաքան:

Massis Weekly

Volume 33, No. 22 **Saturday, June 15, 2013**

New Meeting Between Armenian and Azerbaijani Presidents Planned

Aliyev Medvedev and Sarkisian

BAKU — The Foreign Ministers of Azerbaijan and Armenia are to meet later in June to discuss preparations for the meeting of the presidents of the two countries, Azerbaijani Foreign Minister Elmar Mammadyarov told reporters, Trend agency reports.

Mammadyarov made the announcement one week after he and Nalbandian held separate talks with U.S. Secretary of State John Kerry in Washington. The Azerbaijani minister went on to meet with U.S., Russian and French diplomats co-chairing the OSCE Minsk Group in London.

"The purpose of the presidential meeting is the discussion of the serious issues of the Nagorno-Karabakh conflict. I look forward to meeting with Armenian Foreign Minister Edward Nalbandian to comprehensively discuss the preparation for the presidents' meeting," the Minister added.

The three mediators visited Baku and Yerevan late last month. They said they are now "working intensively" with the conflicting parties to organize a face-to-face meeting of the Armenian and Azerbaijani presidents.

"The mediators are continuing to prepare for a meeting of the presidents of Armenia and Azerbaijan," Regnum quoted Mammadyarov as telling journalists in Baku. "But we want it to be substantive and not for the sake of a meeting."

Presidents Ilham Aliyev and Serzh Sarkisian most recently met in the Russian city of Sochi in January 2012. The talks were hosted by then Russian President Dmitry Medvedev. In a joint written statement issued there, Aliyev and Sarkisian pledged to intensify their efforts to agree on the Basic Principles of a Karabakh settlement put forward by the mediators.

However, the conflicting parties have since made no progress towards bridging their differences on the proposed peace accord. "It is critical that all the parties … try to find a way to help break the impasse," Kerry told Nalbandian last week.

U.S. Geological Survey Studying Shale Gas Resources in Armenia

YEREVAN --The U.S. Geological Survey (USGS) began a study of Armenia's shale gas resources in 2011. The survey is on-going and is expected to be finalized late this year, or early next year.

"The US Geological Survey was here and did some work last year, and they are working on an analysis now in Washington. When we get that analysis this year we will share it with the Armenian government and the public," U.S. Ambassador to Armenia John A. Heffern stated.

On June 2 2011 a memorandum of understanding was signed between the Ministry of Energy and National resources of the Republic of Armenia and U.S. State Department on cooperation in spheres of estimation and description of traditional and nontraditional energy resources of Armenia.

United States has great experience in the sphere of developing traditional and nontraditional energy. Physicochemical and geological surveys have been carried out in many countries with the help of United States in order to find out the shale reserves and their physicochemical attributes.

US Supreme Court Denies Review of Armenian Genocide Insurance Claims

Rep. Schiff: Supreme Court Decision "Deeply Disappointing"

WASHINGTON, DC – The US Supreme Court today denied lead plaintiff Harry Arzoumanian's petition for review of a 9th Circuit Court ruling, in the case of Arzoumanian vs. Munich-Re.

Arzoumanian and other plaintiffs including Garo Ayaltin, Miran Khagerian and Ara Khajerian brought claims against Munich-Re for unpaid insurance claims arising out of the Armenian Genocide of 1915.

The lawsuit was first filed by attorney Vartkes Yeghiayan in 2003 and moved through various levels of the appeals process reaching the highest court of law, the US Supreme Court.

The lower court interpreted the California law that allows heirs of genocide survivors to file suit against insurance companies and other entities as an intrusion upon the federal government's right to conduct foreign relations. The 9th Circuit Court questioned the motives of the California legislature and issued its ruling on the basis of it being preempted by the rights conferred upon the federal government. Petitioners Igor Timofeyev, Lee Boyd, Michael Bazyler, Rajika Shah and Vartkes Yeghiayan were arguing that the issue at hand was one of State powers and that this decision was a clear over-reach of the Federal government upon the State legislature.

Rep. Adam Schiff (D-CA) called the court's decision "Deeply Disappointing" in a statement issued on Tuesday.

"The Supreme Court's decision to decline to hear arguments in Movsesian v. Versicherung AG is deeply disappointing, both because of the urgent need to secure justice for the victims of the Armenian Genocide and their survivors, and the important constitutional issues at stake. As a State Senator, I was a principal co-sponsor of the bill which extended the statute of limitations on such claims, and I feel a compelling personal interest in maintaining access to justice for victims of genocide.

"Prior to the court's recent decision, I drafted legislation to make it clear that it is the policy of the United States to assist the victims of genocide, whether the Armenian genocide or any other atrocity, in pursuing claims for redress. The federal government should be encouraging states to provide a venue for the victims of genocide, not impeding legal claims. With today's decision, such legislation is all the more essential and I will be working with the community to put the final touches on the bill prior to its introduction."

Soccer:

Armenia Rout Denmark 4-0 in World Cup qualifier

COPENHAGEN -- In the Group B World Cup qualifying game of the European zone, the Armenian national football team defeated the national team of Denmark in Copenhagen. The game started with a goal within the first minute from the Armenian side scored by the best striker of Russian championship league of this season Yura Movisiyan. 18 minutes later another footballer playing in Russia Aras Ozbilis scored the second goal for Armenia.

In the second half Yura Movsisyan scored his second goal, and the last goal was scored by the best striker of Ukrainian championship league Henrikh Mkhitaryan.

This is the second victory gained by Armenia in the current qualifying campaign, allowing Vardan Minasyan's side to catch up with the Danes in fourth place of the six-nation group.

Next, Armenia will play the Czech Republic in Prague on September 6.

Italy currently tops group B with 14 points, Armenia and Denmark have 6 points sharing 4-5 positions respectivley.

Armenia Opens Military Academies to Women

YEREVAN (RFE/RL) — Armenian women have been allowed to apply to the country's two main military academies for the first time as part of ongoing reforms of the Armenian armed forces.

The Defense Ministry in Yerevan announced late last week that "physically strong" women aged 18 and older will now be eligible to study in the Vazgen Sarkisian Military Institute, which prepares officers for ground forces, and Marshal Khanperiants Aviation Institute. It said female applicants have to submit relevant documents by July 1.

A Defense Ministry statement also said that strong health and good high school marks in physics and mathematics will be the key requirements in the selection process.

Artsrun Hovannisian, the ministry spokesman, told RFE/RL's Armenian service (Azatutyun.am) on Monday that the landmark measure is aimed at promoting gender equality in Armenia and stems from ongoing reforms designed to bring the Armenian army into greater conformity with NATO standards. He said a larger number of female officers will "make the atmosphere in the armed forces more civilized."

Hovannisian clarified at the same time that some military specialties will remain off limits for Armenian women. In particular, he said, they are not yet allowed to study at academy departments that train officers for tank and artillery units. But women can now become air force pilots or officers serving in air-defense or reconnaissance units, the official said.

According to the Defense Ministry, the total number of female soldiers and officers in the Armenian army stood at over 1,400 as of last November. The vast majority of them are believed to hold clerical positions in the ministry, army detachments and other military structures.

Still, the number of women performing combat roles appears to have risen in recent years. They mainly serve as snipers in special army detachments. The Defense Ministry's "Hay Zinvor" newspaper interviewed several of them for an extensive article published earlier this year.

Armenian women also participated in the 1991-1994 war with Azerbaijan. Eighteen of them died in action in Karabakh and along the Armenian-Azerbaijani border. The military reported late last year 115 women currently have the official status of war veterans.

U.S. Firm Keen to Buy Major Armenian Power Plants

NEW YORK -- A U.S. energy company announced on Wednesday that it is close to buying three big hydroelectric stations generating a considerable part of Armenia's electricity.

The New York-based ContourGlobal said it is engaged in "advanced negotiations" with the Armenian government over the takeover of the plants built along the fast-flowing Vorotan river in the southeastern Syunik province.

"While commercial terms are still being finalized the purchase price will be very significant and all of the funds will be sourced from outside of Armenia using a combination of ContourGlobal's own resources and those of prestigious international financial institutions," it said in a statement. They include the U.S. Overseas Private Investment Corporation (OPIC) and the International Finance Corporation, a World Bank Group division, according to the statement.

"In addition to the full purchase price, ContourGlobal will be committing to invest further in a major overhaul of the main generating equipment at the power plants," added the company. "This investment is urgently needed given the age of the plants and the under investment in recent years."

Constructed in the 1970s and 1980s, the Vorotan Complex cascade is the largest power-generating facility still owned by the Armenian state. With an operational capacity of over 400 megawatts, it is nearly as powerful as the Metsamor nuclear plant that accounts for roughly 40 percent of Armenian electricity production.

The Soviet-era hydroelectric plants were supposed to be refurbished with 51 million euros ($66 million) in loans that were provided by a German development bank to Armenia in 2010. Officials said at the time that the modernization will be complete by 2015.

The Armenian Ministry of Energy declined to comment on their possible takeover by ContourGlobal. The Vorotan Complex management also declined a comment when contacted by RFE/RL's Armenian service (Azatutyun.am).

Energy Minister Armen Movsisian did not deny the plants' impending privatization when he was confronted by opposition lawmakers in the Armenian parliament on Wednesday.

ContourGlobal operates 33 power plants in 17 countries around the world. Its operational revenues exceeded $1 billion in 2011.

In recent weeks the Vorotan cascade has been at the center of media speculation resulting from ongoing Russian-Armenian negotiations over the price of Russian natural delivered to Armenia. There have been suggestions that Yerevan is ready to grant Russia's Gazprom giant control over the facility in return for a 30 percent price discount. Energy Minister Movsisian has dismissed this speculation.

Armenian Government's Economic Record Comes Under Opposition Attack

YEREVAN -- The opposition minority in the Armenian parliament lashed out at the country's government on Wednesday, saying that its economic policies have been a gross failure.

Opposition lawmakers brushed aside faster economic growth indicated by official statistics as the National Assembly debated a government report on the execution of last year's state budget.

"They say that the economy grew by 7.2 percent while real incomes rose by only 2.5 percent and gross investments decreased," said Hrant Bagratian, a former prime minister nominally representing the opposition Armenian National Congress (HAK). "There can be only one, fantastic explanation for that. Armenians make money and do business abroad, while foreigners do business in Armenia and take money abroad."

"This government is killing the people's faith in the state," charged Artsvik Minasian of the opposition Armenian Revolutionary Federation (Dashnaktsutyun).

Deputies from the opposition-leaning Prosperous Armenia Party (BHK) added their voice to the harsh criticism. One of them, Tigran Urikhanian, accused the government of jeopardizing national security with its economic policies. He claimed that real per-capita income in the country is continuing to fall.

The government's macroeconomic data indicates the opposite trend, however. In particular, it shows that poverty in the country has fallen slightly after a sharp rise that followed a recession in 2009.

A five-year policy program of President Serzh Sarkisian's recently reshuffled cabinet, which was approved by the parliament last month, envisages that the Armenian economy will continue expanding by at least 5 percent per annum. This is supposed to translate into more than 100,000 new jobs and significantly reduce the official poverty rate.

Global Peace Index 2013: Armenia Most Peaceful Country in the Region

Armenia is placed 98th in Global Peace Index 2013 (up from 115th last year) among 162 countries.

In the annual report the Institute for Economics and Peace ranks 162 countries by measuring security in society, the extent of conflict and the degree of militarization.

Countries are given scores on 22 indicators that measure internal peace (e.g. levels of perceived criminality, number of police per 100,000 people and level of organised crime) as well as external peace indicators (these include military expenditure as a % of GDP and nuclear weapons capabilities).

The report also counts the cost of violence to the global economy – and the sums are far from trivial. They estimate that the economic impact of containing violence cost $9.46 trillion in 2012, equivalent to 11% of global GDP.

Iceland, Denmark and New Zealadn top the list with Sudan, Afghanistan and Somalia at the bottom.

The Global Peace Index 2013 places Azerbaijan in 126th position. Turkey and Iran are ranked 134th and 137th respectively. Georgia is 139th, Russia is 155th.

www.massisweekly.com

Erdogan and his Armenian problem

By Gerard J. Libaridian

When the Justice and Development Party (AKP) and Recep Tayyip Erdogan came to power in Turkey in 2002, there were reasons to think that they would correct the state policies for dealing with history, particularly regarding the treatment of Armenians by the Ottoman government during the First World War.

Since their political philosophy is derived mainly from religious concepts rather than secular statism and nationalism, Erdogan and the AKP could have denounced those policies outright. In fact they could have pointed out that it was extreme statist and nationalist ideology, rather than Islam, that was responsible. He could have saved that dimension of Ottoman legacy that was tolerant by rejecting the extremist policies of the wartime Committee of Union and Progress (CUP) government as inimical to Islamic values; and if CUP policies can best be characterized as genocide, so be it.

When Erdogan came to power, he was much more open in his treatment of the Armenian issue; he wanted to leave history to historians. This was an opening, since the Turkish state had always dictated historical narratives down to every schoolbook.

The two protocols signed by Turkey and Armenia in October 2009 that aimed at the normalization of relations between the two countries had an indirect but clear reference to a joint study of the genocide issue. It appeared that Erdogan, with support from Gül, wished to move forward.

Even more significantly, in 2011, Erdogan apologized for the massacre of civilian Kurdish subjects in 1938 and 1939 in Dersim/Tunceli. The idea and gesture of an apology itself are more important than the details. No Turkish leader had ever apologized for an atrocious policy or crime that the Ottoman or Turkish state had ever committed against its own subjects. Additionally, Erdogan or Davutoglu have used the term genocide for situations that are far less sinister than what happened to Armenians in 1915.

Hence, instead of denying genocide, Erdogan could have opted for another method: The genocide of the Armenian people was committed by the CUP in power. And in committing that crime, the CUP was not acting as a Muslim government but rather as primarily a power-hungry clique that had taken over the government illegally in the name of a particular vision and used religion only to help make their policies work and "seem" sanctioned by the dominant religion, Islam. This is a perfectly legitimate political argument as well as a historically valid one.

Prime Minister Erdogan could have made that argument and resolved an extremely thorny issue; he would have gained international respect both from governments and from civil societies in a large number of countries it relates to. But that is not what has happened, not yet anyway.

By declaring that Muslims, by definition, could not commit genocide – as was the case regarding Sudan and Darfur – Erdogan might have thought he was saving Islam. In fact, by exempting authors of genocide who happen to be Muslims from that charge, Erdogan is making critical discussion, and historical analysis, irrelevant; and in doing so, he is creating more problems for the religion he is trying to save.

However, this is not first time that blinders have covered the eyes of a Turkish leader – no matter how liberal or reformist. The Armenian issue is, indeed, the blind spot of Turkish leaders' vision.

When CUP came to power in 1908, it had two options. The first was dealing with the social and economic issues raised by Armenians. The second option was to see the Armenian Question as a foreign plot, therefore, subject to justifiable repression. The Young Turks started with the first and ended up opting for the second. The result was what happened in 1915.

When Erdogan came to power, he too had options: he could have seen the Armenian issue as a matter integral to Ottoman and Turkish history, a revision of which history being necessary to better pursue the democratization of the country; or, to continue the state policies on this issue as if it is a foreign-inspired conspiracy fueled by imperialists' designs to break up Turkey.

Erdogan gave signals opting for the first; the question is, has he, too, ended up with the second option?

Gerard J. Libaridian is a historian who served as senior adviser to the first president of independent Armenia, between 1991 and 1997. This article is an abbreviated version of the original article published in Turkish Policy Quarterly (TPQ).

Offers from Iran: Islamic Republic's Ambassador in Yerevan Unveils Proposals on Gas, Railroad, Pastures, Genocide-Related Archives

By Naira Hayrumyan
ArmeniaNow.com

Iranian Ambassador to Armenia Mohammad Reisi held a meeting with reporters in Yerevan on Tuesday during which he made a number of proposals to Armenia. The proposals were made almost directly, even though in a style typical of Persian diplomacy.

The first proposal concerned natural gas supplies – the ambassador, in fact, suggested that Iran increase the volume of natural gas supplied to Armenia, dropping hints that the price could be negotiated. At present Iran supplies only a small portion of the natural gas imported by Armenia, while the main supplier and gas distribution monopolist is Russia. But Moscow recently raised the price of natural gas, and Iran, in fact, offers its services as an alternative supplier.

According to Reisi, given the friendly relations with Armenia, Iran continues its partnership in the gas sphere, and Armenia itself has to decide how far the Iranian gas could be an alternative to the Russian one.

Deputy Minister of Energy and Natural Resources of Armenia Areg Galstyan acknowledged the possibility of considering the issue of increasing the delivery of Iranian gas to Armenia. The official said that under a contract, if needed, Armenia may increase the volume of gas supplies from Iran. "The more sources, directions and types of fuel a country has, the safer and more assured it feels," he added.

The Iranian ambassador also addressed the issue of the lease of Armenian pastures in Syunik, which is a southern province bordering on the Islamic Republic, to Iranian sheep-breeders. A related memorandum caused a wave of discontent in Armenia earlier this year, but the ambassador said that the matter had been blown out of proportion, while in reality it did not harm Armenia. In fact, the ambassador suggested that the sides get down to realizing the project.

Approximately 30,000 sheep were exported from Armenia to Iran as of June 2013, according to Armenian Ministry of Agriculture Animal Health Management Department chief Ashot Hovhannisyan. "Hopefully, this year the exports of sheep to Iran will increase over the last year to reach the level of 2009-2011 when on average 150,000 heads of sheep were exported annually," he said.

At the same time, the Ministry of Agriculture is categorically against leasing pastures in Syunik to foreign farmers. "The Ministry of Agriculture considers it more appropriate to organize sheep-breeding there by local farmers and annually sell up to 50,000 heads of sheep to Iranian entrepreneurs," said Hovhannisyan.

Another proposal by Reisi concerned plans for the railway between the two countries that haven't got off the drawing board yet. Iran expects Armenia's steps in the construction of the railroad, said Reisi. "We have repeatedly stated that as soon as Armenia starts building its part of the railroad, we will start building ours. I think that the Armenian side is interested in creating a high-speed rail link from Meghri to Georgia," he said.

And the proposal to open Iran's archives to explore facts related to the Armenian Genocide sounded quite sensational. "I think you should instruct historians to study the Iranian archives. They can request any materials related to the Armenian Genocide," said the diplomat.

Reisi also said that every year in April he personally goes to the Tsitsernakaberd memorial complex commemorating the victims of the Armenian Genocide. "Genocide is a crime committed against humanity, which is unacceptable to us. Unfortunately, such crimes occur even in our own days, for example, in Syria, where thousands of civilians get killed," said the Iranian ambassador.

The diplomat also found it necessary to stress that no one has the right to interfere in the relations between other sovereign nations. "The United States is seeking to propagate Iranophobia. But in the region the nations know well the friendliness of Iran," he said.

Armenian-Iranian economic cooperation to some extent is limited by the sanctions imposed on Iran by the international community over the Islamic Republic's nuclear program.

SEROP'S CAFE
GREEK & LEBANESE FOOD
SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor
Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու և մանուկներու Քայրոփրաքթիք բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդային և մկանային ցաւեր:
Ոտքնաշարժի վիրաբի հետևանքով պատահած վնասուածքներու բուժում:
Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

UCLA Receives $2 Million Donation to Establishes Program in Armenian Archaeology and Ethnography

By Margaret Macdonald

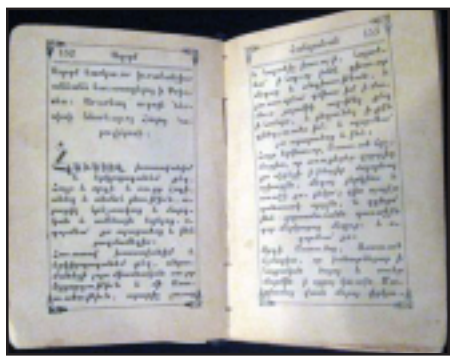

UCLA -- The UCLA Cotsen Institute of Archaeology has received a $2 million gift from UCLA alumna Zaruhy Sara Chitjian to establish the first permanent research program in Armenian archaeology and ethnography at a major American university.

Chitjian also donated a significant collection of artifacts, documents and books related to the history and material culture of Armenia and to the Armenian diaspora after the Armenian genocide of 1915–23.

The Hampartzoum and Ovsanna Chitjian Collection and Archive of Armenian Ethnographic Artifacts and Documents, named in honor of Chitjian's parents, will be housed at the Cotsen Institute and digitized, giving scholars around the world access to this important resource.

Gregory E. Areshian, assistant director of the Cotsen Institute, has been appointed director of the new Chitjian Collection and Research Program.

The gift will enable an expansion of research projects in Armenian archaeology and ethnography, the establishment of a public lecture series, and the publication of scholarly works on the Web and in print. It will also fund seminars and graduate-student conferences devoted to topics in Armenian archaeology, anthropology, ethnography and history and to the preservation of the cultural heritage of historic Armenia and the Armenian diaspora.

"The collection represents a set of objects and letters that will provide an invaluable insight into the Armenian diaspora," said Charles Stanish, director of the Cotsen Institute. "Each acquisition not only provides insight into a small portion of this tragic but heroic drama but also provides a window into dozens of new questions and areas of inquiry. We hope that the Hampartzoum and Ovsanna Chitjian Collection will be a model for others to emulate."

A retired schoolteacher, Chitjian earned her bachelor's degree in child psychology and her teaching credential from UCLA. She has received numerous awards and honors for her work and for her dedication to Armenian issues, past and present.

She continues to fund research and student scholarships throughout the world. In 2003, she published a memoir of her father's experiences as an Armenian genocide survivor and his journey to safety on foot through eastern Turkey.

Chitjian also funded the establishment of Aramazd, The Armenian Journal of Near Eastern Studies, the first Armenia-based, English-language, peer-reviewed international journal on the archaeology, ancient and medieval history, and linguistics of Armenia, the Caucasus, Iran, Turkey and the broader Near East.

"With the work at the Cotsen Institute of Archaeology, the Armenian identity and Armenian people — past and present — can be respected and appreciated for the contributions of their 3,000 year history," Chitjian said. "Studying the ethnographic artifacts of recent age is an important means of understanding the past of this still thriving culture."

"My Mother's Voice" A Documentary Film by Kay Mouradian

GLENDALE -- Writer, co-producer Kay Mouradian will screen her new documentary My Mother's Voice on Thursday, June 20, 2013, at 7pm at the Glendale Central Library Auditorium, at 222 East Harvard Street in Glendale. Admission is free; seating is limited. The documentary film is in English. Running time is 25 minutes. Library visitors receive 3 hours FREE parking across the street at The Market Place parking structure with validation at the Loan Desk. The program is sponsored by the Library, Arts & Culture Department.

MY MOTHER'S VOICE was premiered at the Pomegranate Film Festival in Toronto last October, and received Honorable Mention for best documentary. It was also screened at the ARPA film festival in Los Angeles last year. The film recounts a particularly tragic period of history during World War I. The story is about Flora Munushian (Kay's mother), a fourteen years old teenager from Hadjin, who lost her family to the Armenian Genocide in 1915, and found her way to America, to marry a man she knew only from a photograph (Kay's father). "I am my mother's voice," says Mouradian, "and this is her story."

Happy Birthday Aram Khachaturian!!

YEREVAN -- June 6, 2013, marked world-renowned Armenian composer Aram Khachaturian's 110th birthday. Throughout the year, the beloved composer will be celebrated with various events throughout the world. Armenia is no exception. Among the many traditional concerts and performances that will take place, a unique performance —*Saber Dance on the Street* — was unveiled in the streets of Yerevan.

The Armenian General Benevolent Union (AGBU), in partnership with the Armenian Philharmonic Orchestra (APO) and Emporium, presented a modern take on Khachaturian's *Saber Dance*, from the ballet *Gayane*.

Passers-by, tourists and on-lookers were surprised by the *Saber Dance on the Street*, which took place at the Cascade Complex and Cafesjian Sculpture Garden. At first glance, they thought a real fight, over a girl, had broken out. But, as APO Artistic Director and Principal Conductor Maestro Eduard Topchjan appeared, joined by the Armenian Philharmonic Orchestra and The Armenia State Dance Ensemble *Barekamutyun*, spectators relaxed and began to enjoy the show.

To celebrate his 110th anniversary, UNESCO declared 2013 as the *Year of Khachaturian*. His vast repertoire includes numerous works for piano, violin, cello, orchestras, ballets and much more. Khachaturian passed away on May 1, 1978, leaving a rich musical legacy for the world to enjoy.

Montserrat Caballe Visits Garni Temple and Geghard Monastery

YEREVAN -- World-renowned Spanish soprano Montserrat Caballe visited the Garni Temple and Geghard Monastery within the framework of the visit to Armenia.

Earlier His Holiness Karekin II, Supreme Patriarch and Catholicos of All Armenians, hosted her at the Mother See of Holy Etchmiadzin.

Also, Montserrat Caballe visited the Tsitsernakaberd Memorial to pay tribute to the memory of the Armenian Genocide victims.

Her concert in Yerevan took place at the Opera and Ballet Theater after Alexander Spendiaryan on June 9.

Earlier the world-famous Spanish soprano visited Nagorno Karabakh, where she met with NKR President Bako Sahakyan and visited places of interest.

Azerbaijan has declared Montserrat Caballé "persona non grata" and has sent a note of protest to Spain over her visit to Artsakh.

On June 8 the famous opera star received an Order of Honor from Armenian President Serzh Sarkisian.

HayastanInfo.net

ԻՐԱՆԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԲԱՔՈՒԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՐՑԱԽԵԱՆ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԴՈԿՏ. ԺԻՐԱՅՐ ՔՈՉԱՐԵԱՆ

Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան երեք պատասխանատուներ, երկար տարիներից յետոյ, գաղտնազերծել են Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան օժանդակութիւնը Բաքուի կառավարութեանը: Առաջին անձնաւորութիւնը՝ Ատրպատական նահանգի Արդաբիլ քաղաքի գլխաւոր հոգեւորական Սէյէդ Հոսէյն Ամելին է: Նա երկու տարի առաջ (Ապրիլ 2011թ.) Պաքուի իսլամական շարժման առաջնորդ՝ Հաջ Ալի Աքրամ Ալիեւի մահուան կապակցութեամբ, յայտարարեց թէ Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնը Արցախեան պատերազմի ժամանակ օժանդակել է Բաքուի կառավարութեանը:

Երկրորդ անձնաւորութիւնը, որը իր գրգռիչ նամակներով, հասցէագրուած Բաքուի կառավարութեան խորհրդարանի պատգամաւոր Սիաւաշ Նոռուզովին, խօսում է բազմակողմանի օգնութեան մասին, Դոկտ. Մանսուր Հաղիղաթ-Փուռն է, Արդաբիլ քաղաքից պատգամաւոր Սէյէդ Հոսէյն Ամելի է Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան խորհրդարանի անդամ եւ երկրի անվտանգութեան եւ արտաքին յարաբերութիւնների յանձնախմբի փոխնախագահն է: Նա դեռ չորս տարի առաջ պահակազօրքի հրամանատարներից էր: Իր կայքում, նշուած է իր կենսագրութեան մէջ, որ նա 1988թ. տեղափոխուել է պահակազօրքի արտերկրի հարցերի բաժին եւ պատասխանատու էր քաղաքական եւ մշակութային հարցերի համար՝ կապուած Մերձաւոր Արեւելքի տարածաշրջանի, Ասիայի հարաւ արեւմուտքի, Կովկասի, Թուրքիայի եւ Պակիստանի հետ: Այնտեղ նա տարածելով եւ քարոզելով իսլամական Մանսուր Հաղիղաթ-Փուռ յեղափոխութիւնը, մօտիկ կապեր է հաստատել տեղական իսլամների հետ եւ շուրջ երկու տարի տեղակայուած է եղել Ատրպէյճանում, որպէս զինուորական խորհրդատու եւ Արցախեան ազատագրական պատերազմի ժամանակ մարզել եւ վերապատրաստել է Բաքուի կառավարութեան բանակը: Պարոն Հաղիղաթ-Փուռը, ինչպէս ինքն է խոստովանում, վերապատրաստել եւ զինել է Փանթուրքիստներին հայերի դէմ:

Երրորդ անձնաւորութիւնը, որը դարձեալ խոստովանում է օժանդակութիւնները, «Իրանի քաղաքական նպատակայարմարութեան խորհրդի քարտուղար», Մոհսէն Ռեզային է՝ պահակազօրքի նախկին հրամանատարը:

Մոհսէն Ռեզային Արցախեան ազատամարտի ժամանակ պահակազօրքի հրամանատարն էր, եւ հաւանական է, որ ինքն է Հաղիղաթ-Փուռին տեղափոխել պահակազօրքի արտերկրի աշխատանքների բաժին: Իրականութեան մէջ Հաղիղաթ-Փուռի ղեկավարը եղել է նոյն ինքն՝ Մոհսէն Ռեզային:

Թէ ի՞նչու են այս երեք անձնաւորութիւնները հիմա «գաղտնազերծում» Պաքուի կառավարութեանը հասցրած օժանդակութեան մասին, կարելի է ենթադրութիւններ անել: Երկու կայքէջերի (arannews.ir եւ azariha.org) յօդուած-լուրերը հաղորդում են այն տպաւորութիւնը, թէ Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնը, կամ որոշ անձնաւորութիւններ, շողոքորթում-փայփայում են Պաքուի կառավարութեան Շիա-ազգաբանակչութեանը, ինչպէս նաեւ պարսկական Ատրպատական նահանգի 10-12 միլլիոն եւ գուցէ էլ աւելի, Թրքախօս ատրպէյճանցիներին, իսրայէլ, ԱՄՆ հաւանական յարձակման պահին լռութիւն պահելու, ինչպէս նաեւ գալիք նախագահական ընտրութիւններին թեկնածու Գեներալ Մոհսէն Ռեզայի համար այդ զանգուածներից քուէները Մոհսէն Ռեզայի ապահովելու համար: Այսուամենայնիւ, երեքն էլ շեշտում են «Արցախի իսլամական տարածք լինելը»:

Իրողութիւն է, որ Բաքուի կառավարութիւնը հալածում է Շիա հոգեւորականութեանը, յատկապէս Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան համակիր հոգեւորականներին, յաւակնում է հողային պահանջ Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան դէմ: Պաքուի կառավարութիւնը հրահրում եւ օժանդակում է հակաիրանեան «գիտաժողովներ Պաքւում եւ այլուր»:

«Հարաւային Ատրպէյճանի ազատ ճակատը», որը աշխարհի ատրպէյճանցիների համագումարի մասնաճիւղն է այս տարուայ Մարտ 30-ին Բաքւում կազմակերպել էր մի գիտաժողով «Հարաւային Ատրպէյճանի վաղը» թեմայով, որտեղ Ատրպատականը յայտարարւում էր Բաքուի կառավարութեան անբաժանելի մասը եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնը մեղադրւում էր «35 միլիոն ատրպէյճանցի հայրենակիցների մարդկային իրաւունքների ոտնահարման համար (arannews.ir):

Վերը յիշուած կայքէջերի եւ յատկապէս այս երեք պատասխանատու անձերի յօդուած- յայտարարութիւններում շեշտւում է Պարսկաստանի եւ Բաքուի Կառավարութեան միասնական պատմական անցեալը, մշակոյթը եւ կրօնը, որտեղ շեշտը միշտ դրուած է կրօնի վրայ՝ անտեսելով Փանթուրքիզմի գաղափարախօսութեան գերակայութիւնը կրօնի նկատմամբ: Թրքական աշխարհաբմբռնումով, իսլամը միայն միջոց է փանթուրքիզմին հասնելու:

Զարմանելի է, Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնը դիմակայում է արեւմուտքի եւ յատկապէս ԱՄՆ-ի բոլոր ճնշումներին, սակայն զիջումներ է անում Բաքուի ղեկավարներին, մոռանալով Պաքուի յարաբերութիւնները «Սիոնիստների» հետ, հողային պահանջները, կրօնական հալածանքները, հակաիրանական «գիտաժողովները», պարսկացեղ եւ պարսկալեզու Թաթերի ու Թալիշների դէմ հալածանքները:

Պատասխանում եմ պարոն Դոկտ. Մանսուր Հաղիղաթ-Փուռի դրդիչ նամակներից մէկին, ուղղուած պաքուի կառավարութեան խորհրդարանի անդամ Սիաւաշ Նոռուզովին՝ որտեղ նա գրգռում է Բաքուի կառավարութեանը Արցախահայութեան դէմ՝ խեղաթիւրելով Արցախեան Ազատամարտը եւ վիրաւորանքներ ուղղում հայ ժողովրդին: Նախքան մեր նամակին անցնելը շեշտենք, թէ Շուշիում տեղակայուած «Թալիշստանի ռադիօ-ն» հիանալի մտայղացում էր եւ արձագանգներից պարզւում է Պաքուի խոցելութիւնը այս ոլորտում: Վերջում աւելացնենք, որ arannews-ը, իր լուրերում, յօդուածներում եւ հարցազրոյցներում, չի մոռանում անպայման յիշատակելու, թէ «Ղարաբաղը մուսալմանական տարածք է, որին զաւթել է Հայաստանը 1992թ. Ռուսների օգնութեանը» եւ սահմանային բոլոր բախումները՝ անշուշտ, միշտ հայերն են սկսում:

Առ ի տեղեկութիւն գրենք, որ մեր առաջին բողոք նամակը azariha.org-ին հրատարակուեց, իսկ այս վերջինը, հասցէագրուած arannews.ir-ին, որի հայերէն թարգմանութիւնը Դուք կարդում էք այս յօդուածում:

Յարգելի Պատգամաւոր Դոկտ. Հաղիղաթ-Փուռ,

Ես, որպէս մարդու իրաւունքների կազմակերպութեան անդամ եւ պարսկաստանցի, հետաքրքրուած եմ Մամմադ Ամին Ռասուլզադէ տարածաշրջանի պատմութիւնով եւ հետեւում եմ Կովկասի հետ առնչուող լուրերին եւ կարդացել եմ Ձեր դրդիչ նամակները հասցէագրուած Պաքուի կառավարութեան խորհրդատու եւ պատգամաւոր Սիաւաշ Նոռուզովին, arannews.ir կայքում:

Այն տպաւորութիւնն ունեմ, թէ Դուք, որպէս պատգամաւոր, լաւ չէք պատկերացնում Ձեր հրահրող արտայայտութեան հետեւանքները: Այսուամենայնիւ, արտայայտում եմ իմ խորին զարմանքն ու հիասթափութիւնը Ձեր կողմից օգտագործուած «Ատրպէյճան» կեղծ անուանը: Դուք, մասամբ ծանօթ լինելով այդ տարածքի պատմութեանը, դէմ չէ՞ք այդ կեղծ անուան օգտագործմանը, որին Իրանի թշնամիները նպատակով են խեղաթիւրել, սկսած 1918թ. առ այսօր, որի պատճառն են եղել բոլշեւիկներն ու փանթուրքիստները: Դժուար չէ ըմբռնելը, պէտք է միայն խնդրին խելացի մօտենալ:

-1918թ. Փանթուրքիստական Մուսավաթ կուսակցութիւնը, Ռասուլզադէի գլխաւորութեամբ, Պարսկաստանի Ատրպատական նահանգի անունը գողանալով տուեցին Արան-ին, այն կոչելով «Ատրպէյճան»:

-1920-ին կարմիր Բանակը մտնելով Կովկաս, ընդունեց «Ատրպէյճան» կեղծ անունը եւ կազմեց Ատրպէյճանի Սովետական Հանրապետութիւնը, որ ընդունուեց Սովետական Միութեան կազմի մէջ:

-1941թ. երբ կարմիր բանակը բռնագրաւել էր Իրանի հիւսիսային տարածքները, Սովետական Միութիւնը իր բանակցութիւններում եւ մամուլում Պարսկաստանի Շամիլ Բասաեւ Ատրպատական անունը կեղծելով, այն անուանում էր «Հարաւային Ատրպէյճան»: 1945-ի Դեկտեմբերին, Ստալինի կարգադրութեամբ հիմնուեց «Ատրպէյճանի Դեմոկրատական Հանրապետութիւն», Թաւրիզ մայրաքաղաքով, անջատուած Պարսկաստանից:

-1945-ի Դեկտեմբերին «Դեմոկրատական Կուսակցութիւնը», Կարմիր բանակի հովանաւորութեամբ, Թաւրիզում եւ Ատրպատական նահանգի միւս վայրերում «Ատրպէյճանի Ազգային Իշխանութիւն» կոչուած կառավարութիւնը, իշխանութիւնը ստանձնեց իր ձեռքը:

-«Դեմոկրատական կառավարութիւնը» բոլոր միջոցներին դի-

Շար.ը էջ 18

«ԵՐԲ ՉԻ ՄՆՈՒՄ ԵԼՔ ՈՒ ՃԱՐ»

ՀՐԱՑՐ ՃԷՊԼԷՃԵԱՆ

Վերոնշեալ տողը բանաստեղծութեան եւ անոր առնչուած երգէն առնուած նախադասութիւն է թէեւ, բայց անպայմանօրէն հայուն ապրուած ու տակաւին ապրող իրական կեանքին շարունակուող մարտահրաւէրը...: Սարդարապատի նուիրուած բանաստեղծութեան իւրաքանչիւր տող կ'արտայայտէ հայուն գոյապայքարը...: Թէեւ այս տողերը առնչուած են Սարդարապատի ճակատամարտին հետ՝ 22-26 մայիս 1918, բայց հայուն համար միշտ ալ առկայ եղած է իր գոյութեան համար տարած ու տարուելիք ելքերի հնարքները ու անոր հետ իր գոյութեան «ճար»-ը գտնելու ձեւերը...: Բայց նախ պէտք է վերադառնալ Սարդարապատ «ելք»-ի ու «ճար»-իրականութեան:

Ցեղասպանութեան դժոխքէն դուրս եկած աւելի քան մէկուկէս միլիոն նահատակ, ինչպէս նաեւ հող եւ մշակութային արժէք ու կոթող կորսնցուցած հայը իր լինել-չլինելու պայքարին դիմաց գտնուեցաւ: Եւ ի՞նչն էր «ելք»-ը այդ պայքարին եթէ ոչ հաւաքական միտքն ու կեցուածքը...: Իսկ ո՞ւր էր «ճար»-ը նոյնինքն այդ պայքարին՝ եթէ ոչ հաւաքական «զէնք»-ին մէջ, որ ապահովեց եւ երաշխաւորեց յաղթանակ մը նոյնինքն ցեղասպան թուրքին դէմ, յաղթանակ մը, որ կերտուեցաւ 22-26 մայիս ժամանակահատուածին, եւ որուն միջոցաւ գծուեցաւ սահմանները Հայաստանի անկախ Առաջին հանրապետութեան: Մայիս 28-ով հայը կերտեց իր ինքնութեան ամուր կռուանը, որ դարձաւ երաշխաւորը պատմութեան շարունակականութեան՝ որ նաեւ այսօր իրականութիւն է անկախացած-վերանկախացած Հայաստանի Հանրապետութեամբ:

Բայց Սարդարապատէն առաջ-վերջ՝ կայ պատմութեան փորձառութիւնը, որ երբեք կանգ չէ առած, ոչ ալ կանգ առաւ եւ առած է հայուն «ելք»-ի ու «ճար»-ի գոյապայքարը: Հայը իր պատմութեան ճգնաժամային խաչմերուկներուն միշտ ալ որոնած է «ելք»-ի ու «ճար»-ի հնարքները եւ յաջողած է հոն՝ ուր կրցած է մշակել հաւաքական տեսադաշտը եւ ռազմավարութիւնը իր տագնապներուն...: Մեր պատմութեան մօտիկ անցեալին՝ 9 մայիս 1992-ին՝ Արցախեան ազատագրութեան շարժումները եւ Շուշիի ազատագրութիւնը եկան նոյն բանը հաստատելու: Եւ ի՞նչն էր եւ ինչպէ՞ս էր հայուն «ելք»-ի ու «ճար»-ի յաջողութիւնը: Հաւաքական միտքը, տեսադաշտը, կեցուածքը, եւ այս պարագային դարձեալ հաւաքական զէնքը...: Ցար եւ նման Սարդարապատի փորձառութեան:

Եթէ պիտի խօսինք լիբանանահայ գաղութի փորձառութեան մասին, զոր ունեցաւ լիբանանեան պատերազմին՝ 1975-1990-ի ժամանակաշրջանին, եւ այն մասին, թէ գաղութը նաւարկեց ամէնէն դժուար պայմաններուն ստեղծած «թոհ ու բոհին» մէջէն կրնանք ըսել, որ ատիկա ըրաւ, քանի որ կրցաւ կիրարկել հաւաքական տեսադաշտը՝ իր կուսակցական, միութենական, եկեղեցական ու համայնքային այլազանութիւններուն եւ տարբերակներուն ճամբով՝ դարձեալ կրկնելով Սարդարապատի փորձառութիւնը:

Բայց այսօր կը շարունակուի տակաւին հայուն «ելք»-ի ու «ճար»-ի գոյապայքարը: Եթէ պայքարին բնագաւառները տարբեր են, բայց խորքը եւ տարողութիւնը՝ նոյնը...: Այս գործընթացին մէջ նոյնքան այժմէական եւ կարեւոր կը մնայ վերանայիլ հայուն պատմութեան փորձառութենէն դուրս եկած-եկող պարագաներուն իր մշակած ռազմավարութեան...: Արդարեւ, այս ռազմավարութեան յաջողութեան միտք բանին՝ (ինչպէս իրաւացի էին պատմութեան տարբեր ժամանակներու փորձառութիւնները)՝ գաղտնիքը այն է, որ հայը մշակեց հաւաքական տեսադաշտ, խտացուց զգաստութեան գործօնները եւ համադրեց օգտագործելի բոլոր «զէնքերը»...:

Եթէ պատմութեան փորձառութիւնը յաճախ կը կրկնուի, բայց կը փոխուին միայն նոյն այդ փորձառութեան ընկերա-քաղաքական եւ մշակութային տուեալները եւ գործօնները...: Հայուն շարունակուող պատմութեան փորձառութիւնն նոյն այս պարունակին մէջ է...: Կրկնուող պատմութիւն եւ անոր առնչուած փորձառութիւններով փոխուող տուեալները: Հայը այս կրկնուող պատմութեան եւ իր փոխուող տուեալներուն մէջէն կրցաւ հասնիլ յաջողութեան գրաւականին, երբ կրցաւ իրականացնել իր ազգային-համազգային ռազմավարութիւնը...: Այս մէկը ըրաւ հիմնուելով հաւաքական տեսադաշտին ու անոր նկատմամբ զգաստ մնալու հրամայականին վրայ:

Հոս արժէ բանալ մէկ այլ փակագիծ:

Հաւաքական տեսադաշտը եւ անոր առնչուած ու առնչուող զգաստութեան գործօնները ճամբայ կը հարթեն «դրական ուժի» իրականութեան... այս ուժն է, որ կ'անջատէ անհատը եւ հաւաքականութիւնը իր անցեալի ձախողութիւններէն եւ դժկամութիւններէն: Անիկա կը զարգացնէ տեսիլք մը, որ նորութիւններ կը յառաջացնէ հաւաքական տեսադաշտին մէջ, կը համադրէ կարողականութիւնը, եւ կը ստեղծէ ներազգային գիտակցութիւն մը... Դրական ուժը կու տայ կարողականութիւնը գիտակցելու անձին ու հաւաքական արժէքներու՝ սիրելով զանոնք եւ պահելով անոնց շարունակականութիւնը...: Դրական ուժը առիթը կու տայ մէկ կողմէ ճանչնալու «ուրիշ»-ը, բայց նաեւ գիտակցիլ ինքնութեանդ կանչին եւ կարողականութեանը՝ գտնելու, պահելու, բայց նաեւ պայքարելու «ելք»-ի ու «ճար»-ի բոլոր հնարքներուն համար:

Սարդարապատի ճակատամարտին հայը յաղթեց, որովհետեւ կրցաւ ստեղծել հաւաքական տեսադաշտ մը, որ ամբարեց «դրական ուժը» (անկախ այդ օրերու տիրող դժուար իրականութիւններէն)՝ իր պատմութեան տալով նոր սլացք ու ինքնութիւն...: Հայաստանի Առաջին Հանրապետութիւն կերտելու եւ ունենալու իրականութիւն:

Հայուն պատմութեան փորձառութիւնն է այս, ուր հայը իր կեանքի տարբեր փորձառութիւններուն մէջէն տեսաւ «լոյսը» եւ «յոյսը», երբ հաւատաց ու կառչեցաւ հաւաքական տեսադաշտին եւ անոր ստեղծած դրական ուժին վրայ:

Շար.ը էջ 19

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ, ՊԱՐՈՆԱ՛ՅՔ... ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՉԷ

Ծ.Խ. Ստորեւ, իրենց շահեկանութեան համար լոյս կ'ընծայենք մեր հայրենի երիտասարդ մտաւորականներու մտորումները անկախութեան մասին: Այս կապակցութեամբ իրենց գրաւոր սիւնակներուն մէջ կը հանդիպինք տեսակէտներու, որոնք դուրս ելլելով անկախութեան ըմբռնումի մակերեսային դասական հասկացողութենէն, կը փորձեն հիմնաւորել անկախութեան լիարժէք բնութագրութիւնը:

ՍԱԳՕ - ԱՐԵԱՆ
Բանաստեղծ

Մեր մանկութեան օրերուն թղթերի վրայ գրուած բառը հայրենիքի մասին էր: Մեր գրասեղաններուն կայի պատկերներ զօրավարներուն ու զինուորներուն: Պատկերներ փրկուած չգիտես որտեղից: Նկարների մէջ կար սարսափ ու սպասում: Կը յիշեմ, լաւ կը յիշեմ այդ տարիներուն ամէն ինչ պատկերուած թուղթէ կտորներուն վրայ: Պատմութիւնը թուղթ էր նախ եւ առաջ: Պատմութիւնը մեր դասագիրքերէն մկրատներով կտրտուած, մկրատներով բաժնուած պատկերներուն ամբողջ հանրագումարն էր:

Բոլոր պատկերներուն վրայ կար պատմութեան սպիտակ ոգին, շունչը, ուխտի երգը սուրբ լեռան դիմաց: Զարմանալի չէր այս ամէն ինչը: Մենք նոյնիսկ փառահեղ անցեալի մը փշուրները չունեցանք: Ուզեցին որ մեր օրհասին բոլոր բառերը տանինք մեր երակներուն: Ուզեցին որ մենք վերադառնանք ամէն մայիսի, որպէսզի վէրքէն ու ցաւէն ետք, որպէսզի չկայացած ողբէն անդին ապրինք հպարտութեան մը շունչը: Պատմութեան թելը կտրուած էր: Պատմութեան անիւը կանգ էր Մայիս Քսանութի օրհասին առջեւ, որմէ ետք կար մեծ լռութիւն մը: Պատմութեան սլաքները կանգ առած էին այդ թուականին առջեւ: Զկար նոր հանդիպում:

Կ'ուզէին կոճել պատմութիւնը ու բնակիլ անոր նեխանքին մէջ: Կար աղօտ Հայաստան մը, որուն սահմաններուն մասին խօսիլը արգիլուած երգ էր: Ոչ մէկ տող այդ Հայաստանին մասին:

Աւելին կար հայութեան մը իմաստը, որ ինկած էր Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի ամէնէն սեւ ու արիւնոտ էջերուն մէջ: Կարծես աղէտն էր, որ կար մեր բջիջներուն մէջ:

Ու պատկերներէն անդին, պատկերներէն հեռու կար լուր ու երկար պարապութիւն մը: Իրական Հայաստանը այդ պարապութիւնէն դուրս գալու պահն էր: Հիմա ինչքան անիմաստ ու անհեթեթ պիտի ըլլար Մայիս Քսանութի իմաստը առանց իրական հողին: Ինչքան անիմաստ պիտի ըլլար այս ամէնը, եթէ Դաւթաշէնի մութնուլոյսին տակ քայլող որդիներուս բերաններուն մէջ չմտնէր ապրող տեղանքին իրական բառը, իրական հայերէնը իրական կեանքի վերջոյ: Ճշմարիտին համար եղող, ճշմարիտին համար մաքառող, ճշմարիտին համար արիւն տուող ճանապարհները ուր ալ տանին, պիտի տանին զիս էութեան իրական ակունքներուն, որոնց իրական արմատը Արեւմտեան Հայաստանն է: Պատմութիւը, պարոնա՛յք, պատկերներու, իրերու, թերթերէ ու հին գիրքերէ հաւաքուած այդ ժառանգութեան փունջը չէ միայն: Մեզմէ առաջ եղողները թերեւս գլխահակ ու վիրաւոր քալեցին, իսկ մենք՝ աւելի ճակատագրապաշտ, աւելի ձիգ ու աւելի էական բառով: Իսկ անոնք որ դեռ Սփիւռքի չորս ծայրերուն զբաղած են հին անցած խաղով, զբաղած են մեր պատմութեան դասագիրքերէն պատկերներ կտրատելով, զբաղած են գեղեցիկ ու լուսաշող սրահները շփացածօրէն զարդարելու ախտով, կը սխալին:

Կը սխալին բոլոր անցողիկ պարոնները, կը սխալին գիրի մուրազով, տառապանքի կեղծ քողին տակ պահուած ու պահուըտած բոլոր երեսները: Զարաչար կը սխալին: Թող մտնեն անոնք պատմութեան իրական դռնէն ներս, այլապէս պիտի որ մսին: Թող դուռը բանան ու ներս մտնեն... Ուշ չէ:

ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
Գրականագէտ

Անկախութիւնը, ինչպէս ցանկացած արժէք, նախ եւ առաջ հոգեւոր կենսակերպ է, գոյութիւն պիտի ունենայ նախ մտքի մէջ եւ ապա կերպարանք ու դրսեւորում ստանայ արտաքին նշաններով: Ինձ համար անկախութիւնը արժանապատուութիւն է, մտքի, հոգու մէջ եղած արժանապատուութիւն: Ես այսօր իմ հայրենիքում որեւէ սերնդի ներկայացուցչի հոգում եւ դէմքին չեմ տեսնում այդ արժանապատուութեան կնիքը, ստուերը... Ես չեմ կարծում, որ այսօր անկախութեան ձեռքբերումների մասին կամ մեր հայրենիքի մասին խօսելիս ընդհանրապէս որեւէ մտաւորական կարող է եւ իրաւունք ունի միայն իր ոլորտի «նուաճումները» արձանագրել: Մինչեւ քաղաքական անկախութիւնը գրականութիւնը իր համար բացել էր ազատութեան դուռը, եւ այդ ազատութիւնը այս կամ այն ձեւով իրեն գտնելու էր գեղարուեստական

Շար.ը էջ 20

ԻՐԱՆԱՀԱՅԵՐԻ ՆԵՐԳԱՂԹԸ Բ. ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻՑ ՅԵՏՈՅ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ,
ՀԱՄԼԵՏ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

XX դ. երկրորդ կէսի ներգաղթը Խորհրդային Հայաստան հասարակական-քաղաքական կարեւոր իրադարձութիւն էր ինչպէս ողջ Սփիւռքի, այնպէս էլ իրանահայութեան համար: Սփիւռքահայերի զանգուածային հայրենադարձութեան պատճառների թւում կարեւորւում էր մի շարք երկրներում հայերի տնտեսական ու քաղաքական ծանր վիճակը եւ դիմումներն ուղղուած Հայաստանի կառավարութեանը՝ վերսկսելու 1936 թ. ընդհատուած հայրենադարձութիւնը: Իրանը այն երկիրն էր, որտեղից զանգուածային ամենամեծ ներգաղթը եղաւ Երկրորդ աշխարհամարտից անմիջապէս յետոյ եւ հետագայ տարիներին:

Իրանը հայկական հնագոյն եւ մեծ գաղթօճախներից է: Այնտեղ հայ բնակչութիւն է եղել դեռեւս մ. թ. ա. VI դարից: Որպէս տեղաբնիկներ, հայերը վաղուց ի վեր ապրել են ներկայիս Իրանի հիւսիսային շրջաններում՝ Թաւրիզ, Մարանդ, Ուրմիա (Կապուտան), Խոյ (Հեր), Սալմաստ (Զարեւանդ), Մակու (Արտազ), որոնք հայկական սկզբնաղբիւրներում յիշատակւում են Ատրպատական կամ Պարսկահայք եւ Ղարադաղ (Փայտակարան): Պատմութեան տարբեր ժամանակահատուածներում՝ Հայաստանից գերեվարուած հազարաւոր հայեր բնակեցուել են այս երկրի հարաւ արեւմտեանշրջաններում: 1604-1605 թթ. Շահ Աբասի կազմակերպած բռնագաղթի (մեծ սուրգուն) հետեւանքով Հայաստանի տարբեր շրջաններից 300 հազ. (որոշ աղբիւրներում 500 հազ.) հայեր տեղահանուեցին եւ բնակեցուեցին Իրանի հարաւային շրջաններում, հիմնադրուեց Նոր Ջուղան: XVII-XIX դդ. հայ բնակչութեան մի մասը հարաւային գաւառներից աստիճանաբար փոխադրւում է կենտրոնական շրջաններ: Տարագաղթման այս գործընթացի հետեւանքով Իրանի հայ գաղութը բաժանուեց երկու համայնքի. հիւսիսային՝ Թաւրիզ կենտրոնով եւ հարաւային՝ Նոր Ջուղա կենտրոնով: Այդ երկու համայնքները տարբերւում են էթնոմշակութային եւ լեզուաբարբառային առանձնայատկութիւններով: Երկրորդ աշխարհամարտի վերջին իրանահայութեան թիւն անցնում էր 100 հազարից: 1945 թ. Նոյեմբերի 21-ին ներգաղթի մասին ԽՍՀՄ կառավարութեան ընդունած որոշումը[1] արագօրէն տարածուեց նաեւ Իրանի հայաբնակ վայրերում: Ինչպէս նշում են ներգաղթած բանասացները[2], արձագանքը սկզբում բուռն չէր, քանի որ Թաւրիզում եւ Հիւսիսային Իրանի այլ քաղաքներում լուրեր էին շրջում հայկական ինքնավարութիւն ստեղծելու մասին, ինչի համար երաշխիք էին ծառայում Իրանում դեռեւս 1941 թ. տեղակայուած խորհրդային զօրքերը: Սակայն 1946 թ. սկզբին այդ զօրքերը հարկադրաբար դուրս բերուեցին Իրանից[3], որին անմիջապէս հետեւեցին իրանահայերի ներգաղթի նախապատրաստման ու կազմակերպման աշխատանքները:

1945 թ. Դեկտեմբերի 8-ին ստեղծուեց ՀԽՍՀ Ժողկոմխորհին առընթեր արտասահմանից ներգաղթող հայերի ընդունման ու տեղաւորման կոմիտէ: Միաժամանակ կազմաւորուեց վերաբնակեցման վարչութիւն: Սրանց գործառոյթները յստակ սահմանազատուած էին. ներգաղթի կոմիտէն պէտք է զբաղուեր սփիւռքահայերի հայրենադարձութեան կազմակերպման ու նրանց ընդունման խնդիրներով: Վերաբնակեցման վարչութեան խնդիրներն էին ներգաղթածների տեղաբաշխումը, բնակարանային ու աշխատանքային հարցերի կարգաւորումը, նոր աւանների ու բնակելի տների կառուցումը[4]: ԽՍՀՄ տարածքում ներգաղթողների

ընդունման կայաններ էին բացուել Պաթում, Ջուլֆա եւ Պաքու քաղաքներում: Իրանի կառավարութիւնն աշխատում էր անել այնպէս, որպէսզի հայերի փոխադրումը երկրի զանգուածային արտագաղթի տեսք չունենար: Իրանահայերի ներգաղթի շրջանում կառավարութեան հարուցած արգելքները մասամբ պայմանաւորուած էին նաեւ այս հանգամանքով: Աւելորդ աղմուկից խուսափելու համար արտագաղթող հայերին ուղարկում էին 80-100 հոգանոց փոքր խմբերով: Փեհլեւիի նաւամատոյցից սովետական շոգենաւերը հայերին տանում էին Պաքու, որտեղից էլ ցամաքային փոխադրամիջոցներով՝ Հայաստան: Միւս ճանապարհը երկաթգիծն էր, որն անցնում էր Ջուլֆայով՝ ներգաղթողներին անմիջապէս Հայաստան փոխադրելով[5]: Ջուլֆայի ընդունման կայանում ներգաղթողները երկու-երեք օր ապրում էին վագոններում կամ տեղի հիւրանոցում, որոնք զուրկ էին բնակութեան նուազագոյն յարմարութիւններից: Մնում էին Ջուլֆայի երկաթուղային կայանի ռեստորանում, որտեղ մթերքի գինը բարձր էր, եւ չկար անհրաժեշտ տեսականի[6]:

Հայրենադարձութեան մասին խորհրդային կառավարութեան որոշումը առաջին ողջունողներից էր Իրանի Ղազուին քաղաքի հայութիւնը: Նրանք այստեղ կայացած միտինգի 300 հայ ընտանիքների անունից հեռագիր ուղարկեցին Հայաստան՝ իրենց գոհունակութիւնը յայտնելով ներգաղթի թոյլատրման կապակցութեամբ:

Թեհրանում կազմաւորուեց երեսունմէկ անձից բաղկացած ներգաղթին աջակցող կոմիտէ՝ Ռոման Իսաեւի գլխաւորութեամբ, որի կազմում ընդգրկուած էին իրանահայ մտաւորականութեան ներկայացուցիչներ Հայկ Գարագաշը, Ղազար Սիմոնեանը, Աշոտ Աբգարեանը, Արտաշ Այրիյեանը, Սուրէն Սեւոյեանը եւ ուրիշներ: Կոմիտէի պատուաւոր նախագահն էր Իրանահնդկական թեմի առաջնորդ, եպիսկոպոս Վահան Կասյեանը[7]: Ներգաղթի նախապատրաստման աշխատանքներին հետեւելու համար իր յանձնախմբով Իրան ժամանեց նաեւ Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան ներգաղթի գծով լիազօր Ռ. Քալանթարը:

Թեհրանի կոմիտէն իր բաժանմունքներն ունէր Նոր Ջուղայում, Արաքում, Ռեշտում, Մեշհեդում, Համադանում, Ահվազում, Սպահանում եւ հայաբնակ այլ վայրերում: Տեղական ենթակոմիտէները զբաղւում էին ոչ միայն ներգաղթողների հաշուառմամբ ու ցուցակագրմամբ, այլեւ՝ ներգաղթի ֆոնդ ստեղծելով: Այդ գործին նպաստում էին Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան (ՀԲԸՄ) Իրանի մասնաճիւղը եւ ունեւոր գաղութահայերը:

Այսպէս, Զարմահալ գաւառի ունեւոր խաւն ապահովեց ողջ գաւառի փոխադրման ծախսերը[8]: Աբադան քաղաքում գորգի աճուրդից ստացուած ողջ գումարը (29,470 ռիալ) տրամադրուեց ներգաղթի ֆոնդին: Սիրողական խմբերը մշակութային ցերեկոյթ-երեկոյթներ էին կազմակերպում, պիեսներ բեմադրում՝ ամբողջ հասոյթը ներգաղթի ֆոնդին տրամադրելով[9]:

Հայաստանի կառավարութեան մշակած նախնական ծրագրի համաձայն, 1946 թ. պէտք է հայրենադարձուէին 8,930 ընտանիք կամ 28,800 մարդ, այդ թւում Իրանից՝ 4,930 ընտանիք կամ 15,800 մարդ, սակայն այդ տարի նախատեսուածից քիչ ընտանիքների յաջողուեց ներգաղթել Հայաստան (3,870 ընտանիք):

Ներգաղթեցին Սպահանի նահանգի Փերիայի գաւառից: Փերիան ամենամեծ հայաբնակ գաւառն էր: Մինչեւ 1946 թ. ներգաղթն այն ունէր 24 հայաբնակ գիւղ՝ 16 հազար բնակչութեամբ[10]: Փերիայից ներգաղթողների ցուցակագրութեամբ զբաղւում էր Նոր Ջուղայի ենթակոմիտէի յանձնաժողովը: Ներգաղթեց Ներքին Փերիայի Զիգեանի եւ Վերին Փերիայի Սանգիբարանի գաւառակների ութ գիւղերի բնակչութիւնը:

Այս գիւղերից ներգաղթածների վերաբնակեցման համար որոշուած էին Մասիսի, Հոկտեմբերեանի, Էջմիածնի շրջանները: Սակայն բոլորին հնարաւոր չեղաւ տեղաւորել այդ բնակավայրերում, ուստի նրանց մի մասը տեղաբաշխուեց Հրազդանում, Աբովեանում, Կիրովականում եւ Լենինականում[11]:

Զարմահալ գաւառից ներգաղթի կազմակերպման հարցերով եւս զբաղւում էր Նոր Ջուղայի ենթակոմիտէն: Մինչեւ 1946 թ. գաւառն ունէր ինը հայաբնակ գիւղ՝ 2,750 բնակչութեամբ:

Հայաստանում լիվասյանցիները բնակութիւն հաստատեցին Մեղրիում, Շուանիձորում եւ այլուր: Մամուռանից գաղթածները՝ Արարատում ու շրջակայ գիւղերում, սինագանցիները՝ Հոկտեմբերեանում, աղբուլաղցիները՝ Ալափարս, Արզական, Բջնի գիւղերում, վերին ու ներքին քոնարքցիները՝ Հոկտեմբերեանում ու շրջակայ գիւղերում[12]:

Քեարանդի գաւառի Դովլաթաբադ գիւղն ունէր 101 ընտանիք, բոլորը լքեցին իրենց հարազատ օճախները: Վերին Քրդեր գիւղում կար 96 ընտանիք, միայն մէկը մնաց գիւղում: Լիովին դատարկուեցին նաեւ Ջափլաղ գաւառի 12 հայկական գիւղերը[13]:

Բուրվարի գաւառի 20 գիւղերից հայրենիք գաղթեց միայն Փահրա, Շավրաւայ, Անաւշ, Բուրք, Զարբազ, Բախտիար, Քանսորխի գիւղերի հայ բնակչութիւնը (ընդամէնը՝ 1,984 մարդ)[14]: Այդ գիւղերի բնակիչներն իրենց անշարժ կայքը չհասցնելով վաճառել՝ յանձնեցին Արաքի ենթակոմիտէի տնօրինութեանը: Յիշեալ գիւղերի բնակիչներին Հայաստանից ստացուած փոխադրավարձով բեռնատար մեքենաներով ճանապարհեցին Արաք, այնտեղից էլ գնացքով՝ Հայաստան: Մնացած 13 գիւղերի բնակչութիւնը թէպէտ ցուցակագրուել էր, սակայն Իրանի կառավարութիւնը կասեցրեց գաղթը: Այդ գիւղերն էին՝ Ասնա, Աբարիք, Մուղանաք, Գուրան, Սանգսեֆիդ, Գովզ, Գայիքան, Ղարաքեահրիզ, Խորզընդ, Ֆարաջաբադ, Դեհնակ, Բահմանաբադ եւ Նասրաբադ: Նրանք եւս իրենց ողջ ունեցուածքը՝ տունն ու կայքը, կալ ու կուտը, անասունները նախապէս ցածր գնով վաճառած պարսիկ նորեկ հողագործներին, կազմ ու պատրաստ սպասում էին ճանապարհուելու հայրենիք: Ներգաղթը ձգձգուեց եւ ակնկալուած օրն այդպէս էլ չեկաւ: Յիշեալ գիւղերի բնակիչները, զրկուելով ողջ ունեցուածքից, տնանկ եւ ընչազուրկ, աղէտալի վիճակի մէջ ընկան:

Յիշեալ գաւառների բնակչութիւնը Շահ Աբասի գաղթեցրած հայերի սերունդներն էին, որոնց համար այս տեղաշարժը, ըստ էութեան, հայրենադարձութիւն էր, թէպէտեւ նրանք հասցրել էին արմատակալել եւ ցաւով էին բաժանւում իրենց ծննդավայրից:

1946 թ. ներգաղթ կատարուեց նաեւ Ղարադաղից[15]: Նշենք, որ Ղարադաղի բնակչութեան զգալի մասը ժամանակին գաղթել էր Ղարաբաղից ու Զանգեզուրից: Աշխարհագրական մեկուսի դիրք ունենալու շնորհիւ նրանք պահպանել էին իրենց կենցաղի ու սովորոյթների ուրոյն նկարագիրը[16]: Ներգաղթեցին Ղարադաղի Դիզմար գաւառակի Խունագահ, Ղուլուղի, Սարդու, Ղշլաղ, Իրգութին եւ Աղաղան գիւղերից, Հասանով գաւառակի Ողան եւ Նեփեշտ գիւղերից, Մինջեւան գաւառակի Վինա, Ամրադուզ, Քարագլուխ, Սեւահող, Վարդանաշէն գիւղերից, Քեյվան գաւառակի Սըզըն, Ղասումաշէն, Դուգավդարա, Բերդ, Սիրուն, Նուրիշկին, Արշաֆ, Մըհդավա գիւղերից[17]:

Շար.ը էջ 17

ԱՒԵԼԻ ԱՇԽՈՅԺ ԵՒ ՈՒՐԱԽ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ

Կը փափաքի՞ս երկար կեանք ապրիլ, ուր կենսունակութիւնն ու երջանկութիւնը ամբողջացուցիչ գործօններ ըլլան: Համաշխարհային առումով կատարուած գիտական ուսումնասիրութիւններուն մէջ կը գտնենք այս առնչութեամբ օգտակար 10 ցուցմունքներ:

1) Ջերմուժերու օրական սպառման քանակը պակսեցուր 20 առ հարիւր տոկոսով, որպէսզի օքսիտացումէն յառաջացած վնասակար հետքերուն սահման դրուի:

Խրատ.- Սննդարար տեսակները նախընտրէ, որոնք ջերմուժերով աղքատ կ՚ըլլան եւ միւս կողմէ աւելի որակաւոր, որոնք կ՚ապահովեն մեծ քանակութեամբ կենսանիւթեր եւ առողջապահական կարեւոր գործօններ:

2) Կանաչեղէնի եւ պտուղներու սպառումը աւելցուր, ինչ որ կ՚օգնէ բաւարարուելու օրական քիչ քանակութեամբ ջերմուժերով: Ուսումնասիրութիւնները կը նշեն, թէ Աւստրալիոյ մէջ հիւանդութիւններու եւ մահուան պարագաները 12 առ հարիւր տոկոսով կը պատահին կանաչեղէնի եւ պտուղի առօրեայ սպառման նկատմամբ անհոգութեամբ վարուելուն պատճառով (կանաչեղէն օրական 5 անգամ, իսկ պտուղ՝ երկու անգամ):

Խրատ.- Պնակդ զարդարէ գունաւոր պտուղներով եւ կանաչեղէններով, տեսակաւոր կենսանիւթեր ստանալու համար:

3) Ցիշէ՛ խաղողը, անոր կարմիր կեղեւները կը պարունակեն կենսական նիւթ մը (resveratol), որ օժտուած է անթի-օքսիտանթ յատկութեամբ, որ կը պայքարի ծերութեան եւ հիւանդութիւն ներու դէմ: Այս նիւթով հարուստ են նաեւ թութը՝ իր տեսակներով եւ գոյներով, ինչպէս նաեւ սուտանական պիստակը:

Խրատ.- Օրական ստացիր այս նշեալ տեսակներէն, որովհետեւ անոնք կ՚օգնեն դիմադրելու բորբոքումներու, սրտի կաթուածներու, յօդային հիւանդութիւններու, շաքարի եւ ալզհայմըրի:

4) Սորվիր (կամ վերսկսիր) նուագել երաժշտական գործիք մը, ինչ որ առողջութիւնդ կ՚ամրապնդէ, որովհետեւ նուագելը առիթ կու տայ լսողութեան եւ յիշողութեան ընդունելի մակարդակը պահելու, ինչ որ ընդհանուր առմամբ առողջութեան վրայ դրական կ՚ազդէ:

Խրատ.- Կարեւոր չէ ինչ նուագարան կ՚ընտրես, կարեւորը յարատեւել եւ վայելել այս գործունէութեան հաճոյքը:

5) Մտածէ՛ որ աւելի երիտասարդ եւ առողջ ես.- Մեր ուղեղը ահռելի ազդեցութիւն ունի մեր առողջութեան եւ հանգստութեան վրայ: Փաստը հետեւեալ հետաքրքրական փորձ-քննութիւնն է. խումբ մը ծերունիներ հաճելի շաբաթավերջ մը անցուցած են, որուն ընթացքին զուարճալի աշխատանքներ կատարած են, ինչպէս հին ֆիլմեր դիտած, երիտասարդութեան իրենց սիրելի թուող երաժշտութեան կշռոյթներուն վրայ պարած, եւայլն:

Անոնց մօտ կենսունակութիւնը բաւարար չափով բարելաւուած է (շարժում, լսողութիւն, յիշողութիւն, ուշիմութիւն...):

Խրատ.- Մի յանձնուիր տարիքի բերումով յառաջացած թուլութեան ու թմրութեան, եւ անոնց դէմ դիր դրական կերպով:

6) Խանդավառութեամբ մասնակցիր բարեսիրական գործունէութիւններու.- Ինչո՞ւ, որովհետեւ երկու տարբեր ուսումնասիրութիւններ ի յայտ բերած են, թէ այն կիները, որոնք ընկերային անվճար ծառայութիւններու գծով օժանդակութիւն կը բերեն տարեկան 40էն մինչեւ 100 ժամ տեւողութեամբ (կամ շաբաթը մօտաւորապէս ժամ մը), անոնք կը վայելեն երկար ուրախ կեանք մը քան աւելի անձնասէր եղող կիներ:

Խրատ.- Կանոնաւոր աշխատանքը կ՚ամրապնդէ ուրախութեան զգացումը, ինչպէս նաեւ կեանքը կը զարդարէ վեհ նպատակով մը: Այս աշխատանքը կ՚ընդլայնէ ընկերային յարաբերութիւններու հիմքը եւ կը զարգացնէ օգտակար ծանօթութիւնները:

Այս բոլորը կը նուազեցնեն ճնշուածութիւնը, որ կ՚աւելցնէ կաթուածներու եւ սրտի հիւանդութիւններու հաւանականութիւնը:

7) Վայելէ՛ ընտանիքդ եւ բարեկամներդ, որովհետեւ անոնց եւ նաեւ քեզի սիրելի եղող անձերու հետ ժամանակ անցընելը 50 առ հարիւր տոկոսով դէմ կը դնէ մահուան տանող վտանգներուն:

Խրատ.- Մարդ արարածը բնութեամբ ընկերային է. ընտանիք կազմելու եւ բարեկամութիւններ կերտելու քայլը - մանաւանդ եթէ վերջիններս դրական անձեր են - զինք կը մղէ ինքզինքին լաւ հոգ տանելու, որպէսզի երկար ժամանակ օգտուի անոնց բարի ընկերակցութենէն:

8) Անուշահոտ գործածէ՛.- Այս ցուցմունքը յատուկ է մանաւանդ կիներուն համար, երբ վերջերս կատարուած ուսումնասիրութիւն մը ցոյց տուած է, թէ առական սեռի պատկանողները 7 տարիով նուազ տարիք տուած են բուրումնաւէտ հոտ գործածող կանանց:

Խրատ.- Ընտրէ կենսունակութիւն ներշնչող կիտրոնային հոտեր պարունակող անուշահոտերը:

9) Քրոնիկ մտահոգութիւններուն մէջ մի ընկղմիր, որովհետեւ ուսումնասիրութիւնները հատու են այս առնչութեամբ:

Մտածելակերպը ուղղակիօրէն կ՚ազդէ մեր մարմնի քիմիականին վրայ, հետեւաբար, եթէ տխուր եւ մտահոգ ըլլանք, ատրենալինը մեծ քանակութեամբ կ՚արտադրուի, իսկ աշխուժութիւն եւ ուրախութեան պարագային՝ անտրոֆինը:

Խրատ.- Ճնշուածութեան եւ լարուածութեան դէմ դիր կանոնաւոր կերպով կիրարկուած մարզանքով եւ առողջ սննդառութեամբ:

10) Փնտռէ՛ թափած ջանքդ գնահատող տնօրէն մը, որովհետեւ քեզի ապահոված քաջալերանքը ոչ միայն կ՚ազդէ առօրեայ տրամադրութեանդ վրայ, այլ նաեւ երկար կեանք ունենալու վրայ:

Խրատ.- Ասպարէզային շրջանակէդ ներս եւ պաշտօնակիցներուդ կողմէ ստացած դրականութիւնը կ՚ամրապնդէ ինքնավստահութիւնը, ինչ որ երջանկութեան զգացումը կը յառաջացնէ, կենսունակութիւնը կը խթանէ եւ լարուածութիւնը կը վանէ առօրեայէդ:

ՔԱՋԱԼԵՐԻ ՏՂԱՄԱՐԴԸ ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՐՏԱՅԱՅՏԷ ՔԵԶԻ ՀԱՆԴԷՊ ՈՒՆԵՑԱԾ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Ընդհանրապէս տղամարդիկ այնպէս կը թուին, թէ կարծր են եւ բնաւ չեն հետաքրքրուած յարաբերութեան զգացական բաժինով, կամ նուազագոյնը, թէ հարց ունին իրենց զգացումները անկեղծօրէն եւ բացայայտօրէն արտայայտելու: Բոլոր տղամարդիկ ներքինով մանուկներ են եւ եթէ անոնք գտնեն կնկան կողմէ ներկայացուած յարմար քաջալերանքը, ապա պիտի բացուին եւ աւելի հանգիստ կերպով պիտի արտայայտուին իրենց զգացումներուն մասին:

Հետեւեալ տողերուն մէջ կը ներկայացնենք կարգ մը խրատներ, որոնք կ՚օգնեն քեզի՝ այս առաքելութիւնը իրագործելու:

** **Նախաձեռնողը եղիր.-** Ընդհանրապէս տղամարդը կը փորձէ հասկնալ կնոջմէ բխած որեւէ նշան, որպէսզի յարաբերութեան կանաչ լոյսը համարէ զայն, ինչպէս ժպիտը եւ իրմով հետաքրքրուածութիւնը, հետեւաբար, ան տեւաբար կը վարուի որսորդի տեսանկիւնէն, որ կը փորձէ որեւէ ձեւով մօտենալ նպատակին: Այս գործողութիւնը դիւրացնելու եւ ուղղակի արդիւնքի հասնելու համար, դո՛ւն կատարէ առաջին քայլը, այդպիսով շատ «դարձուածքներ» պիտի խնայես, որոնց ան պիտի դիմէ՝ ուշադրութիւնդ գրաւելու համար:*

** **Նկատի առ գովաբանական խօսքերը.-** Գովաբանական անկեղծ խօսքերը գործածէ իր համակրանքը շահելու համար:*

Օրինակի համար, գովէ իր վայելչակազմութիւնը կամ գաղափարները: Հոս պէտք չունիս յարմար վայրկեանը սպասելու, այլ ժամանակը յարմարած պահուն արտայայտէ այս խօսքերը:

** **Կարծիքը խնդրէ՛.-** Այս ձեւով ան պիտի զգայ, թէ իր կարծիքը կարեւոր է եւ պիտի հասկնայ, որ դուն իր տեսակէտը կը յարգես, ինչ որ իր ինքնավստահութիւնը պիտի ամրապնդէ:*

Սակայն գլխաւոր նպատակը, որ այսպիսով կարելիութիւնը պիտի ունենաս գիտնալու իր մտածածը եւ մտքին մէջ գոյութիւն ունեցածը:

** **Իր կատարելիքները մի յուշեր իրեն.-** Իր նկատմամբ բոլոր ազնիւ վերաբերմունքդ յօդս կը ցնդին եթէ ան պահ մը զգայ, թէ իրեն կը յուշես իր կատարելիքները: Հետեւաբար, միշտ յիշէ, թէ կրնաս իրմէ խնդրել քու փափաքածդ կատարել, բայց բնաւ մի ըսեր իրեն, թէ ինչպէ՞ս պիտի կատարէ այդ մէկը:*

** **Կեղծաւորութիւն մի՛ ըներ.-** Կարգ մը տղամարդիկ յայտնաբերած են, թէ իրենց սիրած կնկան անկեղծօրէն վարուիլը (առանց ձեւառիկ շարժումներու եւ վարուելակերպերու) ամէնէն կարեւոր կէտերէն է ամուսինները դէպի իրենց մղող, որովհետեւ այդ մէկը զօրաւոր ապացոյց է կին անհատին ինքնավստահութեան:*

** **Ժպտա՛.-** Տղամարդոց ուշադրութիւնը գրաւող կարեւոր կէտերէն մէկն ալ ուրախ կինն է, որ ունի գրաւիչ ժպիտ: Հետեւաբար, կը խրատենք կիներուն, որ աւելի ժպտան եւ փոխադարձ ժպիտ ստանան:*

ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ ՈՒՆԵՑԻ՛Ր

Իւրաքանչիւր պաշտօնեայ զօրութեան հինգ աղբիւրներ ունի, որոնցմէ կրնայ մեկնիլ՝ գործի մէջ յառաջդիմութիւն արձանագրելու: Արժեւորէ քու ունեցած զօրութեանդ աղբիւրները, որպէսզի քու շահերուդ ծառայեցնես զանոնք:

*1) **Անհատականութիւնը.-** Այն ինչ որ կը վերաբերի կարողութիւններուդ եւ հմտութիւններուդ, ինչպէս գործ մը իրականացնելու փափաքը, ուրիշներուն հետ հաղորդակցելու եւ անոնց վրայ ազդեցութիւն թողելու կարողութիւնը, նաեւ ղեկավարելու հմտութիւնդ:*

*2) **Յարաբերութիւնները.-** Կը ստեղծուի հաղորդակցութիւններու եւ բարեկամներու ցանցով, զոր կը կերտես գործին մէջ եւ զայն կ՚ընդլայնես ու կը պահես: Այս մէկը սկիզբ կ՚առնէ պաշտօնակիցներէդ, որոնք քեզի տեւական տեղեակ կը պահեն իրենց գործերուն գծով կատարուած նորութիւններուն մասին, եւ կը հասնի մինչեւ պատասխանատուներուդ, որոնք քեզի պիտի դիմեն՝ անձնական ծրագիրներով օգնութիւնդ խնդրելու, ինչպէս նաեւ ընդգրկելով հաստատութեան մէջ գտնուող իւրաքանչիւր անձ:*

*3) **Դիրքը.-** Ուղղակիօրէն առնչուած է հաստատութեան գործնական աշխատանքի խմբակի քարտէզին վրայ գրաւած դիրքիդ հետ: Հոսկէ մեկնելով է, որ գործատէրերը եւ տնօրէնները այս զօրութենէն մեծ բաժին ունին, մինչ յետին պաշտօնով անձերը քիչ քանակութեամբ կը վայելեն զայն կամ կրնան նոյնիսկ բնաւ չբախտաւորուիլ այդ զօրութեամբ:*

*4) **Գիտութիւնը.-** Անձնական փորձառութիւններուդ եւ քու ասպարէզիդ վերաբերեալ ամէն բան գիտնալուն վրայ հիմնուած է այս կէտը:*

*5) **Առաքելութիւնը.-** Քեզի վստահուած գործերէն կախեալ է, որոնցմէ շատեր կրնան աւելի կարեւոր ըլլալ հաստատութեան շահին համար:*

Եթէ այս հինգ կէտերը ունիս, ուրեմն դուն կրնաս օգտագործել քու զօրութեանդ աղբիւրները, որպէսզի հիմքը դնես այլ աղբիւրի մը: Օրինակի համար, կրնաս քու ունեցած յարաբերութիւններուդ զօրութիւնը օգտագործել գիտութեան զօրութիւնդ բարձրացնելու:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

Կիրակի, 14 Յուլիս, 2013, «Մասիս» շաբաթաթերթի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի նախաճաշը («Պրանչ»): Վայր՝ 1400 Coronet, Pasadena: Մուտքի սակ՝ $50:

ԻՐԱՆԱՀԱՅԵՐԻ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Շարունակուած էջ 15-էն

1946 թ. ներգաղթեցին նաեւ Իրանի մի շարք քաղաքներից 18:

Այսպիսով, 1946 թ. Իրանից Հայաստան ներգաղթեց ընդամէնը 20 հազ. 597 մարդ, ներգաղթն ընդհատուեց Իրանի կառավարութեան յարուցած խոչընդոտների հետեւանքով 20: Հայաստանում հաստատուած Իրանահայերի վիճակի, խնդիրների մասին պատկերացում կազմելու համար կառավարութիւնը յատուկ խմբեր ստեղծեց: Արդիւնքում պարզուեց, որ առանձնապէս ծանր է Արտաշատի, Էջմիածնի, Վեղու, Զանգիբասարի (Մասիս) շրջաններում, «Արարատ» տրեստի ու «Պահածոտրեստի» սովխոզներում տեղաւորուած Իրանից ներգաղթած գիւղացիական տնտեսութիւնների վիճակը: Գիւղերից հայրենադարձուած հայերի մէջ նկատուել էր տիֆով ու տրախոմայով հիւանդութեան դէպքեր, որոնք բժիշկների ջանքերի շնորհիւ կանխուեցին:

Հայաստանի կառավարութեանն առընթեր ներգաղթի կոմիտէն, հաշուի առնելով Իրանում ու Յունաստանում ապրող հայերի վատ վիճակը, որոշեց 1947 թ. ներգաղթ կազմակերպել հենց այդ երկրներից 21:

1947 թ. նախատեսուած էր շուրջ 25 հազ. մարդ ընդունել Իրանից: Սակայն այնպէս պատահեց, որ ոչ մի հայ չվերադարձաւ հայրենիք, քանի որ Իրանի կառավարութիւնը, չնայած նախնական համաձայնութեանը, արգելեց հայերի հայրենադարձութիւնը: Տասնեակ հազարաւոր մարդիկ, որոնք հրաժարուել էին իրանահպատակութիւնից եւ սպասում էին ներգաղթելու իրենց հերթին, այդպէս էլ մնացին անորոշ վիճակում, քանի որ չէին կարող օգտուել աշխատանքի, սեփականութեան առք ու վաճառքի իրաւունքից: Իրանի իշխանութիւնները խոստանում էին որոշ արտօնութիւններ, եթէ նրանք հրաժարուեն արտագաղթից:

Բանասացների պատմելով՝ Թեհրանից գաւառներ եկած եւ գիւղ առ գիւղ շրջող կոմիտէի անդամները հաւատացնում էին, որ շուտով հայրենիք են մեկնելու: Շատերը, որ դժուարութեամբ գոյք էին ձեռք բերել, կրկին վնասով վաճառեցին եւ նորից յուսախաբ եղան 22:

Ծանր վիճակ ստեղծուեց գիւղական բնակչութեան համար, որոնք շտապել էին վաճառել տուն ու տեղ: Խորհրդային Հայաստանում Ներգաղթի կոմիտէի անդամները փորձում էին նրանց տեղաւորել նօսրացած կամ դեռեւս չբնակեցուած գիւղերում, տեղի էին ունենում ներքին տեղաշարժեր. այսպէս՝ Բուրվարի գաւառի Աբարիք գիւղից 16 տուն տեղափոխուեցին Փերիայի Խոյգան գիւղ, Գովզ եւ Ազնա գիւղերից՝ Ազարջրիբ, Ղարաքյահրիզ, Ֆարաջաբադ, Դեհնով եւ Խորզընդի գիւղերից՝ Քեարաջի մօտակայ ոչ հայաբնակ գիւղերը: Մնացած գիւղերը զբաղեցրել էին հարեւան գիւղերից եկած պարսիկները 23: Թեհրանում, Թաւրիզում կուտակուած հայ բնակչութեան դիմումներն ուղղուած Իրանի կառավարութեանը՝ հող ձեռք բերելու ու աշխատելու նպատակով, մնացին անպատասխան: Նրանց մի մասը հաստատուեց այն գիւղերում, որոնք պարսիկ գիւղատէրերի սեփական հողերի վրայ էին՝ պայմանով, որ հայերն ու պարսիկները համատեղ միեւնոյն գիւղում զբաղուեն հողագործութեամբ, քանի որ հայ հողագործները զրկուել էին գիւղատէրերի վստահութիւնից եւ ստիպուած համաձայնեցին: Միւս հիմնական մասի համար ՀԲԸՄ-ն վրանային ճամբար հիմնեց Թեհրանի շրջակայքում՝ խորհրդային զօրքերի նախկին տեղակայման վայրում, մինչեւ հարցի հետագայ լուծումը:

1947 թ. Խորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը որոշում կայացրեց ընդունել 20 հազար մարդ, սակայն Իրանից այդ թուերին (1947-1949 թթ.) հայրենադարձութիւն տեղի չունեցաւ: Զանգուածային հայրենադարձութիւնն աւարտուեց 1949թ.: Թեհրանամերձ ճամբարում բնակուողների մի մասը ՀԲԸՄ-ից նպաստ ստանալով՝ ցրուեց քաղաքի արուարձանները՝ աշխատանքի ու ապրուստի որոնումներով:

****

Աղբիւր՝ հատուած «Իրանահայերի ներգաղթն եւ վերաբնակեցման խնդիրները (1946-1970-ական թուականներին)», Արմենուհի Ստեփանեան, Համլետ Սարգսեան յօդուածի՝

1. Տե՛ս «Սովետական Հայաստան», 2. XII. 1945:

2. Ա. Ստեփանեան. Դաշտային ազգագրական նիւթեր (այսուհետ՝ ԴԱՆ), Սիւնիք, 1974 թ.:

3. Ստալինը չէր շտապում զօրքերը դուրս բերել Իրանից, քանի որ ծրագիր էր նախապատրաստւում զէնքով լուծել Արեւմտեան Հայաստանի հողերը օրինական տէրերին վերադարձնելու խնդիրը, որը չէր յաջողուել դիւանագիտական ճանապարհով: Համաձայն այդ ծրագրի՝ Թուրքիայի վրա հարձակումէր նախապատրաստւում երեք ուղղութեամբ՝ Հայաստանից, Վրաստանից եւ Իրանից: Իրանից յարձակումն իրականացնելու նպատակով խորհրդային զօրքերի հրամանատար էր նշանակուել Յովհ. Բաղրամեանը (տե՛ս Ս. Հովիւեան. Սրտաբաց խոստովանութիւններ եւ զգաստութեան հրաւէր Սփիւռքի իմ պանդուխտ եղբայրներուս եւ քոյրերուս, Պէյրութ, 1973, էջ 56-157): Բանասացների հաղորդած տեղեկութիւնները հաստատուեցին բաղմական մեկնաբան Արտիոմ Երկանեանի «Ստալինի հայկական արշաւը» հեռուստահաղորդման մէջ: Ծրագիրը չիրականացաւ, եւ 1946 թ. ԱՄՆ նախագահ Հարրի Տրումենը վերջնագիր ներկայացրեց Խորհրդային Միութեանը՝ զօրքերը Իրանից դուրս բերելու մասին:

4. Հ. Մելիքսեթեան. Հայրենիք-Սփիւռք առնչութիւնները եւ հայրենադարձութիւնը, Երեւան, 1985, էջ177-178:

5. Հայաստանի ազգային արխիվ (այսուհետեւ՝ ՀԱԱ), ֆ. 326, ց. 2, գ. 35:

6. Նոյն տեղում, գ. 135:

7. Հ. Փահլեւանեան. Իրանահայ համայնքը (1941-1979 թթ.), Երեւան, 1989, էջ 182:

8. Ա. Սարեան. Պատմութիւն Զարմահալ գաւառի, Թեհրան, 1980, էջ 425:

9. «Վերածնունդ«, Թեհրան, 19. VII. 1946:

10. Հ. Փահլեւանեան. նշ. աշխ., էջ 35:

11. Ծ. Զարգարեան. Պարսկաստանի Փերիա գաւառի ազգագրական նիւթեր.- ՀՀ ԳԱԱ հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ինստիտուտի ազգագրութեան բաժնի արխիւ (այսուհետ՝ ՀԱԻ ԱԲԱ), ֆ. 28:

12. Ա. Ղարախանեան. Իրանի Զահարմահալ գաւառի հայերի ազգագրութիւնը.- ՀԱԻ ԱԲԱ, ֆ. 93, մաս III, էջ 902-903, Ծ. Զարգարեան. նշ. աշխ., էջ 7:

13. Նոյն տեղում:

14. Ա. Շահբազեան. Նշխարներ Բուրվարի գաւառի պատմութեան եւ ազգագրութեան, Թեհրան, 2003, էջ 234-235:

15 Յ. Յովսէփեան. Ղարադաղի հայերը. 1. ազգագրութիւն, Երեւան, 2009, էջ 156-157:

16 Ա. Ալպոյաճեան. Պատմութիւն հայ գաղթականութեան, հ. Գ, Գահիրէ, 1961, էջ 226-227:

17 Տե՛ս Յ. Յովսէփեան. Ղարադաղի հայերի ազգագրութիւնը.- ՀԱԻ ԱԲԱ, ֆ. 75:

18 Ծ. Զարգարեան. նշ. աշխ., էջ 7:

19 Հարկ է նշել, որ աղիւսակում բերուած ընդհանուր թիւը զուտ բաղաքային բնակչութեանը չէր, քանի որ, ինչպէս ասուել է, ներգաղթի ձգձգման հետեւանքով բաղաքներում կուտակուել էր գաւառների բնակչութիւնը:

20 ՀՀԱԱ, ֆ. 362, գ. 14, թ. 30-39:

21 Հ. Մելիքսեթեան. նշ. աշխ., էջ 218-227: Ըստ Փահլեւանեանի, այնուամենայնիւ 1947 թ. Իրանից ներգաղթեց 2646 մարդ. տե՛ս Հ. Փահլեւանեան. նշ. աշխ., էջ 73:

22 Ա. Ստեփանեան. ԴԱՆ, էջմիածին-Հոկտեմբերեան, 1985:

23 Ա. Շահբազեան. նշ. աշխ., էջ 242-243:

ԴՐՍԵՒՈՐԵԼ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱՁՈՂՈՒԹԻՒՆ

Շարունակուած էջ 7-էն

յանձնուել Ատր. ԽՍՀ -ին, այլ՝ ընդամէնը զինադադար: Կոնֆլիկտը սկսուել էր պատերազմով 1920 թուին եւ վերջացաւ պատերազմով՝ 1994-ին: Նոյն հետեւանքով հայերին ներգրաւել են անիմաստ, անհեռանկար եւ վտանգաւոր բանակցութիւնների մէջ Ատրպէյճանի հետ, որ սպառնում է ամէն միջոցով վերադարձնելու «իր երկրի քսան տոկոսը, գրաւուած հայերի կողմից»:

Այս «իրաւունքը» Ատրպէյճանը կ'ունենայ այնքան ժամանակ, մինչեւ նրան եւ աշխարհին չի ասուել ճշմարտութիւնը, եւ ամէն «յորդորանք» խաղաղութեամբ հասնել նպատակին՝ նշանակում է ջուր լցնել ագրեսորի ջրաղացին: Ճշմարտութիւնը կայանում է նրանում, որ այդ տարածքները ոչ միայն Ատրպէյճանինը չեն, այլեւ նրա կողմից չեն, որ գրաւուած են եղել, այլ Կարմիր բանակի կողմից, եւ այդ իսկ պատճառով հակամարտութեան աւարտման բանալին Կրեմլում է: Եւ նա է, որ պարտաւոր է այդ ճշմարտութիւնը ընդունել եւ յայտարարել, դատապարտել եւ չեղեալ յայտարարել նախկին ռեժիմի կողմից ընդունուած յանցագործ պայմանագրերը եւ որոշումները: Մինսկի խմբի անդամ երկրները միջնորդներ չեն, ամէն մէկը իր չափով պատասխանատուութիւն է կրում հակամարտութեան ծագման եւ արիւնահեղ պատերազմի համար:

Անիմաստ, անհեռանկար եւ անբարոյական է զոհին եւ ագրեսորին նոյն հարթակի վրա դնելը, պահանջելը գնալ երկուստեք զիջումների: Ակնյայտ է, որ հայկական կողմը այլեւս զիջելու տեղ չունի:

Այն, որ ՀՀ իշխանութիւնները պահանջ չեն ներկայացնում Նախիջեւանի եւ Արցախի մնացած դեռեւս բռնագրաւուած տարածքների նկատմամբ, չեն պահանջում հայերի ցեղասպանութեան դատապարտումն Ատրպէյճանում, հայ փախստականների վերադարձը իրենց բնակավայրերը, որտեղ նրանք ապրել են հազարամեակներ շարունակ, մինչեւ երկրամասում կովկասեան թաթարների՝ այժմեան ատրպէյճանցիների, յայտնուելը, չեն պահանջում բազմամիլիարդ վնասի հատուցում, ապա դա կարելի է համարել մեծագոյն զիջում ՀՀ իշխանութիւնների կողմից:

Այն, որ ՀՀ իշխանութիւնները պատրաստ են առանց նախապայմանների նորմալ յարաբերութիւններ հաստատել Թուրքիայի՝ այն պետութեան իրաւայաջորդի հետ, որ մեղաւոր է հայերի ցեղասպանութեան մեջ, նրանց հողերի մեծ մասը բռնագաւթելու մէջ, որ դեռ պատրաստ չէ դատապարտելու նախկին վարչակարգի ոճիրները եւ հասցուած վնասի հատուցմանը, դա կարելի է մեծագոյն զիջում համարել ՀՀ իշխանութիւնների կողմից: Բայց եւ այնպէս, որպէսզի այդ դիրքորոշումը հասկացուի եւ ընդունուի աշխարհի հայութեան կողմից, անհրաժեշտ է, որպէսզի ՀՀ իշխանութիւնները դրա հետ մէկ տեղ յայտարարեն, որ այն, ինչ վերաբերում է հայերի ցեղասպանութեան փաստի ճանաչմանը, դրա դատապարտմանը, ներկայիս Թուրքիայի իշխանութիւններին պահանջներ ներկայացնելուն եւ հասցուած բարոյական, նիւթական եւ տարածքային վնասների հատուցմանը, ապա դա Արեւմտահայոց՝ Օսմանյան Կայսրութեան նախկին հայ քաղաքացիների ժառանգների արտօնութիւնն է: Այդ նպատակով, այն է՝ պաշտպանել Արեւմտահայոց շահերը եւ հետապնդել նրանց իրաւունքները, աշխարհասփիւռ Արեւմտահայութեան ներկայացուցիչները իրենց Երրորդ համագումարում 2011թ. Դեկտեմբերի 10-11-ին Փարիզում (Սեւրում) հիմնադրեցին Արեւմտահայոց լիազօր ներկայացուցչական մարմինը՝ «Արեւմտահայերի Ազգային Համագումարը», որը գրանցուել է համաձայն ֆրանսիական օրէնսդրութեան, նստատեղը ունենալով Փարիզը եւ արձանագրուել է իբրեւ հասարակական կազմակերպութիւն (NGO) ՄԱԿ-ի Տնտեսական եւ սոցիալական յանձնաժողովում (ECOSOC):

Ներկայ պատմական փուլում Հայկական հարցի հետապնդումը՝ նրա արեւելահայ եւ արեւմտահայ ասպեկտներով, զինուած ժամանակակից ազգային-պետական քաղաքական մտածողութեամբ, հնարաւոր է համաշխարհային հայութեան երկու հատուածների՝ երկրի եւ արտերկրի հայութեան միջեւ աշխատանքի բաժանման, դերերի բաշխման, սերտ եւ համաձայնեցուած համագործակցութեան պայմաններում: Համայն հայութեան ներուժի մոբիլիզացիան հնարաւորութիւն կը տայ մշակել եւ իրագործել այնպիսի համազգային մեծածաւալ եւ ճակատագրական նշանակութիւն ունեցող ծրագրեր եւ նախագծեր, որոնք կը հանգեն միջազգային կեանքում ինքնուրոյն հզօր հայկական գործօնի արագ ձեւաւորմանը, որը կ'ապահովի ազգին տնօրինելու իր ճակատագիրը ու նաեւ նրա մասնակցութիւնը ձեւաւորուող ժամանակակից աշխարհակարգին, այնտեղ իր արժանի եւ ապահով տեղը գտնելու համար:

ԻՐԱՆԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Շարունակուած էջ 13-էն

մում էր, մինչեւ Կարմիր Բանակի հեռացումը 1946-ի գարնանը, իշխանութիւնը իր ձեռքում պահելու: 1991թ., երբ Սովետական Միութիւնը փլուզուեց, մի անկախ պետութիւն, նոյն կեղծ անունով՝ «Ատրպէյճանի Հանրապետութիւն», կեանքի կոչուեց: Անջատողականների եւ Փանթուրքիստների գրականութիւնում տարածում գտած «Հրաւայնի Ատրպէյճան» կեղծ եզրը, խթան հանդիսացաւ, որպէսզի Պաքուի խորհրդարանում քննարկուի «Ատրպէյճանի հանրապետութիւն» անունը փոխել «Հիւսիսային Ատրպէյճանի Հանրապետութիւն»-ով, որպէսզի «Հարաւային Ատրպէյճանի ազատագրում» նշանաբանով, իսկական Ատրպէյճանը՝ Ատրպատականը,

Պարսկաստանից անջատելով միացնեն «Հիւսիսային Ատրպէյճանին»:

-Այսօր, այն ատրպատականցի հայրենակիցները, որոնք ընկել են փանթուրքիստների ծուղակը եւ յատկապէս Ֆաթհալիշահ Ղաջառ մարզահամալիրներում (իբր քաջալերում են իրենց սիրած ֆութբոլի խումբը) բարձրացնելով «Ատրպատականը Պարսկաստան չէ, մահ Պարսկաստանին» պաստառները, փորձում են Բաքուի ծաւալապաշտ պարագլուխներին լսելի դարձնել իրենց հայրենիքին (Իրանին) դաւաճանելու պատգամները:

Պարոն Հաղիղաթ-Փուռ, ամէն մի անձ, թէկուզ չնչին գիտութեամբ, նկատի առնելով վերը նշուած իրողութիւնները, ի վիճակի է զգալ Իրանի տարանջատման վտանգը:

Սակայն շատ ափսոս, որ Դուք, պատգամաւոր լինելով հանդերձ, բուն թշնամուն դեռ չէք նշմարել եւ փոխարէն լուրջ ընդունել Բաքուի փանթուրքիստների ծաւալապաշտական նպատակները, հպարտանում էք Արցախեան Ազատագրական Պատերազմում այդ յանցագործներին օգնելու համար:

Դուք պատերազմի վեց տարիների ընթացքում, որպէս զինուորական պատասխանատու, օժանդակել էք մի դաժան ռէժիմ-ի ճնշելու Արցախահայութեանը: Իհարկէ Դուք Ձեր «օժանդակութեամբ» մենակ չէիք, Բաքուի կողմից պարտադրուած պատերազմում մասնակից են եղել Թուրքիայից փանթուրքիստներ, Ջէչէն ու Աֆղան վարձկաններ, նրանց շարքում յայտնի Ջէչէն ոճրագործ Բասաեւը, ինչպէս նաեւ ռուս եւ ուկրայինացի վարձկան օդաչուներ:

Եւ այս բոլորով հանդերձ չկարողացան Արցախի ժողովրդին ծնկի բերել: Պատճառն էլ յստակ է, Արցախահայութիւը մղում էր կենաց ու մահու պատերազմ: Պարոն Հաղիղաթ-Փուռ, Արցախեան Ազատամարտը ընթանում էր մի ցեղամոլ եւ հեգեմոնեան հովերով տարուած մի ռէժիմ-ի եւ հայ ժողովրդի միջեւ՝ իրենց նախնիների հայրենիքում: Արցախահայութիւնը լաւ էր գիտակցում, որ զինեալ դիմադրութիւն չցուցաբերելու պարագային ունենալու է նոյն ճակատագիրը, ինչ ունեցան իրենց հայրենակիցները Արեւմտահայաստանում, Թուրք-օսմանների օրօք, այսինքն ցեղասպանութիւն եւ կամ հայրենիքից բռնագաղթ: Պարոն Հաղիղաթ-Փուռ տեղեակ էք արդեօ՞ք Արեւմտահայերի ցեղասպանութեան մասին առաջին աշխարհամարտի ժամանկ, Թուրք-իսլամ Օսմանացիների ձեռամբ:

Կովկասահայութեան կոտորածների մասին, որոնք տեղի ունեցան հէնց Օսմանեան փանթուրքիստների դրդմամբ: Ձեմ կարող ենթադրել, թէ կոտորածների նկատմամբ Դուք անտարբեր էք:

Յարգելի պարոն, մեջբերենք մի հատուած Ձեր նամակից, ողղուած պարոն Նոռուզովին, «Պարոն պատգամաւոր Ղարաբաղից ի՞նչ լուր, միթէ Դուք չէ՞ք կարօտել Ղարաբաղի գեղեցիկ երկրին, նրա լեռները, աղբիւրները եւ գետերը: Ինչու՞ միջոցներ չէք ձեռնարկում այն ազատագրելու, Ձեր կեցուածքը յիշեցնում է ինձ Ֆաթհալիշահ Ղաջարին, որի իշխանութեան օրօք Կովկասը անջատուեց Իրանից, եւ նա երկրամասը վերադարձնելու համար երկու Ֆիլի ոսկէ շղթաներ եւ բազում թանկարժէք նուէրներ ուղարկեց Ռուսաց Յարին, սակայն նա անդրդուելի մնաց: Դուք եւ Ձեր երկրի իշխանաւորները հայ զաւթիչների հետ բանակցութեան սեղանի շուրջ էք նստել, յոյսով, որ գուցէ Ղարաբաղը յետ ստանաք, սակայն աւաղ, որեւէ զաւթիչ բանակցութեամբ պատրաստ չի լինի տարածք վերադարձնել իրական տիրոջը»: Պարոն Հաղիղաթ-Փուռ, Դուք, որ քաջաբար հնչեցնում էք պատերազմական շեփորը, չէ՞ք մտածում, եթէ Բաքուի իշխանութիւնը, ձեր աջակցութեամբ Արցախը «վերադարձրեց», յաղթանակով հարբաց Բաքուի Փանթուրքիստները, չե՞ն ձեռնարկելու «իրենց հարաւային եղբայրների փրկութիւնը», «Պարսիկ շովինիստների» մագիլներից:

Յարգելի Պարոն, Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան խորհրդարանի անդամ, ազգային անվտանգութեան եւ արտաքին քաղաքականութեան յանձնախմբի նախագահի տեղակալ, ի՞նչ էք ենթադրում, Իսրայէլից գնուած հրթիռները եւ միւս տեսակ զինատեսակները, որոնք Ձեր ասելով, թիրախ ունեն Թաւրիզն ու միւս քաղաքները՝ «Արցախը վերադարձնելու» համար են, թէ՞ Պարսկաստանի վրայ յարձակուելու:

Պաքուի ժառանգական իշխանութիւնը, որը բնաւ առնչութիւն չունի հանրապետութեան հետ, ամրագրելով «Ատրպէյճան» կեղծ անունը յաւակնում է տէր կանգնել Իրանի Ատրպատական՝ իրական Ատրպէյճանին, եւ այդ բազմաթիւ անգամներ շեշտուել է, ներկայիս եւ թէ անցեալ իշխանաւորների կողմից:

Ձեր օժանդակութիւնը, սատար կանգնել էր Իրանի թշնամիներին, Փանթուրքիստներին եւ ճնշում Արցախի ազգաբնակչութեան: Փանթուրքիստները պատերազմում գործել են Ժընեւեան համաձայնութեան արգիլուած զէնքեր՝ շարիկային, ասեղնային ռումբեր եւ այլն, որոնք իրականացում էին ռուս եւ վարձկան օդաչուների կողմից:

Գուրգէն Մարգարեանի ողբերգական մահը Սաֆարովի կացինով, եւ վերջինիս Բուդապէշտից ազատումն ու զինուորական կոչման տուչութեան եւ փառահեղ դիմաւորումը Բաքուում, ապացոյցներ են Ալիեւի մականի տակ դաստիարակուած Ատրպէյճանի հասարակութեան ատելութեանը հայերի նկատմամբ: Բաքուի իշխանութեան կողմից իրենց բնակավայրերից եւ տներից բռնատեղահանուեցին հարիւր հազարաւոր հայեր, որոնց բնակարաններին տիրացան Բաքուի իշխանութեան մերձաւորները, թոյլ չտալով ատրպէյճանցի փախստականներին բնակուել այնտեղ, այլ՝ նրանց պարտադրեցին տեղաւորուել շփման գծի երկայնքով, ճամբարներում բորբոքելով նրանց մէջ հայատեացութիւնը:

Ալիեւի իշխանութիւնը եւ նրա կամակատարների ցեղամոլ կեցուածքը անուանի գրող Աքրամ Այլիսլիի նկատմամբ, ով այս միջոցին Բաքուից հեռացել է, ապացուցում է այդ հասարակութեան ու հանդուրժողական կեցուածքը:

Արցախահայութիւնը դասեր քաղելով Արեւմտահայաստանի 1915թ. Ցեղասպանութիւնից եւ Նախիջեւանից, Սումգայիթից, Բաքուից, Կիրովաբադից եւ այլուր բռնատեղահանումներից քաջատեղեակ է, թէ փանթուրքիստ-ցեղամոլները նպատակադրել են հայոց բնաջնջումը եւ գոյութեան միակ ուղին ինքնապաշտպանութիւնն է:

Բեռլին, Գերմանիայի Դաշնակցային Հանրապետութիւն

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Շարունակուած էջ 1-էն

իրենց կեանքը տուած ընկերվարականներու՝ նոյնինքն Փարամազի աւանդը շարունակողներն են: Փարամազի վճռականութիւնը եւ անոր կախաղանէն արձակած կոչերը, մեզի համար, ընկերային ամուռ կապի արտայայտութիւններ են, ժառանգութիւններ են, որոնք մենք յարգանքով կը յիշենք: Մոռացութեան դէմ արդարութիւնը իր տեղը գտնելու համար պէտք է անպայման ելակէտ մը մեկնարկէ ինքզինք: Քսաններու կախաղաններուն վրայ նահատակութեան 98 ամեակը եւ Փարամազի յիշատակը օրակարգի վրայ բերելը Թուրքիոյ ժամանակակից եւ ժողովրդավար ըլլալուն փորձաքարն է: Փարամազին եւ ընկերներուն հանդէպ արդարութիւն պահանջելով՝ պետութիւն թէ ժողովուրդ, ներողութեան խնդրանքը ներկայացուցած կ'ըլլանք: Մեր այս նետելիք քայլը, բարոյական մտահոգութիւններէ անդին, մեր պատմական ամօթներուն դէմ հանդիման գալու եւ արիւնահոսող վէրքերը փակելու ուղղութեամբ տարուած շատ կարեւոր նախաքայլ կը համարենք: Պետութեան մը մէջ, ուր խաղաղութեան եւ ժողովրդավարութեան պահանջքներ կը բարձրացուին, այդ պետութեան ձեւաւորման համար երբեմն բաց, երբեմն գոց շատ բաներ կը խօսուին: Փարամազն ու իր ընկերները, որպէս ընկերվարականներ, ուրիշներու չեն պատկանիր: Փարամազն ու իր ընկերները այլոց ընկերվարականները եւ այլոց հերոսները ըլլալէն պէտք է դուրս բերենք եւ անոնց դարձնենք մեր պատմութեան մէկ մասնիկը: Անոնք պէտք է ներկայացուին որպէս մերը՝ որպէսզի յաջորդ սերունդներուն այդ անունները ներկայացնենք որպէս օրինակներ: Մենք կը հաւատանք, որ միայն այդ ժամանակ այս տարածաշրջանին մէջ ապրող ժողովուրդներուն համար արդարութեան եւ հաւասարութեան հիմքերու վրայ ապրելու ապագայ մը պիտի ապահովենք: Հակառակ պարագային, նախորդ սերունդներուն կողմէ մեր ուսերուն վրայ ձգուած ամօթալի բեռը, պատմութեան ընթացքին եղած դէպքերուն հանդէպ յառաջացած կրաւորականութիւնը աւելի պիտի ծանրացնէ, հասցնելով անտանելի վիճակի մը, զոր պիտի փոխանցենք գալիք սերունդներուն»:

Այս առթիւ, Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութիւնը իր ողջոյնի խօսքը յղած է նախաձեռնող յանձնախումբին:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳՆԱՑՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինկսի գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրւում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թենիսի խաղադաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Վարձման գներն են՝

Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	$ 400
Long Weekend-ների համար՝	$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	$ 1450

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝

(818) 246-0125

ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԱԼՔ

Յունիս 1, 2013 Փասատինա

ՌԱՖՖԻ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԸՆԴ ԹԻՆԱ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները ամուսնացեալ զոյգին, անոնց ընտանեկան պարագաներուն, մասնաւորաբար Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր եւ Արուսեակ Գրիգորեանին:

ՄԱՀԱԶԴ

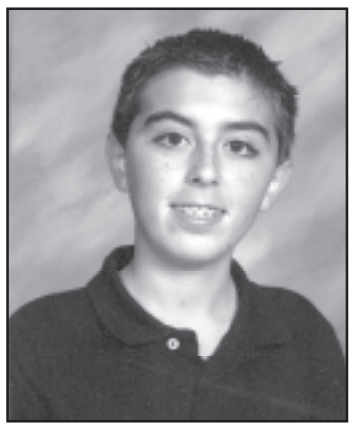

ՔԷՄՐԸՆ ՍԵՒԱՆ ՄԻՋԸԼ
(Ծնեալ Յունիս 08, 1997)

Սրտի խոր կսկիծով կը գուժենք մեր զաւկին, թոռնիկին, քրոջ ու եղբօր զաւկին եւ հարազատին՝ **ՔԷՄՐԸՆ ՍԵՒԱՆ ՄԻՋԸԼԻ** վաղահաս մահը՝ որ պատահեցաւ Ուրբաթ, 7 Յունիս, 2013, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Տան կարգը եւ թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 9 Յունիս, 2013, Whittier-ի Rose Hills գերեզմանատան մէջ:

Սգակիրներ՝
Տիկին Լիզա Միչըլ
Տէր եւ Տիկ. Վարդիվառ եւ Ոսկի Անթոսեան
Տէր եւ Տիկ. Ասպետ եւ Քէյթ Անթոսեան
Տէր եւ Տիկ. Անդին եւ Ճէրրտ Կրահամ
Տէր եւ Տիկ. Յակոբ եւ Լենա Հարմանտեան
Տիկին Աղաւնի Գաբրիէլեան եւ զաւակը Ստեփան
Տէր եւ Տիկ. Նազարէթ եւ Մարալ Գաբրիէլեան եւ ընտանիք
Տէր եւ Տիկ. Հրայր եւ Գոհար Ճերմակեան
Օրիորդ Դինա Սոֆեան
Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր եւ Վեհան Մահտէսեան
Տէր եւ Տիկ. Բաֆֆի եւ Սիմա Ուզունեան
Տէր եւ Տիկ. Բոս եւ Ճոզէֆին Պարքըր
Տէր եւ Տիկ. Ֆրէտ եւ Մէրի Օլսըն
Տէր եւ Տիկ. Տին եւ Լինտա Միլլըր
Տէր եւ Տիկ. Քրէկ Միլլըր

Եւ համայն Միչըլ, Անթոսեան, Կրահամ, Հարմանտեան, Գաբրիէլեան, Ճերմակեան, Մահտէսեան եւ Ուզունեան ընտանիքներ:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ՔԷՄՐԸՆ ՍԵՒԱՆ ՄԻՋԸԼԻ վաղաժամ մահուան տխուր առիթով Մասիս Շաբաթաթերթի անձնակազմը իր խորագոյց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի համայն հարազատներուն եւ պարագաներուն, յատկապէս իր մօր Լիզայի եւ մեծ հօր ու մեծ մօր՝ Վարդիվառ եւ Ոսկի Անթոսեանին:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ՔԷՄՐԸՆ ՍԵՒԱՆ ՄԻՋԸԼԻ մահուան տխուր առիթով Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Սարաֆեան կը յայտնեն իրենց խորագոյց ցաւակցութիւնները հանգուցեալի համայն պարագաներուն, յատկապէս մեծ հօր եւ մեծ մօր՝ Տէր եւ Տիկին Վարդիվառ եւ Ոսկի Անթոսեանին: Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի $100 տոլար կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ՍՕՍԻ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ անակնկալ մահուան առիթով Տէր եւ Տիկ. ընկ. Պետրոս եւ Սիրարփի Սէֆէրեաններ իրենց խորագոյց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն հանգուցեալի համայն հարազատներուն, ի մասնաւորի ամուսնոյն Մեթր Պարեւ Դաւիթեանին եւ զաւկին՝ Եղիկին:

Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի $100 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

www.massisweekly.com
Updated Every Friday

ՔԷՄՐԸՆ ՍԵՒԱՆ

Քէմրըն Սեւան կը յաճախէր Demian Christian School եւ արժանացած էր իր ուսուցիչներու եւ շրջապատի ուշադրութեան, իր փայլուն անձնաւորութեամբ, ճարտարախօսութեամբ եւ բարեսիրտ էութեամբ:

Վերջին մէկ ու կէս տարին անողոք հիւանդութեամբ տարապելէ ետք, անցնող Ուրբաթ ան իր վերջին հրաժեշտը կու տայ իր մօր, մեծ հօր եւ մեծ մօր, բոլոր իր սիրելիներուն եւ ընկերներուն:

Քէմրընի վերջին փափաքը եղած է հանդիպիլ ԱՄՆի նախագահ Պարաք Օպամայի հետ եւ Make a Wish Foundation-ի կազմակերպութեամբ անոր փափաքը իրականացած է: Ան մեկնած է Ուաշինկթըն եւ հանդիպած Նախագահ Օպամային, երկար ժամեր անցնելով նախագահին հետ, տպաւորելով զինք եւ Սպիտակ Տան պաշտօնեաները:

Որպէս զաւակ, թոռնիկ եւ ընկեր Քէմրըն շատ սիրուած, գիտակից եւ հիանալի դիմագիծ ունեցող անձնաւորութիւն եղած է:

Քէմրընի երազներէն եղած է նաեւ բարձրագոյն ուսում ստանալ Պոսթոնի Հարվըրտ համալսարանի մէջ եւ ապագային դառնալ բժիշկ ու օգնել մեծահասակներուն եւ հիւանդներուն:

Ափսոս անոր երազը չ'իրականացաւ: Ան այժմ հրեշտակ մըն է երկնքի մէջ:

Թող անոր յիշատակը անթառամ մնայ:

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Շարունակուած էջ 8-էն

Տէր, ի վաղորդայնէ մինչեւ ի վաղորդայն»:

Այնուհետեւ, Ամենայն Հայոց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի ուղերձը կարդաց Գերշ. Տ. Նաթան Արքեպս. Յովհաննիսեան, իսկ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի ուղերձը՝ Գերշ. Տ. Վարուժան Արք. Հէրկէլեան:

Ապա Պոլսոյ Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ Բարձ. Տ. Արամ Արքեպս. Աթէշեան կարդաց իր ուղերձը:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՄԷՋ

Եկեղեցական արարողութեան աւարտին կազմուած թափօրով, Ամեն. Տ. Նուրհան Պատրիարք Հայրը, շարականներու երգակցութեամբ առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարանի դահլիճը, ուր հիւրերու համար սարքուեցաւ ընդունելութիւն:

«ԵՐԲ ՉԻ ՄՆՈՒՄ ԵԼՔ ՈՒ ՃԱՐ»

Շարունակուած էջ 14-էն

Ներկայ օրերուն հայուն մեծ պարտականութիւնն է կառչիլ ու գիտակցիլ պատմութեան փորձառութեան: Եթէ պիտի չմնանք անցեալի պատմութեան մէջ (եւ անպայմանօրէն պէտք չէ, որ մնանք), բայց ներկայիս պիտի բերենք նոյնինքն այդ պատմութեան «ելք»-ի ու «ճար»-ի տեսլականները...: Պէտք է դասեր քաղել այն դէպքերէն, երբ հայը կրցաւ գիտակցիլ, թէ յաջողութեան գրաւականը հաւաքական տեսադաշտն է, իսկ անոր մղիչ զսպանակը դրական ուժն է:

Եթէ պատմութիւնը ինքզինք կը կրկնէ, եւ այո՛ կը կրկնէ, կը կրկնուի նաեւ հայուն պայքարը՝ «ելք»-ի ու «ճար»-ի մարտահրաւէրները...: Եւ այս կրկնուող իրավիճակներուն մէջէն՝ անհրաժեշտ է «կրկնել» հայուն Սարդարապատի (եւ պատմութեան այլ եւ նման իրադարձութիւններուն) կրկնուող ռազմավարութիւնը...:

Ռազմավարութիւն մը, որուն «ելք»-ը հաւաքական տեսադաշտն է, իսկ «ճար»-ը դրական ուժը...: Ասիկա հայուն Մայիսեան պատմութեան կերտուած աւանդն է...:

Սարդարապատի երգին ու բանաստեղծութեան բառերը այսօր նոյնքան իրական են: Հայուն համար «Չէ մնացած ելք ու ճար»..., բացի Մայիս 1918-ի աւանդը տանիլ պատմութեան նոր գրուող էջերուն մէջ ալ:

«ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ»
ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ
Ամէն Կիրակի
երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30
Կլէնտէյլի 380-րդ կայանից

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴ

Շարունակուած էջ 14-էն

մտածողութեան մէջ: Առանձին գրքերով կամ մշակութային գործերով չէ, որ անկախութիւնը դառնում է ազգային մշակոյթի կամ ինքնութեան հիմք: Անկախութիւնը պիտի դառնար իւրաքանչիւր «սովորական» հայի գիտակցութեան ատաղձը. իսկ այդ գիտակցութիւնը ձեւաւորող կրթական համակարգը ո՛չ արժէքային համակարգով, ո՛չ բովանդակութեամբ չեմ կարծում, որ գոյութիւն ունի իբրեւ անկախ Հայաստանի կրթական համակարգ, ազգային գիտակցութեան նաւավար: Ես չեմ կարող այսօր նայել սահմռկեցնող արագութեամբ դատարկուող իմ հայրենիքին եւ խոսել անկախ Հայաստանում իմ կամ իմ սերնդի որեւէ նուաճման մասին: Սա բոլորիս պարտութիւնն է, բոլորիս ցաւն է: Այդ ե՞րբ է մեր նաւը այսքան անղեկ, այսքան անյոյս մատնուած եղել տարերային ընթացքին, եւ ե՞րբ է հայի դէմքը այսքան յուսահատ եղել իր անկախ հայրենիքում: Պահանջատէր լինելուց առաջ պիտի նայել՝ դու ինչ ես տուել քո անկախ երկրին, քո երկրի անկախութեանը: Իմ սերնդի, եւ ոչ միայն իմ սերնդի ուսանողների ու գրականագէտների շատ էջեր չգրուեցին ու չեն գրւում... Ստացւում է, որ մենք մեր երկրի անկախութեանը ոչ այդ անկախութեան պարտադրանքով նուիրեցինք մեր ամենաթանկը՝ երազանքը, գրելու, գրի մասին գրելու երազանքը, արժանապատիւ ապրելու երազանքը...

ՀԱՅԳ
Բանաստեղծ

Ես ի՞նչ գրեմ ազատութեան, հայրենիքի եւ պետութեան մասին գիշերուայ ժամը երեքին, երբ մի ժամ առաջ եմ եկել Օպերայի կողքի «Շոկոլադնիցա» սրճարանից, ուր վայելում էի տաք ամերիկանո ռուսաստաններից Հայաստան ժամանած քեռուս տղու հետ, ում կինը Ղազախստանում մեծացած ռուս է: Նա հետաքրքրւում էր, թէ ինչպէս կարող է 3-5 օրում վարորդական իրաւունք ձեռք բերել, քանի որ անձնագիրը ստանալուց յետոյ մօտ այդքան ժամանակ է Հայաստանում մնալու, բողոքում էր Ռոստովում գտնուող հիւպատոսարանից, որտեղ 1000 տոլարից աւելի փող էին կլպել, ինքնաթիռի տոմսի գնից. այդ գումարով կարող էր Անթալիա կամ Եգիպտոս 15 օր գնալ (ուտելու եւ հիւրանոցի հաշիւը մէջը), նեղւում էր, որ Ռուսաստանի հարցմանը Հայաստանից պատասխանել են, թէ ինքը ՀՀ քաղաքացի չէ, չի գրանցուած ՀՀ-ում, բայց, դրանով հանդերձ, քանի որ Հայաստանում է ծնուել, ՀՀ-ն չի հրաժարւում իրենից՝ լաւ իմանալով, որ երեսուն տարեկան տղան ռեալ 5000 տոլար է պետ-պիւտճէ: Այսօր առաջին անգամ երկար կանգնեցի հրապարակի երգող շատրուանների կողքին, Յուլիան հիացած նայում էր, իսկ ես նկարում էի նրան ու եղբօրս, երաժշտութիւնն էլ Ազնաւուրի Լա Մաման էր. էդ պահին յիշեցի երէկ, արդէն երէկ չէ առաջի օրը, առաւօտեան կաթով սուրճ վայելելու ընթացքում՝ մայրս ու հայրս արդէն ութ տարի է ԱՄՆ-ում են ապրում, խօսում էին իմ քաղաքի մասին որպէս մեծ Բանգլադեշի «բազառ», որտեղ վահանակները աչքդ են մտնում, իսկ մարդիկ՝ բերանդ, յիշեցի ու ժպտացի, չէ՞ որ Ազնաւուր երգող շատրուաններ մէկ էլ Փարիզում կը լինեն, իսկ Փարիզը հաստատ Բանգլադեշի «բազառ» չի: Ախր, ազատութեան, հայրենիքի եւ պետութեան մասին գրելը հանաք չի, էն էլ մէկի համար, ով արդէն 8 տարի է՝ երկընտրանքի մէջ է, մէկի, ով մի ամիս է ընտանիք է վերցրել ու մի շաբաթից էլի ճամբու է դնելու Կլենտէյլ, ախր, հայրենիքի մասին էնքան են գրել ու սիրել, որ պետութիւն հայհոյելը ամէն առաւօտուայ բարի լոյսի հետ ասուող սրտհովան է դառել, այ, այսպիսի ազատութիւն:

Քեռիս անցած տարի մահացաւ, թաղեցինք հայրենիքում, ըստ կարգի, ինքը գեղաշէնցի էր, Ղարաբաղում կռուել էր, մահացաւ Ռուսաստանում, ու հիմա մտածում եմ. ազատութիւնը սեփական պետութեան մէջ ապրելու ընթացքում յայտնուող զգացողութիւն է, հայրենիքում թաղուելը կայ ու կայ... չգիտեմ:

ԼԻԼԻԹ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
Արձակագիր

Անկախութիւնն իմ բնաւորութիւնն է: Ես ծնուել եմ անկախութեան մէջ: Անգնահատելի առաւելութիւն աւագ սերնդի նկատմամբ եւ, այնուամենայնիւ, մի փաստ, որը չկարողացայ գնահատել առ այսօր: Ժամանակակից պետութիւնը «խեղդում» է քաղաքացուն կամ մարդուն, ով չի ուզում զբաղուել քաղաքականութեամբ: Ամէն դէպքում, չակերտների մէջ գրուած բառերն աւելի դիպուկ են, քան այդ տարածքից դուրս գտնուողները: Բոլոր անցողիկ տոներից Մայիսի 28-ը հերոսականութեան յիշողութիւնն արթնացնելու ազդակ է: Եթէ հերոսութիւնը տօն է դարձել, ուրեմն՝ իսպառ բացակայում է մեզանում, որի մասին խօսում ենք անցեալով: Մայիսի 26, 27, 28, 29: Իրար ետեւից գլորուող օրեր են՝ ոչինչ չասող ու չպարտադրող: Իսկ յետոյ կը հնչեն նոյն խնդիրները, որ կարկուտը ոչնչացրել է բերքը, գազի գինը բարձրացել է, եւ ի՞նչ են այս մասին մտածում մեր գրողները:

ԳՈՀԱՐԻԿ ԱՔԵԼԵԱՆ
Գրականագէտ

- Պետականութիւնն ու անկախութիւնը նոյն բաները չեն:

- Ազատութեան պատրանքն ու ազատութիւնը նոյն բաները չեն:

- Ֆիզիկական ազատութիւնն ու մշակութային ազատ գոյավիճակը նոյն բաները չեն:

Շատ էլ որ ազատ մտածողութիւնն իրական ազատութիւնն է:

Ազատութեան մասին ցանկացած խօսք հայերիս ազատութեան պէս ծեծուած ու չարչրկուած է: Ձեւակերպումն արդէն իսկ անազատութիւն է: Մենք ձեւակերպել ենք մեր ազատութիւնը որոշակի տարածութեան մէջ, որովհետեւ ենթագիտակցօրէն յիշում ենք, որ պետութեան ազատութիւնը տարածուելու, թանձրանալու բնաւորութիւն ունէր: Միակարգի միւս կարեւոր բաղադրիչները գենոֆոնդի կորուսեալ հարստութիւններն են: Հիմա պիտի պեղել կորցրածը, ազատուել ճնշող «ազատութիւնից», մնացեալը՝ ըստ կարգի... ամէն բան ինքնահամակարգման մեխանիզմով կ՚ընթանայ: Լիայոյս լինենք, տօնենք անկախացման ձեւերի որոնումների պաշտօնական օրերը. սրանք եւս կարեւորագոյն փուլեր են: Առհասարակ, բոլոր էական ձեռքբերումները հանրագումարային են: Ես իմ տեղում պիտի փորձեմ չվրիպել եւ ճիշտ գումարուել: Շնորհաւոր:

ՌՈՒԶԱՆՆԱ ՈՍԿԱՆԵԱՆ
Բանաստեղծ

Անկախութիւնը քայլ առ քայլ ձեռք բերուող հարստութիւն է: Այստեղ դէ ֆակտο եւ դէ իւրէ կամ այլ կերպ ասած՝ ֆիզիկական եւ հոգեկան անկախութիւնների հակադրութեան մասին է խօսքը: Ինչպէս երեխան է տոտիկ-տոտիկ մօտենում նախանշուած մարդ տեսակին ու վերջում հասնում կամ չի հասնում, այնպէս էլ պետութիւնը, որ ծնուելիս նախանշուել է անկախ: Երեւի այսպէս բարձրագոչ չխօսէի, եթէ ինձ անկախ պետութիւնը բաժին չընկներ, եթէ արտերկրում «որտեղի՞ց ես» հարցին հպարտութեամբ «Հայաստանից» չկարողանայի պատասխանել: Հիմա, ունենալով փաստացի անկախութիւն, հոգեկան կապանքներից, 20-րդ դարի կարծրատիպերից՝ կենսակերպի, վերաբերմունքի, կառավարման, արուեստի ընկալման ու մատուցման, ազատուել է պէտք: Անկախութիւնն իր հետ բերեց ջղաձիգ ցնցումներ՝ իր ներկայութիւնը փաստելու համար: Գրականութեան մէջ դրա ապացոյցը անտիպոդեղիան է: Անտի-ի նախնական փուլը որպէս այդպիսին թէեւ յաղթայարուել է այսօր, բայց անտիների շարքը պիտի շարունակուի, եւ լաւ է, որ շարունակուի: Անկախութիւնն ինձ համար ինքնահաստատուելու, դիմագիծը հստակեցնելու համար տարբեր ասպարեզներում, մասնաւորապէս, արուեստում պարբերաբար, անընդհատ իրականացուող «վիրահատութիւններն» են, հպարտութեամբ ամէնուր բարձրաձայնուող պետութեանդ անունը, քո վաղուայ օրուան տէր լինելու գուցէ եւ միամիտ վստահութիւնը... Շնորհաւոր բոլորիս Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան օրուայ կապակցութեամբ:

ՄԱՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
Բանաստեղծ

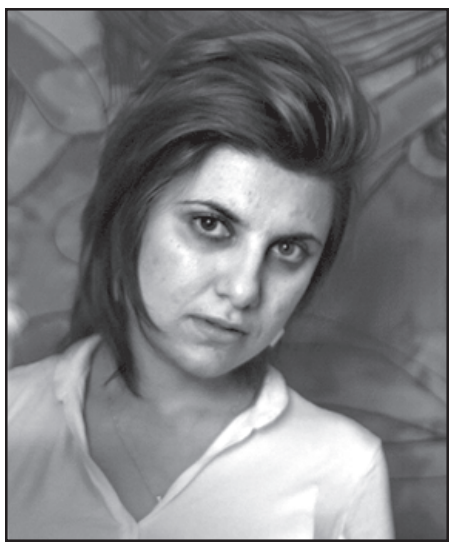

Ամենաառաջինը, որ մտքովս անցաւ անկախութեան մասին խօսելիս՝ ասելն է, որ մինչեւ ոտքերիդ ծայրը ցեխի մէջ թաթախուած լինելով, դժուար թէ նկատես կօշիկներիդ անմաքրութիւնը: Ինձ թուաց՝ անկախութեան մասին որպէս դրա կրող ու դրա մէջ ներծծուած մէկը, չեմ կարող խօսել, հետո գրեցի-ջնջեցի, զգացի՝ միտքը ոնց որ հարեւանի շունը լինի, ու ինչ-որ բան այն չէ: Անկախութիւնը իր հետ չմաքրեց այն, ինչը մնացել էր սովետական տարիներից. մենք յայտնուեցինք մի ազատ շրջանակում, ու էդ շրջանակը էն միջավայրն է, որը ժառանգել ենք, ու որ ամէն դէպքում հոտող ջուր չի, որ էդպէս շուտ անցնի, գնա, մաքրուի: Մենք ուզում ենք փախչել տնից, մեզ թւում է՝ մեր ծնողները մեզ չեն հասկանում, ու ստացւում է՝ մեր անկախութիւնը խիստ յարաբերական է: Ես՝ որպէս անկախութեան սերնդի ներկայացուցիչ, դժբախտութիւն ունեմ ապրելու այլ արժէհամակարգ ունեցող ընտանիքում, սովորել բուհում, որտեղ դասաւանդում են այլ արժէհամակարգ ունեցող մարդիկ:

Իմ անկախ հայրենիքը մինչ ընտրութիւնները արդէն իսկ ընտրուած նախագահին ազատութիւն ու ուժ տուեց ասելու, որ ինքը կը խփի էնքան, ինչքան ուզում է: Ու էստեղ արդէն խփելու գործօնը երկրորդ պլան է մղւում, առաջին պլանում այն է, որ նա դա բացայայտ կարող է ասել ու անել, իսկ անկախ ԶԼՄ-ները կարող են տեսանկարահանել ու առանց խոչընդոտների տարածել նախագահի անկեղծութիւնը հաւաստող հոլովակը: Կարծես քո անկախութեան դրսեւորումները երեխայի հայհոյանքներ լինեն, որը շարժում է ոչ քո ցանկութեամբ ընտրուած ծնողների ժպիտը:

Պատրաստեց՝ Նառա Վարդանեանը